

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
DENİZ BİLİMLERİ VE İŞLETMECİLİĞİ ENSTİTÜSÜ

EGE DENİZİNDEKİ AİDİYETİ TARTIŞMALI
COĞRAFİ FORMASYONLARIN HUKUKİ DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep ZAFER
Denizel Çevre Ana Bilim Dalı

Danışman
Doç. Dr. Z. Selmin BURAK

EKİM, 2007

ÖNSÖZ

“Ege Denizindeki Aidiyeti Tartışmalı Coğrafi Formasyonların Hukuki Durumu” konulu tez aşağıda belirtilen yedi bölümde incelenmiştir:

Tezin birinci bölümünü oluşturan giriş bölümünde konu tanıtılmış, konunun incelenme amacı anlatılmıştır.

İkinci bölümde; Uluslararası Hukukta Ülke Kazanma Şekilleri ile ilgili kavramlar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde; Ege Denizinin Coğrafi yapısı incelenmiştir.

Dördüncü bölümde; Ege Adalarını ilgilendiren Uluslararası anlaşmaların ilgili maddeleri belirtilmiştir.

Beşinci bölümde; Ege Adaları'nın Hukuki Statüsünün Değerlendirilmesi yapılmış, Ege adaları ile ilgili antlaşmalar, yazışma ve çalışmalar incelenmiş olup, Ege adalarının durumları açıklanmıştır.

Altıncı bölümde ise Dünya'da benzer nitelikteki egemenliği tartışmalı adaların durumlarının değerlendirilmesi yapılmıştır.

Yedinci bölümde egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiş adalar konusunda örnek olarak seçilen çeşitli uyuşmazlıkların uluslararası hukukun ilgili kural ve kurumları bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesinden sonra, ortaya çıkan sonuçlar ortaya konmuştur.

Tez süresince İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü'nün değerli öğretim üyelerinin ve İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü personelinin engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığı gibi, bu konuda enstitünün ve Harp Akademisinin kütüphanesinden de faydalanılmıştır.

Tezimin tamamlanmasında desteğini esirgemeyen Ali BAĞCI' ya ve Hasan ZAFER'e teşekkür ederim.

Tezin hazırlanması sırasında yardımlarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi ifade etmek istediğim tez danışmanım Doç. Dr. Z. Selmin Burak'a şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
KISALTMA LİSTESİ.....	vi
EK LİSTESİ.....	viii
I. GİRİŞ.....	1
II. ULUSLAR ARASI HUKUKTA ÜLKE KAZANMA ŞEKİLLERİ.....	3
2.1 Devir Sonucu Ülke Kazanma.....	3
2.2 İşgal Sonucu Ülke Kazanma.....	4
2.2.2 Kazanılan Ülkenin Kazanma Anında Sahipsiz Ülke Niteliğinde Olması.....	4
2.2.2 Egemenliği Altına Alma Niyet ve İradesinin Bulunması.....	4
2.2.3 Egemenliğin Söz Konusu Ülke Üzerinde Kullanılması.....	4
2.3 Kazandırıcı Zamaşımı Sonucu Ülke Kazanma.....	4
2.4 Fetih Sonucu Ülke Kazanma	5
2.5 Doğal Oluşum Sonucu Ülke Kazanma	5
III. EGE DENİZİ COĞRAFYASI.....	6
3.1 Ege Denizi ve Ege Adaları	6
3.2 Ege Denizi'nin Coğrafi Özellikleri	6
3.2.1 Genel Fiziki Coğrafyası.....	7
3.2.2 Ege Denizi'nin Sınırları.....	7
3.2.3 Ege Denizi'nin Jeolojik Yapısı.....	8
3.3 Ege ve Doğu Akdeniz Adaları.....	8
3.3.1 Boğazönü Adaları.....	9
3.3.2 Saruhan Adaları.....	9
3.3.2 Menteşe Adaları	9
IV. ULUSLARARASI ANLAŞMALAR.....	11
4.1 Uşi Barış Antlaşması	11
4.2 Yunan Hükümetine Tebliğ Edilen Karar.....	15
4.3 Lozan Barış Antlaşması.....	15
4.4 4 Ocak 1932 Sözleşmesi, Aynı Tarihli Teatisi Ve 28 Aralık 1932 Tarihli Metin.....	18
4.5 Anadolu Kıyısı İle Meis (Castellorize) Adası Arasında Karasuları'nın Sınırlandırılması Ve Bodrum Karşısındaki Kara Adanın Egemenliği Konusunda Sözleşme.....	20
4.6 Paris İtalyan Barış Antlaşması.....	23
V. EGE ADALARI'NIN HUKUKİ STATÜSÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	24
5.1 Eğriboz Adası ve Kiklat Adaları Bölgesi :.....	25
5.2 Kuzey Sporat Adaları Bölgesi.....	25

5.3	Girit Adası.....	26
5.4	Trakya, Boğazönü ve Saruhan Adaları bölgesi.....	26
5.5	Rodos ve Menteşe Adaları Bölgesi.....	27
5.6	Meis Bölgesi.....	33
5.7	Halefiyet (Ardıllık).....	35
VI.	DÜNYA'DA BENZER NİTELİKTEKİ EGEMENLİĞİ TARTIŞMALI ADALARIN DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	37
6.1	Tanıma ve Sessiz Kalma Bağlamındaki Yaklaşımlar.....	37
6.2	Tarafların Uyuşmazlıkların Çözümü Konusundaki Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi.....	41
VII.	GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ	46
	KAYNAKLAR.....	55
	EKLER.....	57
	ÖZGEÇMİŞ.....	93

ÖZET

EGE DENİZİNDEKİ AİDİYETİ TARTIŞMALI COĞRAFI FORMASYONLARIN HUKUKİ DURUMU

Recep ZAFER

Müstesna karakteristiklerinden dolayı coğrafi olarak özel bir statüsü olan Ege Denizi, çoğunluğu Yunanistan egemenliği altında bulunan 3000'i aşkın ada, adacık ve kayalıklara sahiptir. Ege Denizi'ndeki adaların hangilerinin Yunanistan'ın egemenliğinde olduğunu tespit edebilmek için, hangi adaların Osmanlı İmparatorluğu/Türkiye Cumhuriyeti hakimiyetinden, İtalya ve Yunanistan'a devredildiğini belirlemek gerekir. Bu da öncelikle Ege adalarının hukuki statülerini tayin eden anlaşmaları incelemek anlamına gelir. Ege'de Osmanlı/Türk hakimiyetinden çıkan ve Yunanistan ile İtalya'ya devredilen adalar, hukuken bağlayıcılığı bulunan ilgili uluslararası anlaşmalardaki hüküm ve şartlarla bağlı olarak, sadece bu anlaşmaların açıkça kapsamında bulunan, ismen sayılan veya açıkça tanımlananlardır.

Tez çalışmasında Ege Denizinin kısa bir tanıtımı yapıldıktan sonra, Ege'de temel sorun olarak mütalaa edilen egemenliği tartışmalı adalar sorununun ortaya çıkışı ve diğer Ege sorunlarına etkisi, Kardak (İkizce, İmia) Kayalıkları krizi, Dünya da bulunan egemenliği tartışmalı adalar ile bağlantılı olarak incelenmiştir.

Coğrafi ve tarihi veriler ile Uluslararası Hukuk kuralları çerçevesinde, Yunanistan'ın egemenliğine devredilen adaların hangileri olduğu açıkça ortaya konmuştur. Anlaşmalarla devredilmeyen coğrafi formasyonların hukuki statüsü üzerinde durulmuştur.

Bu çalışma için Ege adalarının bilgilerinin ve resimlerinin kaydedilebildiği bir bilgisayar programı tarafımdan geliştirilmiştir.

Araştırma sonunda;

Tamamı Osmanlı Devleti egemenliğinde olan ada, adacık ve kayalıklardan bir başka devlete Uluslararası Hukuka uygun olarak devredilmeyenlerin; Türkiye Cumhuriyeti'nin hakimiyetinde olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

CASE LAW OF GEOGRAPHICAL FORMATIONS WHOSE SOVEREIGNTY ARE CONTROVERSIAL IN THE AGEAN SEA

Recep ZAFER

The Aegean Sea is the special area due to its exceptional geographical characteristics, includes approximately 3000 different island, islets and rocks, mostly under Greek Sovereignty. To determine which of the island in the Aegean Sea are under Greek Sovereignty, firstly we must determine which of the island under Ottoman Empire/Turkish Republic Sovereignty are handed over to Italy and Greece. This means to investigate the case law of the treaties of Aegean island. The only Island that handed over to Italy and Greece are the Island that named in the international treaties.

This thesis, firstly covers a short introduction of the Aegean Sea and after that, it investigates the island that their Sovereignty are controversial, Crises of Kardak (İkizce, İmia) Rocks and the island which's sovereignty are controversial in the world and finally it investigates the relation between this problems.

The island that handed over to Greece Sovereignty are clearly determined by geographical/historical data and international law case , besides this documents also clearly shows the case law of the formations that not handed over to any country by any treaty.

As an additional element for readers this thesis also covers computer software that shows the information and photos about the island.

As a result of the research;

It is concluded that, island, islets and rocks that are not handed over to any country from Ottoman Empire by any international Treaties should be under Sovereignty of Turkish Republic.

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1:	Ege adalarının isimleri ve koordinatları.....	62
Tablo 2:	Egemenliği anlaşmalarla devredilmemiş coğrafi formasyonlar ve Koordinatları.....	78

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1:	Başlıca Ege Adalarının yüz ölçümleri.....	57
----------	---	----

KISALTMA LİSTESİ

A	:Ada
AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
A.g.e.	:Adı Geçen Eser
AGİK	:Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AGİT	:Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ASEAN	:1967’de Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur ve Tayland Arasında İmzalanan Bangkok Anlaşmasıyla Kurulan Örgüttür. Daha Sonra Vietnam da Dahil Olmuştur.
B	:Burun
Bkz.	:Bakınız
BMDHS	:Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi
BMÜDHK	:Birleşmiş Milletler Üçüncü Deniz Hukuku Konferansı
C.	:Cilt
D	:Doğu
DİB	:Dışişleri Bakanlığı
Dz.K.K.	:Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
EAYDCF	:Egemenliği Anlaşmalarla Yunanistan’a Devredilmemiş Coğrafi Formasyonlar
FIR	:Flight Information Region (Uçuş Bilgi Hattı)
G	:Genel
GSMH	:Gayri Safi Milli Hasıla
ICAO	:International Civil Aviation Organization (Uluslararası Sivil Havacılık Kuruluşu)
K.	:Kitap
K	:Körfez
K	:Kuzey
L	:Liman
Md.	:Madde
MGK	:Milli Güvenlik Kurulu
MSB	:Milli Savunma Bakanlığı
NATO	:North Atlantic Treaty Organization
NGO	:Non Government Organization (Sivil Toplum Örgütleri)
R.G.	:Resmi Gazete
S	:Sayfa
SAEMK	:Stratejik Araştırmalar ve Etüdler Milli Komitesi
SAM	:Stratejik Araştırmalar Merkezi
SAS	:Sualtı Savunma
SAT	:Sualtı Taarruz
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti

TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
Tk.	:Takım
TPAO	:Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
TSK	:Türk Silahlı Kuvvetleri
TTK	:Türk Tarih Kurumu
UAD	:Uluslararası Adalet Divanı

EK LİSTESİ

- EK 1** : Başlıca Ege adalarının yüz ölçümleri
- EK 2** : Ege Denizi sınırları(1953)
- EK 3** : Ege Denizi sınırları(1986)
- EK 4** : Ege Denizinin batimetrik görüntüsü
- EK 5** : Ege Denizi ada grupları
- EK 6** : Ege Denizi adalarının isimleri ve mevkileri
- EK 7** : Trakya ve Boğazönü adaları
- EK 8** : Kuzey Sporad adaları
- EK 9** : Kiklat adaları
- EK 10** : Güney Ege adaları
- EK 11** : Menteşe Adaları
- EK 12** : Saruhan Adaları
- EK 13** : Strongili ve Ro adaları
- EK 14** : Strongili (İpsili) ve Ro adası'na (Karaada) ait coğrafi faktörler
- EK 15** : Spratly ve Paracel adaları
- EK 16** : Senkaku ve Diauoyu adaları
- EK 17** : Egemenliği anlaşmalarla devredilmemiş coğrafi formasyonlar
- EK 18** : Zürafa Adası
- EK 19** : Anti İpsara, Paşa ve Vatos
- EK 20** : Furni, Eşek, Nergiscik ve Bulamaç Adaları
- EK 21** : Koçbaba, Kalolimnoz, Keçi Adaları
- EK 22** : Sofrano, Astakida, Dia, Paksimada Adaları
- EK 23** : Ege'de Egemenliği Devredilmemiş Adalar ve 6 Millik Karasularını Gösterir Harita
- EK 24** : Kardak Kayalıkları
- EK 25** : Ege adaları programı veri kayıt ve görüntüleme sayfası
- EK 26** : Ege adaları programı resim görüntüleme sayfası

I. GİRİŞ

Bağımsızlığını kazandığı günden buyana Ege Denizi'nde bulunan ve sayıları binlerle ifade edilen ada, adacık ve kayalıklar üzerinde hakimiyet tesis etmeye gayret gösteren Yunanistan, Türkiye anakarasına yakın adalara dahi sahip olmuştur. Bu adalardan bir kısmı uluslararası alanda tanınmış ve hukuki açıdan uygun bir şekilde gerçekleştirilen Anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmiş ise de bir kısmının statüsü halen tespit edilmemiştir.

“Egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiş ada, adacık, kayalık ve coğrafi formasyonlar” olarak tanımlanan bu olgu son yıllarda giderek önem kazanmış ve 1996 yılında Türkiye ile Yunanistan'ı bir savaşın eşiğine getirmiştir.

Ege de temel sorunu teşkil eden Egemenliği Anlaşmalarla Yunanistan'a devredilememiş adaların ayrıntılı olarak hukuki gelişimlerini tespit etmek ve hukuki statüleri tayin edilen bu adaların Türkiye'nin bir toprağı olduğunu belgelerle ortaya koymak gerekmektedir. Bu çalışmada Avrupa Birliğine tam üyelik yolunda süreç içinde olduğumuz şu günlerde Ege'de esas sorun teşkil eden bahse konu adalar ile ilgili olarak uluslararası hukuktan yararlanarak sağlam temele dayalı veriler ortaya koyulmuştur.

Ege denizi, üzerinde yer alan üç bini aşkın ada ve adacıklarla kendine özgü bir durumu olan bir deniz alanıdır. İncelememde değişik başlıklar altında ortaya koymaya çalıştığımız sorunlar aslında birer paylaşım sorunudur. O halde iki taraftan birine daha fazla çıkar sağlamayı hedefleyen çözüm önerilerinin ya da iddiaların sağlıklı bir çözüm sağlamasını düşünmek yanlış olacaktır. Çözüm önerisi objektif olduğu ve hakkaniyet ilkesine dayandığı ölçüde çözüm olabilir ve her iki taraftan da kabul görebilir. İki taraflı görüşmeler yerine sorunu uluslararası platforma taşımaya çalışmak bir anlamda çözümsüzlüğü kabullenmek olarak düşünülebilir.

Bu çalışma Milletlerarası Hukuk çerçevesinde bahse konu coğrafi formasyonların, meşru zeminde, Türkiye'ye aidiyeti konusu incelenmiştir. Bu kapsamda Kardak (İkizce, İmia) kayalıkları hadisesi ile elde edilen durum üstünlüğünden faydalanarak bu topraklarımız üzerindeki mülkiyetimizi resmen tescil ettirmek için bir çalışma yapılmaya çalışılmıştır.

Ege Denizinde yer alan aidiyeti tartıřmalđ coğrafi formasyonların isimlerini, aidiyetlerini, resimlerini, Enlem ve Boylam vs. bilgilerini içeren Ege Adaları isimli bir bilgisayar programđ tarafından geliştirilmiştir. Bu programda adaların bilgileri ve resimleri kaydedilerek, Ege Adalarının aidiyetini de içeren bilgiler bilgisayar ortamında sergilenmektedir. Böylece Ege Denizindeki formasyonlar ile ilgili bilgilere ve resimlere hızlı ulaşılması sağlanmaktadır.

II. ULUSLARARASI HUKUKTA ÜLKE KAZANMA ŞEKİLLERİ

Egemenliği tartışmalı adalar uyuşmazlıkları, temelde, uyuşmazlığa konu olan adaların hangi ülkeye ait olduğu konusunda iki veya daha fazla ülke arasında yaşanan sorunlardır. Bu tür uyuşmazlıklara taraf olan ülkeler, söz konusu adaların kendi egemenliklerinde olduğu yönündeki tezlerini, uluslararası hukukun ülke kazanılması durumunun çeşitli şekillere dayandırmakta ve adaların, bu kurallar gereği, kendilerine ait olduğunu ileri sürmektedirler.

Tarafların bu iddialarının uluslararası hukuk açısından taşıdığı değerin anlaşılması için, uluslararası hukukun ilgili kuralları incelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle her ne kadar sınıflandırma ve tanımlama konusunda farklılık olsa da, ülke kazanmanın beş şekilde olduğu konusunda bir görüş birliği vardır. Bunlar;

2.1. Devir Sonucu Ülke Kazanma

Bir ülke üzerindeki egemenliğin, o ülke parçası üzerinde halen egemen olan devlet tarafından, bir başka devlete, ilgili iki tarafın bu yoldaki iradelerini açıkça saptayan bir antlaşmayla aktarılmasıdır (Kurumahmut, 1998). Söz konusu devir işlemini öngören antlaşma, devreden ve devralan ülke arasında olabileceği gibi, bu iki devletin de dahil olduğu ikiden çok taraf arasında da imzalanabilir. Her durumda amaç, egemenlik devri olmalıdır.

Devir işlemiyle ilgili en önemli koşullardan birisi, devreden devletin, ancak üzerinde hukuken hak sahibi (egemen) olduğu toprakları devredebileceğidir. Hiçbir devlet hukuken sahip olduğu haklardan fazlasını devredemez. Bir devlet, sahip olmadığı toprakları, doğal olarak bir başkasına devredemez (Toluner, 1996).

Devredilecek ülke parçasının açık bir şekilde tanımlanması ve belirtilmesi, devir işleminin daha sonra tartışmaya yer bırakmaması açısından önem taşımaktadır (Kurumahmut, 1998). Bu durum, Kardak Kayalıkları uyuşmazlığında önem kazanmakta ve taraflardan Türkiye, önemli bir tezini bu ilkeye dayandırmaktadır. Genellikle savaş sonrasında kazanan tarafça kabul ettirilen bir antlaşmayla gerçekleşen devir diğer taraftan, barışçı görüşmeler sonucunda tarafların çeşitli düşüncelerle kabul ettiği bir antlaşmayla da olabilecektir.

BM Antlaşması ve 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'yle iyice yerleşen "kuvvet kullanma yada kuvvet kullanma tehdidi sonucunda imzalanan antlaşmaların geçerli

olmadığı” şeklindeki uluslararası hukuk kuralı hatırlandığında, bu tür antlaşmalarla gerçekleşen ülke devrinin de artık benimsenmeyen bir yöntemdir.

2.2. İşgal Sonucu Ülke Kazanma

Bir devletin, işgal anında sahipsiz durumda olan bir ülkeyi, egemenliğine tabi kılmak niyet ve iradesiyle ve o ülkede egemenliğini kullanarak kazanmasıdır (Denk, 1999). İşgalin üç koşulu vardır.

2.2.1. Kazanılan Ülkenin Kazanma Anında Sahipsiz Ülke Niteliğinde Olması

Egemenliği işgal yoluyla kazanılacak tek ülke çeşidi “sahipsiz ülkedir.” Buna göre, ilgili ülke parçası işgalin söz konusu olduğu anda hiçbir ülkenin egemenliğine tabi olmamalıdır.

2.2.2. Egemenliği Altına Alma Niyet ve İradesinin Bulunması

Egemenliğe katma amacı olmaksızın şeklen egemenliğin kullanılması anlamına gelebilecek bazı eylem ve işlemlerin yapılması olanaklı olduğundan (Denk, 1999), işgal yoluyla ülke kazanmada egemenliğe katma niyeti önem kazanmaktadır. Egemenliğine katma niyet ve iradesinin varlığı özellikle söz konusu ülke parçası üzerinde egemenlik iddiasında bulunan başka bir devletin varlığı durumunda önem kazanmaktadır.

2.2.3. Egemenliğin Söz Konusu Ülke Üzerinde Kullanılması

Ülke parçasını yönetme olarak da adlandırılan bu koşul, aynı zamanda, daha genel olarak, “etkin işgal” kavramıyla da açıklanmaktadır ve işgalin etkin olması, söz konusu ülke parçasının özellikleri gibi kimi etkenlere göre değişiklik göstermekle birlik, olağan devlet yetkilerinin kullanılması anlamına gelmektedir. Günümüzde işgal ile açıklanan ülke kazanma şeklinin ilk ortaya çıkışı keşif ile olmuştur.

2.3. Kazandırıcı Zamanaşımı Sonucu Ülke Kazanma

Bir devletin, başka bir devlete ait olan herhangi bir ülke parçası üzerinde sürekli ve itirazsız bir şekilde ve uzun bir süre egemenlik hakları kullanması sonucunda gerçekleşmekte ve ilgili devlet, o toprak parçası üzerinde, egemen duruma geçmektedir. Koşullarını şöyle sıralayabiliriz.

—Ülke parçasını kazanma sırasında bir başka devlete ait olması gerekmektedir.

—Ülke parçası üzerinde egemenlik kazanacak devletin, egemenlik kazanma niyetiyle fiili egemenlik kullanıyor olması gerekmektedir.

—Söz konusu egemenlik uygulamasının, bir uluslararası kişi olan devlet tarafından yada devlet adına gerçekleştirilmesi ve bu durumun uzun sürerdir devam ediyor olması gerekliliğidir.

—Kazandırıcı zamanaşımı yoluyla egemenlik kazanma durumunda olan devletin egemenlik uygulamalarına karşı ülke devletinin herhangi bir itirazda bulunmuyor olması gerekmektedir.

2.4. Fetih Sonucu Ülke Kazanma

Fetih, bir başka devletin egemenliğine tabi olan bir ülkeyi, savaş zamanında veya silahlı kuvvet kullanmak suretiyle zapt ettikten sonra, bu ülkeyi ülkesine katmak niyetiyle, ülkesine katmasıdır (Toluner, 1996). Bu ülke kazanma şeklinin en önemli noktası, söz konusu ülkenin, yenilen devletin ülkesinden işgal eden devletin ülkesine, savaş yada kuvvet kullanma eylemi sonucunda katılmasıdır. Her ne kadar bu yöntem günümüz uluslararası hukuk anlayışı tarafından kabul edilmese de, fetih yoluyla geçmişte kazanılan ülke parçalarının durumu, özellikle sürekli ve barışçıl egemenlik uygulamasının söz konusu olduğu durumlarda, bu gelişmelerden etkilenmemektedir.

2.5. Doğal Oluşum Sonucu Ülke Kazanma

Bir devlete ait olan ülkenin doğal olaylar sonucunda, bir başka devletin ülkesini etkilemeksizin genişlemesidir. Bunun en önemli nedeni ise, bu durum çerçevesinde değerlendirilen olayların bir devletin ülkesinin bir parçasını oluşturan ırmak ağzları, kıyıları ve karasuları gibi alanlarda gerçekleşmesidir.

III. EGE DENİZİ COĞRAFYASI

3.1. Ege Denizi ve Ege Adaları

Ege Denizi'nin başka denizlere benzemeyen bazı özellikleri vardır. Dantel gibi işlenmiş girintili çıkıntılı kıyılarında değişik boyda birçok koy ve körfez, boğaz ve yarımada bulunur. Ayrıca bazıları kaya parçalarından oluşan ve bazıları da daha geniş bir alanı kaplayan yüzlerce ada deniz yüzeyine serpilmiştir. Deniz dibi de çeşitli derinlikteki düzlük, çanak, oluk, sırt, gedik ve tepelik alanlarla kaplıdır.

Ege Denizi'nde Yunanistan'a ait olan çok sayıda ada ve adacık Türkiye ana karasının hemen yakınındadır ve Anadolu'yu kuzeyden güneye bir dizi halinde kapatmaktadır. Bu adalardan pek çoğu da tartışmalı ada statüsündedir. Bu durum Ege Denizi'ni dünyadaki diğer denizler arasında özel öneme sahip bir deniz konumuna getirmiştir. Kendine özgü özellikleri bulunan Ege'nin coğrafi gerçekleri bilinmeden bu bölgede Türk ve Yunan ülkelerinin hukuksal statüsünü düzenleyen belgeleri analiz etmenin ve değerlendirmenin çeşitli zorlukları mevcuttur. Bu amaçla öncelikle Ege'nin coğrafi yapısının incelenmesi gereklidir.

3.2. Ege Denizi'nin Coğrafi Özellikleri

Ege Denizi'nin mevki, boyutları ve sınırları ile yüzeyine serpilmiş ve çoğunluğu kayalık olan çok sayıda irili ufaklı adanın varlığı ve konumları, bu denize Akdeniz havzasının yanı sıra dünyada da benzeri bulunmayan farklı bir özellik kazandırmıştır. Bu adalardan sadece 24 tanesinin yüzölçümü 100 km² den büyüktür (Kurumahmut, 1998). Yüzölçümü 100 km² den büyük olan adaların tamamı ve yüzölçümleri Ek-1'de belirtilmiştir. Mevcut tüm adaların toplam yüzölçümleri 23000 km² civarındadır. Bu alan ise tüm deniz alanlarının yaklaşık %10'u kadardır. Ayrıca muhtelif büyüklükteki koylar ve körfezler ile boğazlar ve yarımadalar, Ege coğrafyasının temel karakterini oluşturmaktadır. Bu temel karakter, Ege'nin kültürel ve sosyal gelişiminde çok önemli bir rol oynadığı gibi; doğu ile batı kıyıları arasında bütün tarih boyunca süregelen sıkı ilişkilerin başlıca sebebidir.

3.2.1. Genel Fiziki Coğrafyası

Ege Denizi, Doğu Akdeniz'in kuzey uzantısı durumundadır. Türk Boğazları sayesinde Akdeniz ve Karadeniz'in birleşmesini sağlamaktadır. Bu konumu ile; üç kıtanın deniz, hava ve kara tabii ulaşım yollarının birleşme noktasıdır. Özetle üç kıtayı birbirine bağlayan bir durum arz etmektedir.

Ege Denizi; Doğuda, Anadolu yarımadasının batı kıyıları; kuzeyde; Trakya ve Doğu Makedonya güney kıyıları; batıda, Teselya ve Mora yarımadası doğu kıyıları; güneyde, Çuha(*Kitara*), Silkiye(*Antikitara*), Girit, Çoban Adası (*Kasos*), Kerpe (*Karpatos*) ve Rodos adalar zinciri ile çevrilmiştir.

Ege Denizi $35^0 - 41^0$ K enlemleri ile $23^0 - 28^0$ D boylamları arasında kalan bir kıyı denizidir. Ortalama derinliği 350 metre kadardır. Yunanistan'ın doğusundaki Eğriboz, Andire, İstendin, Mökene ve Anadolu kıyılarına yakın bulunan Ahikerya-Sisam adaları, derinliği en çok 1367 metre olan Kuzey Ege Denizi'ni, derinliği 2658 metreye varan Güney Ege Denizi'nden ayırırlar (Kurumahmut, 1998).

3.2.2. Ege Denizi'nin Sınırları

Dünyadaki okyanus ve denizlerin sınırlarını belirten ve merkezi Monaco/Fransa'da olan Uluslararası Hidrografi Bürosu tarafından yayınlanmış 1952 tarihli “*SP 23 Limits of Oceans And Seas*” dokümanında Ege Denizi sınırları, güneybatıda; Mora Yarımadası'nda bulunan Santa Maria Burnu'ndan başlayarak, güneyde; Çuha(*Kitara*), Silkiye(*Antikitara*), Girit, Çoban Adası(*Kasos*), Kerpe (*Karpatos*) ve Rodos adalarının en uzak burunlarından geçen hat ile, Güneydoğuda; Anadolu kıyılarında bulunan Akyar Burnu'na ulaşmaktadır. Kuzeydoğuda ise Çanakkale Boğazı'nın girişindeki Kumkale ve Mehmetçik fenerlerini birleştiren hat ile sınırlandırılmaktadır. Doğu, Batı ve Kuzey sınırları ise Türk ve Yunan ana kıtalarının kıyıları tarafından belirlenmektedir.

Anılan dokümanın güncelleştirilmesini sağlamak amacıyla; Uluslararası Hidrografi Konferansı kararları doğrultusunda başlatılan çalışmalar sonucunda 1986 yılında hazırlanan 4 üncü taslakta yer alan sınırlarda da önemli bir değişiklik yoktur. İki sınır arasındaki fark, batıda Çuha(*Kitira*) Adası'nın Ege Denizi dışında bırakılmasıdır.

Ege Denizi sınırın 1953 haritasında olduğu gibi Akyar Burnu'ndan değil de Dalaman Çayı ağzından başlatılması, Türkiye'nin coğrafi bölge düzenlemesinde Dalaman Çayı ağzının Ege bölgesiyle Akdeniz bölgesini ayırmakta kullanma uygulamasıyla tutarlılık sağlamış olacaktır.

Ege Denizi sınırlarını gösteren her iki harita EK-2 ve EK-3'de sunulmuştur. EK-3'de sunulan harita da belirtilen Ege Denizi sınırlarının kabul edilmesi ve kullanılması haritanın tutarlılığı ve coğrafi gerçekler bakımından daha uygun olacaktır (Kurumahmut, 1998).

3.2.3. Ege Denizi'nin Jeolojik Yapısı

Ege Denizi'nin EK-4'de sunulan batimetrik görüntüsü (*derinlik görüntüsü*) incelendiğinde kuzeyden güneye bir "S" çizen çok açık kıtasal ayırım bölgesinin (*abyssal zone*) olduğu görülmektedir (Ateş, 1996).

Ege Denizi'ni tabii olarak ikiye ayıran bu derin çukurlar dizisi çok önemli bir "zone" 'dur. Bu nedenle de bazı bilim adamlarınca bahse konu kıtasal ayırım bölgesi Asya ve Avrupa'nın denizaltındaki sınırı sayılmıştır. Bu bölge sadece jeomorfolojik bakımdan değil, aynı zamanda jeolojik ve jeofizik özellikleriyle de yer kabuğunun iki plakasını ayıran bir sınır bölgesine tekabül etmektedir.

Bazı haritalarda da bu çukurların oluşturduğu ayırım bölgesi esas alınarak Ege Denizi, Asya ve Avrupa kıtalarını ayıracak şekilde bir hatla ortadan ikiye bölünmektedir. Ada bakımından fakir olan bu "zone", denizin iki yakasındaki sahanlık alanlarını ve bu sahanlık üzerindeki adaları ikiye ayırır. Bu "zone"nın batısında Kuzey Sporad ve Kiklat Adaları, doğusunda ise Boğazönü, Saruhan ve Menteşe Adaları yer almaktadır. Bu durumda Boğazönü, Saruhan ve Menteşe Adaları Türkiye anakarasının doğal uzantısı üzerinde olmaktadır.

3.3. Ege ve Doğu Akdeniz Adaları

Ege Denizi'ndeki toplam ada, adacık ve kayalık sayısı hakkında Yunan kaynaklarına dayanan çeşitli dokümanlarda farklı rakamlar telaffuz edilmektedir. T.C. Dz.K.K. Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı'nın yaptığı çalışmalarda bu sayının 1800 civarında olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan meskun olanların da 100 civarında olduğu, büyük bir çoğunluğunu insanların yaşamasına elverişli olmayan kayalıkların oluşturduğu

bilinmektedir (Kurumahmut, 1998).

Sayıların çokluğuna, alanlarının farklılıklarına ve ilk bakışta denizin hemen her tarafına serpilmiş gibi görünmelerine rağmen, Ege Adaları'nın dağılışında belli bir düzen ve gruplaşma görülür.

Ege Denizi'ndeki adaları;

—Genel coğrafi konumları,

—Egemenlik devirlerinin tarihsel boyutları,

—Ege Denizi'nin statüsünü tayin eden uluslararası anlaşmaların düzenleniş biçimleri,

—Jeopolitik ve stratejik önemleri (Kurumahmut, 1998), dikkate alındığında 5 grupta incelemek mümkündür. Ege Denizi ada gruplarını gösteren haritalar EK-5'de mevcut ada isimleri EK-6'dadır.

3.3.1. Boğazönü Adaları

Çanakkale Boğazı'na ulaşan deniz yollarını kontrol eden ve Çanakkale Boğazı'nın savunulmasında stratejik önemi olan bu adalar; Semadirek, Limni, Bozbaba, Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adaları'dır.

3.3.2. Saruhan Adaları

Bu adalar, Anadolu'nun içlerine açılan istikametlerin karşısında yer almaktadır. Anadolu'nun savunulmasında “*ileri karakol*”, Anadolu'ya taarruzda “*basamak tahtası*” rolü oynarlar (Kurumahmut, 1998). Doğu Sporad Adaları olarak da bilinen bu adalar; Midilli, Sakız, Koyun Adaları, İpsara, Antiipsara, Sisam, Ahıkerya, Hurşit, Fornoz'dur.

3.3.3. Menteşe Adaları

Kuzey güney istikametindeki deniz ulaştırma yollarını kontrol altında bulunduran bu adalar da Anadolu'nun savunulmasında “*ileri karakol*”, Anadolu'ya taarruzda “*basamak tahtası*” rolü oynarlar (Kurumahmut, 1998). Bu adalar grubunda bulunan belli başlı adalar şunlardır; Eşek Adası, Nergisçik, Batnoz, Lipso, Bulamaç, Leryoz, Kilimli(Kelemez), Kalolimnos, Keçi Adası, Ardıççık, Koçbaba, İstanköy, İncirli, Sömbeki, İlyaki, Herke,

Limoniye, Rodos, Çoban Adası, İstanbulya, Ardacık.

Meis Adası Yunanlıların iddia ettiği gibi Menteşe Adaları bölgesinde bulunan bir Ege adası olmayıp Akdeniz adasıdır (Kurumahmut, 1998).

Türkiye açısından jeopolitik ve stratejik önemi olan ve Anadolu'yu kuzeyden güneye bir dizi halinde kapatan Boğazönü, Saruhan ve Menteşe Adalarından oluşan üçlü gruba “*Doğu Ege Adaları*” da denmektedir.

Adalar grubundan Kuzey Sporat ve Kiklat Adaları grubu ile Girit üzerinde Türkiye ile Yunanistan arasında hiç bir egemenlik anlaşmazlığı yoktur. Bu nedenle ayrıntılı olarak incelenmemiştir.

IV. ULUSLARARASI ANLAŞMALAR

4.1. Uşi Barış Antlaşması

İtalya ile Osmanlı devleti arasında, Trablusgarp savaşı sonunda 18 Ekim 1912(20 Zilkade 1330) tarihinde imzalanan antlaşmanın maddeleri:

Madde 1

Hükümetin işbu muahedeye vaz-ı imza edilmesini müteakip derhal ve aynı zamanda kat-ı muhasamat için tedabir-i lâzıma tevessül etmeği taahhüt ederler. Tedabir-i mezkûrenin temin-i icrası için mahallerine suret-i mahsusada komiserler izam olunacaktır.

Madde 2

İşbu muahedenin imzası akabinde hükûmeteynden her biri yani hükûmet-i Osmaniye Trablusgarp ile Bingazi'den ve İtalya hükûmeti Adalardenizi'nde taht-ı işgalinde bulunan adalardan kendi zabıt ve askerleri ile memurin-i mülkiyelerinin celpleri zımında emir vermeği taahhüt eder. İtalya zabitan ve asakir-i ile memurin-i mülkiyesi taraflarından cezair-i mezkûrenin fiilen tahliyesi Osmanlı zabitan ve asakir-i memurin-i mülkiyesi taraflarından Trablusgarp ile Bingazi'nin tahliyesini müteakip vuku bulacaktır.

Madde 3

Üsera-yı harbiye ile rehineler müddet-i kalile-i mümkinde zarfında mübadele edilecektir.

Madde 4

Muhasamata iştirak etmiş veya muhasamat dolayisiyle dai-i mesuliyet harekâta tasaddi etmekle maznun bulunmuş olan Trablusgarp ve Bingazi ahalisi haklarında Hükûmet-i kiralie ve aynı halde bulunan Adalardenizi'nde kâin ve hakimiyet-i Osmaniye tabi cezair ahalisi haklarında Hükûmet-i Osmaniye tam manasile bir affı umumî ilânını taahhüt ederler. Cerayim-i âdiye işbu affı umumiye dahil değildir.

Binaenaleyh hangi sınıf veya mevkide bulunursa bulunsun hiç bir şahıs esna-yı muhasamatta icra ettiği e'fal-i siyasiye ve askeriyeden yahut izhar eylediği efkârdan dolayı şahsı veya emvali veyahut hukukundan istifadesi itibarile takip veya tâzip edilemeyecektir. Bundan dolayı mevkuf veya menfi bulunan eşhasın derhal sebilleri tahliye kılınacaktır.

Madde 5

İlân-ı harpten evvel tarafeyn-i âkiden beyninde münakit veya mer'î bulunan bilcümle muahedat ve mukavelât ile her türlü taahhüdât derhal tekrar kesb-i mer'iyet eyleyecek ve iki hükûmet ile tebeaları beyninde muhasamattan evvel mevcut olan aynı vaziyet tekrar tesis ve iade kılınacaktır.

Madde 6

İtalya hükûmeti düvel-i saire ile münakit ticaret muahedatını tecdit ettiği sırada Devlet-i Aliye Avrupa hukuk-i düveli esası üzerine bir ticaret muahedenamesi akdetmeği taahhüt eder. Yani Devlet-i Aliye kapitülâsyonlar ve bugüne kadar olan ukud ve saire ile mukayyet olmayarak bütün serbesti-i iktisadisini ve bilcümle Avrupa devletleri misillü ticarete ve gümrüğe müteallik mevad ve hususutta icra-yı hareket hakkını itaya muvafakat eyler. Şurası mukarrerdir ki salifüzzikir ticaret muahedenamesi canib-i Bâb-ı Ali'den düvel-i saire ile aynı esas üzerine akdolunan muahedat-ı ticariye mevki-i tatbika vaz olundukça mer'iyül icra olacaktır.

Bundan maada İtalya hükûmeti memâlik-i şahanede rayiç üzere alınan resm-i gümrüğün yüzde on birden on başa iblâğına ve âtiyüzzikir beş maddeye (petrol, sigara kâğıdı, kibrit, küül, oyun kağıdı) yeniden inhisarlar vaz'ına veyahut bunlardan istihlâk rüsum-ı munzaması istifasına muvafakat eder. Şu kadar ki aynı muamelenin aynı zamanda ve bilâ fark memâlik-i saire ithalâtı hakkında tatbik olunması meşruttur.

İnhisara tabi mevaddın ithali hususunda işbu inhisarlar idaresi aynı mevaddın ithalât-ı seneviyesi esası üzerine müesses yüzdesi nispetinde İtalya müvaredatından olan eşya tedarüküne mecburdur. Şu kadar ki inhisara tabi mevaddın teslimi için teklif olunacak fiatların hin-i iştirada piyasanın hal ve mevkiine tevafuk etmesi ve ita olunacak eşyanın cins ve nevilerinin ve işbu cins ve nevilerden eşya için ilân-ı harpten evvelki üç sene zarfında kayıt ve işaret edilmiş olan fiatların haddi vasatisinin dahi nazar-ı itibare alınması lazım gelir.

Şurası da mukarrerdir ki şayet Devlet-i Aliye salifüzzikir beş madde üzerine yeni inhisarlar vazedecek yerde bunlara istihlâk rûsum-ı munzamesi tarhına karar verecek olursa işbu rûsum-ı munzame memâlik-i Osmaniye ile diğerk bilcümle memâlikin mahsulat-ı mümasilesine dahi aynı derecede tarh kılınacaktır.

Madde 7

İtalya hükûmeti memâlik-i şahanede postahaneleri mevcut olan düvel-i saire bunları lağıv ettikleri zaman kendisi dahi memâlik-i Osmaniyedeki İtalya postahanelerini lâğıv etmeği taahhüt eyler.

Madde 8

Bâb-ı memâlik-i Osmaniyede uhud-i atika usulüne hitam vermek ve yerine hukuk-ı düvel usulünü vaz eylemek maksadiyle alâkadar olan düvel-i muazzama ile bir Avrupa konferansında veyahut suver-i aharla müzakerat icrası fikir ve niyetinde bulunduğundan İtalya hükûmeti Bâb-ı âlinin işbu niyatının hak ve savaba mukaretini bittasdik bu hususta kendisine muavenet-i kâmile ve samimiyede bulunacağını şimdiden beyan eyler.

Madde 9

Hükûmet-i Osmaniye kendi devair ve idarelerinde müstahdem olup muhasamatın hin-i ilâmında terhise mecbur olmuş olduğu İtalya tebeası tarafından kendisine ifa edilmiş olan hidemat-ı hasene ve sadıkaneden mütehassıl hoşnudisini izhar etmek istediği cihetle anları terk etmiş oldukları mevkilere iadeye hazır bulunduğunu beyan eyler. Bunlara hizmetten hariç kalmış oldukları aylar için mazuliyet maaşı ita olunacak ve hizmetin şu suretle inkıtaa duçar olması keyfiyeti bu memurlar meyanında tekaüt maaşına kesb-i istihkak etmiş olanlarca bir gûna zararı mucip olmayacaktır.

Bundan maada Hükûmeti Osmaniye kendisile münasebatta bulunan (Düyun-ı umumiye, şimendifer kumpanyaları, bankalar ve saire gibi) müessesatın dahi kendi hizmetlerinde bulunmuş olan ve aynı halde bulunan İtalya tebeasına karşı bu suretle hareket etmeleri zımında müessesat-ı mezkûre nezdinde icrayı vesatat etmeği taahhüt eyler.

Madde 10

İtalya hükûmeti ilân-ı harpten evvelki üç seneden her biri zarfında Trablusgarp ile Bingazi varidatından Düyun-ı umumiye tahsis edilmiş olan mebalîğin miktar-ı vasatisine muadil hükûmet-i Osmaniye hesabına olarak her sene Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye veznesine tediye etmeği taahhüt eyler. Salifüzzikir taksit-i senevinin miktarı biri İtalya Hükûmet-i tarafından ve diğeri Hükûmeti Osmaniye canibinden tayin olunacak olan iki komiser tarafından bilittifak tayin kılınacaktır. İhtilâf zuhuru takdirinde karar-ı vaki salifûlbeyan komiserlerden ve tarafeyn arasında bilittifak tayin olunacak olan bir hakem alelhakemden mürekkep bir heyet-i hakemiyeye havale edilecektir.

Şayet bu hususta bir itilâf hasıl olmazsa tarafeynden her biri devletlerden birini irae edecek ve hakem alelhakemin emr-i intihabı bu suretle irae olunan devletler canibinden müttefikane icra kılınacaktır.

Gerek Hükûmet-i Kıraliye ve gerek Hükûmet-i Osmaniye vasatatile Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye idaresi marüzzikir taksit-i senevî yerine yüzde dört faizle resûlmale tahvil olunacak bir meblâğ-ı muadil itasını talep etmek salâhiyetini haiz olacaklardır.

Fıkra-i salife hakkında hükûmet-i kıraliye taksit-i senevinin iki milyon İtalya frankından dîn olamayacağını ve resûlmale tahvil olunacak meblâğ-ı muadil talep vuku bulur bulmaz Düyun-ı Umumiye idaresine itaya amade bulunduğunu şimdiden tasdik ettiğini beyan eyler.

Madde 11

İşbu muahedename imza olunduğu gün mevki-i icraya vaz edilecektir.

Tasdikan lilmekal murahhaslar işbu muahedenameyi imza ve tahtim etmişlerdir.

İşbu muahedename 18 teşrinievvel 1912 tarihinde iki nüsha olarak Lozan'da tanzim kılınmıştır. (Mezuniyet mutazammın irade-i seniye tarihi: 17 zilkade 1330, 15 teşrinievvel 1328)

4.2. Yunan Hükümetine Tebliğ Edilen Karar

3 Şubat 1914 tarihinde tebliği edilmiştir.

Aşağıda imzası bulunan Avusturya-Macaristan, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Rusya Bakanları, hükümetleri adına Yunanistan Kraliyet Hükümetine aşağıdaki deklarasyonu sunmaktan şeref duyarlar;

Türkiye ile Müttefik Balkan devletleri arasındaki 17/30 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşması'nın 5 inci ve Türkiye ile Yunanistan arasında Atina'da imzalanan 1/14 Kasım 1913 tarihli antlaşmanın 15 inci maddesi gereğince Yunanistan hükümeti, Ege Denizi'ndeki adaların kaderini tayin yetkisini altı güçlü devlete bırakmaya söz verdi.

Sonuç olarak altı güçlü devlet, Türkiye'ye geri verilmesi gereken İmroz, Bozcaada ve Meis'in dışında, halen Yunan işgalinde bulunan bütün Ege Denizi adalarının Yunanistan'a verilmesine karar verdi. Öte yandan, güçlü devletler, Yunanistan'a bırakılan adalarda, Osmanlı toprakları ile adalar arasındaki kaçakçılığı önlemek üzere alınacak tedbirlerin dışında Yunan hükümetinin tahkimat yapmaması ve adaların askeri amaçla (Kara ve Deniz) kullanılmaması konusunda kendilerine ve Türkiye'ye yeterli garanti vermesine karar verdi.

Altı güçlü devlet, şartların korunması ve dürüst bir uygulama sağlamak amacıyla Yunan hükümeti üzerindeki etkilerini kullanmaya söz verdi. Yukarıda adları geçen altı güçlü devlet Yunanistan'ın verdikleri karar gereğince kazandığı adalardaki Müslüman azınlığın korunması için yeterli garanti vermesini talep ederler. Altı güçlü devlet yukarıdaki kararlara Yunan hükümetinin dürüstlikle saygı göstereceğine güvenmektedir.

4.3. Lozan Barış Anlaşması

24 Temmuz 1923 tarihinde İsviçre'nin Lausanne(Lozan) şehrinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi temsilcileriyle İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Portekiz, Belçika, Rusya, Yugoslavya temsilcileri tarafından, Lozan üniversitesi salonunda imzalanmıştır.

Madde 6

Bir nehrin ya da bir ırmağın kıyılarıyla değil de akım yollarıyla tanımlanan sınırlar bakımından, işbu Antlaşma'daki tanımlamalarda kullanılan "akım yolu" (*mecra "cours" ya da*

"chenal") terimleri, Şu anlama gelmektedir: Bir yandan, gemilerin gidiŐ-geliŐine (*ulaŐımına*) elverişli olmayan nehirlerde, akar suyun ya da ana kolunun ortay çizgisi (*ligne mediane*) ve öte yandan, gemilerin gidiŐ-geliŐlerine (*ulaŐıma*) elverişli nehirlerde, ana gidiŐ-geliş yolunun ortay çizgisi (*ligne mediane du chenal de navigation principale*). Bununla birlikte, akım ya da gidiŐ-geliş yolunda deęiŐiklikler olması halinde, sınır çizgisinin, bu biçimde tanımlanmıŐ olan akım yoluyla gidiŐ-geliş yolunu mu izleyeceğini, yoksa, bu yolun, işbu Antlaşma'nın yürürlüğe giriş anındaki durumunda olduğu gibi kesin olarak saptanmıŐ mı kalacağını kararlaŐtırmaya, işbu Antlaşma'da öngörülen Sınırlandırma Komisyonu yetkili olacaktır.

İŞbu antlaşmada aykırı bir hüküm bulunmadıkça, deniz sınırları kıyıya üç milden daha yakın bulunan adaları ve adacıkları da içine alacaktır.

Madde 12

İmroz (İmbros) Adası ile Bozcaada (Tenedos) ve Tavşan Adaları (Iles aux Lapins) dışında, Doğu Akdeniz adaları ve özellikle Limni (Lemnos), Semadirek (Semendirek, Samothrace), Midilli (Mitylene), Sakız (Chio), Sisam (Samos) ve Nikarya (Nicaria) Adaları üzerinde Yunan egemenliği konusunda 17/30 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşması'nın 5 nci ve 1/14 Kasım 1913 tarihli Atina Antlaşması'nın 15 inci maddeleri hükümleri uyarınca alınan ve 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan Hükümetine bildirilen karar, bu antlaşma'nın İtalya'nın egemenliği altına konulan ve 15 inci maddede belirtilen adalara ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere, doğrulanmıştır. İŞbu Antlaşma'da aykırı bir hüküm bulunmadıkça, Asya kıyısından 3 milden az bir uzaklıkta bulunan adalar, Türk egemenliği altında kalacaktır.

Madde 13

Barışın sürekli olmasını sağlamak amacıyla, Yunan Hükümeti, Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya Adaları'nda, aşağıdaki tedbirlere uymayı yükümlenir:

Bu adalarda hiçbir deniz üssü kurulmayacak, hiçbir istihkâm yapılmayacaktır.

Yunan askeri uçaklarının Anadolu kıyısı toprakları üstünde uçmaları yasak olacaktır. Buna karşılık, Türk Hükümeti de askeri uçaklarının bu adalar üstünde uçmalarını yasaklayacaktır.

Bu adalarda, Yunan askeri kuvvetleri, askerlik hizmetine çağrılmış ve buldukları yerde eğitilebilecek normal asker sayısından çok olmayacağı gibi, jandarma ve polis kuvvetleri de, bütün Yunan ülkesindeki jandarma ve polis kuvvetlerine orantılı bir sayıda kalacaktır.

Madde 14

Türk egemenliği altında kalan İmroz Adasıyla Bozcaada, yerel (mahalli) yönetim ile can ve mal güvenliği bakımından, Müslüman olmayan yerli halka gerekli bütün güvenceyi sağlayan, yerel unsurlardan kurulu bir özel yönetim örgütünden yararlanacaktır. Bu adalarda düzenin korunması, yukarıda öngörülen yerel yönetim örgütünün aracılığıyla yerli halktan seçilmiş ve bu örgütün emrinde bulunan bir polis kuvvetince sağlanacaktır.

Rum ve Türk halklarının mübadelesine ilişkin olarak Türkiye ile Yunanistan arasında kararlaştırılmış ya da kararlaştırılacak olan hükümler, İmroz ve Bozcaada adaları halkına uygulanmayacaktır.

Madde 15

Türkiye, aşağıda sayılan adalar üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından İtalya yararına vazgeçer: Bugünkü durumda İtalya'nın işgali altında bulunan Stampalia (Astropolia), Rodos (Rhodes, Rhodos), Kalki (Calki, Khalki), Skarpanto (Scarpanto), Kazos (Casos, Casso), Piscopis (Tilos), Miziros (Misiros, Nisyros), Kalimnos, (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi) ve İstanköy (Cos, Kos) adaları ile bunlara bağlı adacıklar ve Meis (Castellorizo) adası (2 sayılı Haritaya bakılması).

Madde 16

Türkiye, işbu Antlaşma'da belirtilen sınırlar dışında bulunan topraklar üzerindeki ya da bu topraklara ilişkin olarak, her türlü haklarıyla sıfatlarından ve egemenliği işbu Antlaşma'da tanınmış adalardan başka bütün öteki adalar üzerindeki her türlü haklarından ve sıfatlarından vazgeçmiş olduğunu bildirir; bu toprakların ve adaların geleceği (kaderi), ilgililerce düzenlenmiştir ya da düzenlenecektir.

4.4. 4 Ocak 1932 Sözleşmesi, Aynı Tarihli Teatısı Ve 28 Aralık 1932 Tarihli Metin

Lozan Barış Antlaşması ile İtalya'ya bırakılan bazı ada ve adacıklar dışında bölgede yer alan çeşitli ada, adacık ve kayalıkların egemenlik sorununu çözmek maksadıyla, Türkiye ve İtalya arasında, "Anadolu sahilleri ile Meis Adası Arasındaki Ada ve Adacıkların ve Bodrum Körfezi Karşısındaki Adanın Ciheti Aidiyeti Hakkında Sözleşme" imzalanmıştır.

Kanun No: 2106

Madde 1

Anadolu sahilleri ile Meis Adası arasındaki Ada ve Adacıkların ve Bodrum Körfezi karşısındaki Karaada'nın ciheti aidiyetini tespit ve mezkûr ada ve adacıkları ihata eden karasularını tahdit zımında İtalya Krallığı ile 4 Kânunusanî 1932 tarihinde Ankara'da imza edilmiş olan İtilâfname kabul ve tasdik edilmiştir.

Madde 2

Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3

Bu kanunun icrasına Heyeti Vekile memurdur.

Antlaşmanın imzalandığı gün, İtalya'nın Ankara Büyükelçiliği ile Türkiye Dışişleri Bakanlığı arasında bir mektup teatısı yapılmıştır. 4 Ocak 1932 tarihli mektubun metni şöyledir.

Sayın Büyükelçi

Bugünkü tarihte imzalamış olduğumuz anlaşma, aidiyeti şimdiye kadar aramızda tartışma konusu olan ada ve adacıkların deniz sınırlarının belirlenmesini, memnuniyetle ifade edeyim ki düzenlemiştir. Zaten Türk İtalyan sınırının kalan diğer bütün kısımları iki devlet arasında hiçbir anlaşmazlığa ve tartışmaya sebep olacak nitelikte değildir. Ekselanslarından sınırın bu kısmının çizimi işlemlerinin hemen ele alınmasını ve Kral Majeste Hükümetinin, Türk meslektaşlarıyla konuyu görüşecek teknisyenlerin belirlenmesine hazır olup olmadığının bildirilmesini rica ederim.

Saygılarımla.

Dr. Tefik RÜŞTÜ

Ankara'daki İtalyan Büyükelçisinin Türk Dışişleri Bakanlığı'na 4 Ocak 1932 tarihli mektubu ise şöyledir.

Sayın Bakan,

Bugünkü tarihte imzalamış olduğumuz anlaşma, aidiyeti şimdiye kadar aramızda tartışma konusu olan ada ve adacıkların deniz sınırlarının belirlenmesini, memnuniyetle ifade edeyim ki düzenlenmiştir. Zaten Türk İtalyan sınırının kalan diğer bütün kısımları iki devlet arasında hiçbir anlaşmazlığa ve tartışmaya sebep olacak nitelikte değildir. Ekselanslarının bugünkü mektubuna cevaben bildiririm ki hükümete sınırın bu kısmının çizimi meselesinin hemen ele alınmasını ve Türk meslektaşları ile hemen temasa geçmek üzere teknisyenler belirlenmesini teklif edeceğim.

Saygılarımla.

ALOISI

Türkiye ve İtalya'nın ilgili teknik temsilcileri, söz konusu mektup teatisi gereği, 28 Aralık 1932 yılında Ankara'da bir araya gelmişlerdir. Bu bağlamda yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan metin, Yunanistan'ın metnin 4 Ocak 1932 Tarihli Sözleşmenin tamamlayıcı belgesi olduğunu iddia etmesi, Türkiye'nin ise bunun aksini savunarak söz konusu metnin uluslararası hukuk açısından hiçbir şekilde bağlayıcı olmadığını belirtmesi nedeniyle Kardak Kayalıkları uyuşmazlığının en can alıcı noktasını oluşturmaktadır.

4.5. Anadolu Kıyısı İle Meis (Castellorize) Adası Arasında Karasuları'nın Sınırlandırılması Ve Bodrum Karşısındaki Kara Adanın Egemenliği Konusunda Sözleşme

Ankara, 4 Kasım 1932

Dışişleri Bakanı ve İzmir Milletvekili Dr.Tevfik Rüştü Beyefendi tarafından temsil edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bir yandan ve Türkiye'de Büyükelçi ve Olağanüstü Temsilci Baron Pompeo Aloisi tarafından temsil edilen İtalya Kırallık Hükümeti öte yandan, aralarında mutluluk verici içten dostluk ilişkilerini sürdürmek ve onu güçlendirmek özlemiyle, Anadolu kıyıları ile Kastellerize (Meis) Adası arasındaki adacıklar ve Karaada üzerindeki egemenlik konusunda Türkiye ile İtalya arasında çıkan uyuşmazlığı doğrudan doğruya çözümlenerek ortadan kaldırmayı ve Lozan Antlaşması'nın ilgili hükümlerinin yorumu sonucu kime ilintili bulunduğu noktasında aralarında bir uyuşmazlık doğuran söz konusu adacıkların çevresindeki karasularının sınırlandırılmasına karar vermişlerdir.

Aşağıda imzası bulunan Temsilciler, yöntemine uygun olduğu görülen yetki belgelerini sunduktan sonra, şu noktalarda anlaşmışlardır.

Madde 1

İtalya Hükümeti aşağıda yazılı adacıklar üzerinde Türkiye'nin egemenliğini tanır:

Volo (Çatal Ada), Ochendra (Uvendire), Fournachia (Furnakya), Kato Volo (Katovolo), Prasouid (Praşudi), (Katavolo Adası'nın Güney Doğusunda) ve Tchatalota, Pighi, Recif Agrecelia, Prousseclisse (Kaya), Pano Makri, Kato Makri (Kayalıklarla birlikte) Marathi, Roccie Voutzaky (Rocci Vutchaki) Dacia (Dasya), Nissi-Tis-Dacia, Prassondi (Dasya'nın Kuzeyinde) Alimentarya (Alimentaria), Caravola (Karavola) Adacıkları

Madde 2

Bodrum Körfezi'ndeki Karaada da Türkiye'nin olacaktır.

Madde 3

Buna karşılık Türkiye Hükümeti, merkezi Kastellorizo kenti kilisesinin kubbesi ve yarı kutru ve bu merkez ile San Stephano burnu (Pointe du Vent) arasındaki uzaklık olan bir daire ile çevrilecek bölge içinde bulunan Psoradia, Polyhados, St.Georges (Güneyde

St.Georges, Kuzeyde Agrielaia diye adlandırılan ve 236 sayılı İngiliz haritasında gösterilen iki ada), Psomi (Strongyle, 236 sayılı İngiliz haritası), Cutsumbora (Kutsumboras), (Kayalıklar), Mavro Poinaki (Mavro Poinchi), Mavro Poinis (Mavro Poini) adacıkları üzerinde İtalya egemenliğini tanır.

Yukarıda sözü geçen daire içindeki bu adacıklardan başka St.Georges (Rho), Dragonera, Ross ve Hypsili (Stronghyl) adacıkları da İtalya'nın olacaktır.

Madde 4

Şurası kararlaştırılmıştır ki, işbu sözleşmede tanımlanan suların ayrıldığı çizginin iki yanındaki tüm adalar, adacıklar ve kayalıklar, adları orada yazılı olsun ya da olmasın, bu adalar, adacık ve kayalıkların bulunduğu bölgenin kendi egemenliği altında olduğu Devlete ilintilidir.

Madde 5

Bağıtlı Yüksek Taraflar karasularının sınırlandırılmasını aşağıda gösterildiği üzere yapılmakta anlaşmışlardır.

Doğuda:

San Stephano (Pointe du Vent) Burnu ile Gata Burnu'na yarı uzaklıktaki bir noktadan; Oradan düz çizgi olarak, Psomi ve Proussecliss (Prisekli)'ya yarı uzaklıktaki bir noktaya; Bu noktadan, düz çizgi olarak, MavroPoinis ve Proussecliss'ye yarı uzaklıktaki bulunan bir noktaya; Bu noktadan, düz çizgi olarak, Niptis Burnu ile Proussecliss kayasına yarı uzaklıktaki bir noktaya; Bu son noktadan, düz çizgi olarak, Hypsili (Stronghyli) Adası'nın kuzey doğu kıyısı ile Nissi-Tis-Dacia Adası'nın güney-batı kıyısına yarı uzaklıkta bulunan bir noktaya; Bu noktadan, düz çizgi olarak, Tugh Burnu'nun üç mil güneyindeki bir noktaya;

Güneyde:

Bu noktadan sonra çizgi, Hypsili Adası'nın güney Burnu'nun üç mil güneyindeki bir noktaya dek uzayarak, üzerinde tartışma bulunmayan deniz sınırı ile birleşir.

Kuzeyde:

Çizgi, San Stephano (Pointe de vent) Burnu ile Gata Burnu'na yarı uzaklıkta bulunan noktadan, düz çizgi olarak San Stephano (Pointe de vent) Burnu ile Vathy Burnu'na yarı uzaklıkta bulunan bir noktaya gider; Bu noktadan, düz çizgi olarak, Limenari Burnu ile Voutzaki kayalarına (Rocci Vutchaki) yarı uzaklıkta bulunan bir noktaya, Bu son noktadan Dragonera Adası ile Voutzaki kayalarına (Rocci Vutchaki) yarı uzaklıkta bulunan bir noktaya; Bu son noktadan, çizgi, St.Georges (Rho) Adası'nın kuzey doğu noktası ile bu Ada'nın kuzeyinde Anadolu kıyısının en yakın noktasına yarı uzaklıkta bulunan bir noktaya dek kuzeye geçer; Bu noktadan, Prassoudi ile St.Georges (Rho) Adası'nın güney batı noktası arasındaki uzaklığın ortasında bulunan bir noktaya; Bu son noktadan, çizgi, üzerinde tartışma bulunmayan sınır ile birleşmek üzere, düz olarak, Volo Adası'nın üç mil güneyindeki bir noktaya ulaşır.

Bu madde ile açıklanmış olup iki tarafındaki adalar ve adacıkların kime ilintili bulunduğunu belirlemek üzere, Bağlı Yüksek Taraflarca saptanan ayırım çizgisi doğuda Tugh Burnu güneyindeki 3 mil uzaklıktaki bir noktada ve batıda Volo Adası'nın güneyinden 3 mil uzaklıktaki öbür noktada, Türkiye ile İtalya arasında hiç tartışma konusu bulunmayan genel deniz sınırı ile birleşir.

Madde 6

Yukarıda yazılı yerlerin adları (624) sayılı İtalyan, (5551) sayılı Fransız, (236) sayılı İngiliz haritalarından alınmıştır.

Bağlı Yüksek Taraflar, işbu Sözleşme'nin metni ile ona bağlı haritalar arasında fark ortaya çıkarsa, metnin geçerli olacağına anlaşmışlardır.

Madde 7

İşbu Sözleşme onaylanacak ve onay belgeleri, olanaklı olur olmaz, Roma'da verişilecektir. Sözleşme onay belgelerinin verişiminden 15 gün sonra yürürlüğe girecektir.

Bu hükümlere olan inançla, Bağlı Yüksek Tarafların Temsilcileri işbu Sözleşmeyi imza etmişler ve ona mühürlerini basmışlardır. Ankara'da 4 Kasım 1932 günü iki örnek olarak düzenlenmiştir.

4.6. Paris İtalyan Barış Antlaşması

10 Şubat 1947 tarihinde İkinci Dünya Savaşı müttefik kuvvetleriyle Bulgaristan, Macaristan, İtalya, Romanya ve Finlandiya arasında imzalanmıştır.

Madde 14

İtalya işbu Antlaşma ile, aşağıda belirtilen Onikiada'yı tüm egemenliği ile Yunanistan'a devreder: Stampalia (Astropolia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto (Skarpanto), Cassos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi), Cos (Kos) ve Castellorizo ve bitişik adacıklar.

Bu adalar silahsızlandırılacak ve öyle kalacaklardır.

Bu adaların Yunanistan'a devri ile ilgili usul ve şartlar, Birleşik Krallık Hükümeti ile Yunanistan arasında, anlaşma ile tespit edilecektir ve bu Antlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 90 gün içinde yabancı birliklerin çekilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

V. EGE ADALARI'NIN HUKUKİ STATÜSÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Girit Adası'nın 1669 yılında Osmanlı ülkesine dahil edilmesiyle, daha önce Cenevizliler, Venedikliler ve şövalyelerin elinde bulunan adaların tamamı Osmanlı egemenliğine girmiş ve Ege Denizi de Osmanlı iç denizi haline gelmiş oldu. Yunanistan'ın bağımsızlığının Osmanlı Devletince kabul edildiği 24 Nisan 1830'a kadar, adalar üzerindeki Osmanlı hakimiyeti kesintisiz devam etmiştir. Bu hakimiyet kurulduğu dönemin hukuk kurallarına tamamen uygun ve tartışmasızdır.

Osmanlı devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Ege'deki adaları ve adacıkları, doğrudan bu adaların adlarını belirterek çeşitli anlaşmalarla terk etmiştir. Fakat Ege'de bu kapsamda olmayan adacık ve kayalıklar mevcuttur (Sönmezoğlu, 2006).

Bu nedenle, kuruluşundan bugüne kadar Yunanistan'a devredilen adalar ancak Osmanlı İmparatorluğu ile onun devamı olan Türkiye Cumhuriyeti'nin hakimiyetinden, uluslararası hukuka uygun olarak Yunan hakimiyetine geçen adalardır (Kurumahmut, 1998).

İngiltere, Rusya ve Fransa'nın tasarrufları neticesinde, Osmanlı toprakları üzerinde kurulan Yunanistan'ın bağımsızlığını Osmanlı devleti tanımak zorunda bırakılmıştır. Üç büyüklerin desteklediği Yunanistan'ın kurulduğu andan itibaren, Büyük Yunanistan idealini gerçekleştirmek için genişleme politikası uygulamaya başladığı görülmektedir. Seçtiği hedeflerin tamamı Osmanlı sınırları içinde bulunduğundan, Osmanlı Devleti'nin buhranlı ve zor anlarını kollayıp, ondan yararlanmaya çalışmıştır, bu nedenle Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı izlediği politikanın temel ilkeleri gerginlik ve kriz şeklinde özetlenir (Armaoğlu, 1995).

Kuruluşunda Ege'nin batısında yer alan Kuzey Sporad ve Kiklat Adaları Yunanistan'a ait idi. Diğer bütün adalar üzerindeki Osmanlı/Türk hakimiyeti Balkan Harbi öncesine kadar istisnasız devam etti. Trablusgarp Harbi sırasında Menteşe Adaları bölgesinde toplam 16 ada İtalya'nın işgaline uğradı. Ancak; Uşi Barış Anlaşması ile İtalya, geçici olarak işgal ettiği adalardan kayıtsız şartsız çekilmeyi taahhüt ettiği için, Osmanlı Devleti'nin bu adalar üzerindeki egemenlik hakları hiç bir kayda bağlı olmadan devam etti.

Balkan Harbi'nde Yunanistan'ın başlıca hedefi Ege Denizi'ndeki Osmanlı adaları idi. Bu adalardan Taşoz, Semadirek, Gökçeada, Bozcaada, Limni, Bozbaba, Midilli, Sakız, İpsara Sisam ve Ahikerya Yunan işgaline uğradı. Böylece İtalya tarafından işgal edilen adalardan sonra, Doğu Ege Adaları'nın büyük bir bölümü de Yunanistan işgaline girmiş oldu. Ancak, Osmanlı Devleti adalar üzerindeki Yunan işgalini hiç bir zaman tanımadı. Yunanistan ve İtalya'nın adalardaki faaliyetlerini yakından izledi. Bu devletlerin işgal ettikleri adalara ilişkin işlem ve eylemlerine sık sık müdahale etti. Adalar üzerindeki egemenlik haklarının devam ettiğini, uluslararası platformlarda her fırsatta ifade etti. Osmanlı Devleti, Ege adaları üzerindeki egemenlik haklarını bir başka devlete geçerli bir anlaşma ile devretmediği sürece, adalardan sadece anlaşmalarla verilenlerin Yunanistan ve İtalya'ya ait olduğunda hiç bir tereddüt yoktu.

Bugün Ege Denizi'nde hangi adaların Yunanistan'ın egemenliğinde olduğunu tespit edebilmek için, hangi adaların Osmanlı İmparatorluğu/Türkiye Cumhuriyeti hakimiyetinden, İtalya ve Yunanistan'a devredildiğini belirlemek gerekir. Bu da öncelikle Ege adalarının hukuki statülerini tayin eden anlaşmaları incelemek anlamına gelir. Ege'de Osmanlı/Türk hakimiyetinden çıkan ve Yunanistan ile İtalya'ya devredilen adalar, hukuken bağlayıcılığı bulunan ilgili uluslararası anlaşmalardaki hüküm ve şartlarla bağlı olarak, sadece bu anlaşmaların açıkça kapsamında bulunan, bir başka deyişle, ismen sayılan veya açıkça tanımlananlardır.

Ege adalarının bugünkü ihtilafli statüsünü aydınlatacak temel metinler; Lozan Barış Anlaşması'nın 6, 12, 13, 14, 15 ve 16 ncı maddeleri ile Paris İtalyan Barış Anlaşması'nın 14 ncü maddesidir.

5.1. Eğriboz Adası ve Kiklat Adaları Bölgesi

24 Nisan 1830'da Yunanistan'ın bağımsızlığının kabul edilmesinin ardından İngiltere ve Fransa'nın katılımıyla Mayıs 1832'de Yunanistan'a son şekli verilen, Londra Antlaşması ile Yunanistan'a verilmiştir (Uçarol, 2006).

5.2. Kuzey Sporad Adaları Bölgesi

Mayıs 1832'de Londra'da imzalanan antlaşma ile Yunanistan'a bağlanmıştır (Uçarol, 2006).

5.3. Girit Adası

Osmanlı İmparatorluğu'nun kötü stratejik durumundan istifade ile muhtariyet ilan etmiş, 30 Mayıs 1913 Londra ve 13 Kasım 1913 Atina Antlaşması ile Yunanistan'a verilmiştir.(Ateş, 1996)

5.4. Trakya, Boğazönü ve Saruhan Adaları Bölgesi

Lozan Antlaşmasınının 12 nci maddesinde ismen sayılan Limni, Semadirek, Midilli, Sakız, Sisam ve İkarya adaları üzerinde Yunan egemenliği kabul edilmiştir.

1923 Lozan Antlaşması'nın 12 nci maddesi ve bu maddenin ilgi yapıldığı 1914 Londra Konferansı'na göre Trakya, Boğazönü ve Saruhan Adalarının statüsünü belirleyen iki temel esas bulunmaktadır.

—İmroz, Bozcaada ve Tavşan Adaları hariç Asya Kıtası'na 3 milin daha uzağında bulunan ve 13 Şubat 1914'de “Yunan işgalinde bulunan” bütün Ege adalarında Yunanistan egemenlik hakkı korunacaktır.

—Bu adalar askersizleşmiş olacaktır.

Asya kıyılarına 3 milden daha uzak mesafede bulunan ve o tarihte Yunan işgali altında olmayan Ege Adaları ile ilgili olarak herhangi bir hüküm, antlaşmalarda bulunmamaktadır.

Sadece Doğu Adaları grubunda 1000'e yakın ada, adacık ve kayalık bulunmaktadır ve bunların hepsinin o tarihte Yunanistan tarafından işgal edilmesi pratikte mümkün değildir. Hukuk açısından, işgalin belgelenmiş olması ve işgal edilmiş olan adaların bir antlaşma ile devredilmesi gerekmektedir.

13 Şubat 1914 tarihinde Yunanistan tarafından işgal edilmiş adalardan Taşoz, Bozbaba, Psara ve Girit Adası Yunanistan'a aittir.

Dolayısıyla Balkan Harbi esnasında Yunanistan tarafından işgal edilmemiş adalar Türkiye'nindir.

Lozan 12 nci maddesi gereğince Yunanistan'a verilen adaların dışında kalan; Zürafa, Koyun Adaları(Inussa, Passa, Vatos), Hurşit(Furni) ve Girit civarında bulunan Sergitsi, Sıgri, Tokmakia, Kasonisi gibi ada ve adacıklar üzerinde Türkiye'nin egemenliği hukuken devam etmektedir.

Yine Lozan'ın 12 nci maddesi uyarınca; Lozan Antlaşması'nda aksine açık bir hüküm bulunmadıkça 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan işgali altında bulunmuş olsa dahi, Anadolu'nun 3 mili içinde bulunan bütün ada, adacık ve kayalıklar Türkiye'nin egemenliği altındadır (Başeren ve Kurumahmut, 2004).

5.5. Rodos ve Menteşe Adaları Bölgesi

1911-1912 Türk İtalyan harbi sırasında İtalya, Libya'ya yönelik Osmanlı deniz ulaştırmasını engellemek ve Osmanlı Devletinin direncini kırmak maksadıyla Menteşe Adalarını işgal etmiştir. 1912 Uşi Antlaşması'nın 2 nci maddesiyle Osmanlı İmparatorluğu'nun Trablusgarp'tan askerlerini çekmeleri, İtalya'nın da Menteşe Adalarından askerlerini çekmeleri hükme bağlanmıştır.

İtalya Balkan Savaşı'nın başlaması üzerine adaları tahliye etmemiştir. İtalya'nın tahliye etmesi durumunda söz konusu adaların Yunanistan tarafından işgale uğrayabileceğini değerlendiren Osmanlı Hükümeti, ileride geri verileceği umuduyla Rodos ve 12 adanın bu süre içersinde İtalya elinde kalmasını tercih etmiştir.

Osmanlı devleti, Yunanistan ve İtalya ile karşı cephelerde olmak üzere, Birinci Dünya savaşı'na katılması ile Bazı Ege Adaları karşı cephedeki Yunanistan ve İtalya'nın işgali altında kaldı.

Böylece, Balkan Savaşı sırasında Ege Denizi'ndeki Osmanlı adalarının Yunanistan tarafından işgal edilmesiyle ortaya çıkan "Adalar Sorunu" hukuk yönünden, Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında da çözümlenmeden sürmüştür (Küçük, Cevdet).

Türkiye 1923 yılında imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile bahse konu adalardaki İtalya egemenliğini tanımıştır.

Lozan Barış Antlaşması madde 15: "Türkiye, aşağıda sayılan adalar üzerinde bütün haklarından ve dayanaklarından vazgeçer. Bugün İtalya'nın elinde bulunulan Astampalya, Rodos, Kalki, Skarponto, Kazos, Piskopis, Misiros, Kalimnos, Leros, Patnos, Lipsos, Sömbeki ve İstanköy Adaları ile bunlara bitişik olan adacıklar ve Meis Adası"

Lozan Antlaşması'nın bir diğer maddesi 12 nci maddesine göre: "...Asya kıyısından 3 milden az mesafede bulunan adalar, iş bu antlaşmada aksine açıklık bulunmadıkça Türkiye Egemenliği altında kalacaktır."

Menteşe Adaları'nın Anadolu sahillerine yakın olması ve çok sayıda ada, adacık ve kayalıkların bulunması nedeniyle Türkiye ve İtalya arasında zaman zaman çıkan problemlerin giderilmesi amacıyla 4 Ocak 1932 tarihinde Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Lozan Antlaşması'nın 15 inci maddesinde isimleri tek tek sayılan 13 ada ve Meis adası belirtilmektedir. Bu Maddeye göre Meis adasına Bitişik adacıklar 15 inci maddeye göre İtalya'ya bırakılmamıştır.

Lozan Antlaşması madde 16: “Türkiye iş bu antlaşmada belirlenen sınırlar dışında bulunan topraklar üzerindeki ya da bu topraklara ilişkin olarak, her türlü haklarıyla sıfatlarından ve egemenliği iş bu antlaşmada tanınmış olan adalardan başka bütün öteki adalar üzerindeki her türlü haklarından ve sıfatlarından vazgeçmiş olduğunu bildirir, bu toprakların ve adaların geleceği, ilgililerle düzenlenmiş veya düzenlenecektir.

İşbu maddenin hükümleri, Türkiye ile sınırdaş olan ülkeler arasında komşuluk durumları yüzünden kararlaştırılmış ya da kararlaştırılacak olan özel hükümlere helal vermez”

Türkiye ile İtalya, Mentşe adaları ile Anadolu adaları arasında kalan diğer adacık ve kayalıkların mülkiyetinin ve deniz sınırlarının belirlenmesi için çalışmaları sürdürmüş, çalışmalar sonucunda hazırlanan taslak (Aralık 1932 zabıtname) , Türkiye tarafından kabul edilmemiş ve hiç bir zaman da yürürlüğe girmemiştir.

Paris Barış Anlaşması'nın 14 ncü maddesinde “İtalya işbu Anlaşma ile, aşağıda belirtilen Onikiada'yı tüm egemenliği ile Yunanistan'a devreder: Stampalia (Astropolia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto (Skarpanto), Cassos (Casso), Piscopis, (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi), Cos (Kos) ve Castellorizo ve bitişik adacıklar” ve “askersizleştirilmiş olarak kalması gerekir” hükümleri mevcuttur. Bu antlaşma objektif statü yaratan bir antlaşmadır (Pazarcı,1990).

14 ncü madde ile İtalya, Lozan Anlaşması'nın 15 inci maddesinde olduğu gibi Meis dışında kalan Mentşe Adaları bölgesinde ismen zikredilen 13 ada ile bunların bitişik adacıkları üzerindeki tüm hükümranlığını Yunanistan'a vermiştir. Bütün unsurları ile gerçekleşmiş bir devir işlemi ile İtalya'ya bırakılmamış olan ve bölgede yer alan 100'e yakın ada, adacık ve kayalık bulunmaktadır. Paris Barış Anlaşması bunların devrini öngörmemektedir. Yunanistan, Türkiye ile İtalya arasında yapılmış olan Aralık 1932 Toplantı

Tutanağı'nın Türkiye ile Yunanistan arasında da yürürlükte olduğunu iddia etmektedir (İnan ve Başeren, 2006). Aşağıda sunulan nedenlerden dolayı bahse konu Yunan iddialarının hukuki dayanaktan yoksun ve kabul edilemez olduğu değerlendirilmektedir. Toplantı Tutanağı Ulusal ve Uluslararası Hukuk bakımından tamamlanmamış bir işlem olup anlaşmalar hukuku bakımından tarafları bağlayıcı nitelikte bir belge değildir.

Yunan iddialarının temel dayanağı olan 28 Aralık 1932 tarihli Toplantı Tutanağı, Ulusal ve Uluslararası Hukuk bakımından geçerli anlaşma niteliğini kazanabilmesi için zorunlu olan hukuki süreci gerçekleştirilememiştir. Anılan Toplantı Tutanağı, her iki devletin ulusal mevzuatına göre devletlerini bağlamaya yetkili temsilcileri tarafından imzalanmamıştır. Ayrıca, gerek Uluslararası Hukuk gerek anayasa nedeniyle bir zorunluluk olan TBMM onayında geçmemiş, Milletler Cemiyeti'ne tescil ettirilmemiş ve bu nedenlerle hiçbir zaman da yürürlüğe girememiştir. Oysa ki, Meis bölgesinin hukuksal statüsünü düzenleyen 4 Ocak 1932 tarihli "*Anadolu Sahilleri ile Meis Adası Arasındaki Ada ve Adacıkların ve Bodrum Körfezi Karşısındaki Adanın Ciheti Aidiyeti Hakkında İtalya Hükümeti ile Aktolunan İtilafname*" isimli sözleşmenin Türk ve İtalyan devletlerinin yetkili teknisyenleri tarafından imzalanmasından önce de, her iki devletin teknisyenleri tarafından, 18 Haziran 1931 tarihinde aynı nitelikte bir Toplantı Tutanağı hazırlanmış ve daha sonra bu belgenin hukuken geçerlilik kazanması için gerekli olan süreç tamamlanmıştır. Meis bölgesi ile ilgili bu Toplantı Tutanağı:

4 Ocak 1932'de, Türk Dışişleri Bakanı ile İtalya'nın Ankara Büyükelçisi tarafından Ankara'da imzalanmış,

Her iki devletin ulusal hukuklarının öngördüğü onay prosedürünü tamamlamış,

Onay Notaları teati edilerek karşılıklı olarak yürürlüğe girmiş,

Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliği'ne de tescil ettirilerek uluslararası forumlarda ileri sürülebilecek bir hukuksal belge niteliğini kazanmıştır.

Oysa ki 28 Aralık 1932 tarihli Toplantı Tutanağı, imza, onay, yürürlüğe girme ve tescil işlemlerinden yoksundur. Bu nedenle hukuken geçerli bir uluslararası anlaşma veya protokolün eki olmadığı gibi böyle bir nitelik de kazanmamıştır. Böyle bir niteliği kazanabilmesi için, bir anlaşma ile aynı usullere tabi olarak ulusal ve uluslararası yollardan

resmileştirilmesi gereklidir. Hukuken geçerli bir anlaşmanın ayrıntılarını tespit eden ve bunun tamamlayıcı parçası olan bir belgenin daha basit bir usulle geçerlilik kazanması da mümkündür. Ancak, bunun için asıl anlaşma metninde açıkça bu konuda taraflara yetki tanınmalı veya tarafların iradelerinin de olduğu açıkça anlaşılmalıdır. 28 Aralık 1932 tarihli Toplantı Tutanağı incelendiğinde, bunun 4 Ocak 1932 tarihli Sözleşmeyi tamamlayan bir belge olduğuna dair hiç bir veri yoktur. Eğer böyle olsaydı, TBMM, 4 Ocak 1932 Sözleşmesini 2106 sayılı Kanunla 14 Ocak 1933'te onaylarken, 28 Aralık 1932 tarihli belgeyi de onaylardı. Oysaki bu Toplantı Tutanağı, mevcut bir anlaşmaya ek olmaktan ziyade, yapılması söz konusu olabilecek yeni bir anlaşmanın hazırlık çalışması niteliğindedir ve teknisyenler toplantısının bir zabıt belgesi durumundadır. Toplantı Tutanağı'nın bu niteliği, özellikle 4 Ocak 1932 Sözleşmesi ve anılan tutanağın kapsamı karşılaştırıldığında açıkça ortaya çıkmaktadır. 4 Ocak 1932 tarihli Sözleşme yalnızca Meis bölgesinin ülkesel statüsünü düzenlemekte iken, 28 Aralık 1932 tarihli Tutanak, Meis dışındaki Menteşe Adaları bölgesinde çok geniş bir alanda deniz yetki alanlarının tespitini amaçlamaktadır. Oysa bu kadar geniş kapsamlı bir egemenliğin devri anlaşmasının, daha dar ve belirli bir alana ilişkin anlaşmanın eki olarak farz edilmesi mümkün değildir. Bu haliyle 28 Aralık 1932 tarihli Toplantı Tutanağı, Yunanistan'ın iddia ettiği gibi geçerli bir anlaşma değildir. Anılan tutanak, yapılması öngörülen uluslararası bir anlaşmanın sonuca bağlanmamış hazırlık çalışması olmaktan öte bir değer ve anlam taşımamaktadır.

Toplantı tutanağına hukuken geçerli bir anlaşma hüviyeti kazandırılması amacıyla, 4 Ocak 1933 ve 8 Ocak 1937 tarihleri arasında Türk Dışişleri Bakanlığı ile İtalya'nın Ankara Büyükelçiliği arasında karşılıklı yazışmalar yapılmış, ancak bir netice alınamamıştır. Bu nedenlerle, 28 Aralık 1932 tarihli Toplantı Tutanağı, uluslararası bir anlaşma niteliği kazanmamış ve hukuken geçersiz olan bir belgedir. Dolayısıyla Yunanistan, bu belgeye dayanarak herhangi bir hak iddia edemez (İnan ve Başeren, 2006).

Toplantı Tutanağı'nın onaylandığı ispat edilse bile, 1969 Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 46 ncı maddesinde düzenlenen, iç hukukun temel önemi haiz bir kuralının (1924 Anayasasının 26 ncı maddesinin) açık bir ihlalinin söz konusu olması, nedeniyle Toplantı Tutanağı yine geçersiz olacak ve bağlayıcılığı Türkiye ye karşı ileri sürülemeyecektir.

Yunanistan ismen zikredilerek kendisine devredilen adalar ile bunlara bitişik adacıkların ülkesel statülerine ilişkin düzenlemeler için halefiyet iddiasında bulunabilir. Bu tür bir düzenleme de mevcut değildir. İsmen zikredilmeyen adalar bakımından Yunanistan için halefiyet söz konusu olamaz.

-Menteşe Adaları Dışında Kalan Doğu Ege Adaları

-Lozan Anlaşması'nın "siyasi hükümler" başlığını taşıyan Birinci Bölümünde "ülkeye ilişkin hükümler" yer almaktadır (madde 2-22). Adaların aidiyetlerine ilişkin düzenlemeler 6, 12 ve 15 inci maddelerde bulunmaktadır. 16 ncı madde ise 1 ve 15 inci maddelerde statüleri belirlenen kara ve deniz ülkesine ilişkin düzenlemeleri tamamlayıcı hükümler ihtiva etmektedir.

Lozan Anlaşması'nın 12 nci maddesinde " *İmroz (İmbros) Adası ile Bozcaada (Tenedos) ve Tavşan Adaları (Iles aux Lapins) dışında, Doğu Akdeniz adaları ve özellikle Limni (Lemnos), Semadirek (Semendirek, Samothrace), Midilli (Mitylene), Sakız (Chio), Sisam (Samos) ve Nikarya (Nicatoria) adaları üzerinde Yunan egemenliği konusunda 17/30 Mayıs 1913 tarihli Londra Anlaşması'nın 5 inci ve 1/14 Kasım 1913 tarihli Atina Anlaşması'nın 15 inci maddeleri hükümleri uyarınca alınan ve 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan hükümetine bildirilen karar, bu anlaşmanın İtalya'nın egemenliği altına konulan ve 15 inci maddede belirtilen adalara ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere, doğrulanmıştır. İşbu Anlaşmada aykırı bir hüküm bulunmadıkça, Asya kıyısından 3 milden az bir uzaklıkta bulunan adalar, Türk egemenliği altında kalacaktır* " hükmü mevcuttur.

12 nci maddenin son cümlesinde yer alan "İş bu Anlaşmada aykırı hüküm bulunmadıkça; Asya kıyısından 3 milden az bir uzaklıkta bulunan adalar, Türk egemenliği altında kalacaktır" hükmü ile 6 ncı maddesinin son paragrafını oluşturan "İş bu Anlaşmada aykırı bir hüküm bulunmadıkça, deniz sınırları kıyıya üç milden daha yakın bulunan adaları ve adacıkları içine alacaktır" hükmünün birlikte tetkikinden, 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan işgali altında bulunmuş olsa dahi, Anlaşmada adları zikredilmeyen ve Anadolu'nun 3 mili içerisinde bulunan bütün adaların Türkiye'ye ait olacağı Anlaşma'nın lafzından açıkça anlaşılmaktadır. Anlaşmanın 12 nci maddesinin, anılan maddede zikredilen 13 Şubat 1914 tarihli kararla birlikte tetkikinden; Anadolu'nun 3 mili dışında kalan ve 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan işgali altında bulunmayan Doğu Ege Adalarından (Menteşe Adaları bölgesi

hariç) ismen zikredilmeyenler üzerinde de Türkiye'nin hükümlerlik hakkının devam ettiği değerlendirilmektedir.

Lozan Anlaşması'nın 16 ncı maddesinde “Türkiye, egemenliği işbu Anlaşmada tanınmış adalardan başka bütün öteki adalar üzerindeki her türlü haklarından ve sıfatlarından vazgeçmiş olduğunu bildirir ki bu adaların geleceği ilgililerce düzenlenecektir” hükmü mevcuttur. Bu hükmün Anadolu'nun 3 mili dışında yer alan adalardan toptan feragat şeklinde yorumlanması yanlıştır. Menteşe Adaları bölgesinde ise ismen zikredilen 13 ada ve bitişik adacıkları ile Meis dışında kalan diğer ada, adacık ve kayalıklar üzerinde de Türkiye'nin hükümlerlik hakkı devam etmektedir. Türkiye'nin 16 ncı madde hükmünce her türlü haklardan ve sıfatlardan feragat ettiği adalar; ismen zikredilerek Yunanistan ve İtalya'ya bırakılanlar ile 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan işgali altında olan adalardır (ŞİMŞİR, 1989). Kaldı ki 16 ncı madde de adalardan feragatten bahsedilmektedir. Halbuki anlaşmanın 6 ncı ve 15 inci maddelerinde adacık kavramı da yer almaktadır. Bunlar için bir feragat öngörülmemiştir. Ayrıca 16'ncı maddede mukadderatı ilgililerce düzenleneceği bildirilen adalar konusunda bugüne kadar Türkiye'yi bağlayıcı bir işlem de yapılmamıştır.

16'ncı maddede yer alan “düzenlenmiştir” ifadesi, Lozan öncesinde İtalyan işgali altında olan ve Menteşe Adaları bölgesinde bulunan bazı adaların, ki bunlara Rodos dahil değildir, İtalya'dan Yunanistan'a devredilmesini öngören Tittoni-Venizolos ve 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalanan Bonin–Venizolos mutabakatlarına gönderme yapmak için ilave edilmiştir. Ancak, bu mutabakatlar hiçbir zaman yürürlüğe girmemiştir. Söz konusu mutabakatlar ile Yunanistan'a devredilmesi öngörülen adalar, o tarihte Osmanlı İmparatorluğunun egemenliğindeydi. Esasen, söz konusu mutabakatlar ile Yunanistan'a devredilmesi öngörülen adalar ve Rodos Adası, daha sonra Yunanistan ve İtalya arasında yapılan Paris Barış Anlaşması'yla Yunanistan'a devredilmiştir. Kısacası, “düzenlenmiştir” ifadesinin kapsamına giren ve bugün de geçerliliği olan bir belge mevcut değildir.

“Uluslararası hukukta, çok taraflı bir uluslararası anlaşmanın tek taraflı yorumlarla ve isteğe göre tutumlarla değiştirilmesi ise hiç mümkün değildir.” (Apatay, 2006)

Bu nedenle 16'ncı maddeyi toptan feragat neticesini doğuracak şekilde yorumlamak özellikle karmaşık ve de kapsamlı bir düzenleme olan 12 nci madde ile 15 inci maddenin yok sayılması anlamına da gelecektir. Bu durum Lozan'ın lafzına ve ruhuna aykırı bir düzenleme

olacağı gibi, anlaşma hükümleri yorumlanırken anlaşmanın bütününe göz önünde bulundurulmasını amir olan anlaşmalar hukuku kurallarıyla da bağdaşmamaktadır. Esasen Uluslararası Hukuka göre açık bir feragat yoksa egemenlik devrinden söz edilemez. 16'ncı maddeyi toptan feragat şeklinde yorumlamak bu yönüyle de yanlış olacaktır. Bu nedenlerle Türkiye, 3 milin dışında kalan adalar üzerindeki haklarından hiçbir şekilde feragat etmiş değildir.

5.6. Meis Bölgesi

Lozan Barış Anlaşması madde 15 inci maddesine göre İtalya'ya, ismi sayılan diğer adalar yanında sadece Meis Adası terk edilmiştir. Terk edilen topraklar arasında Meis'e bağlı adacıklar yoktur. Coğrafi ve jeolojik kriterler dahilinde Meis Adası'na bağlı adacıklar varsa bile bunlar Lozan Anlaşması madde 15 ile İtalya'ya terk edilmemişlerdir.

Meis bölgesinde yer alan bir kısım adacık ve kayalıkların, Türkiye ile İtalya arasında sorun oluşturması nedeniyle, taraflar bu konuda anlaşma yoluna gitmişlerdir. İtalya, Meis'ten başka; Meis ile Anadolu arasında yer alan ve Anadolu sahillerinden 3 milden daha az bir mesafede bulunan 22 adacığın da kendisine ait olduğunu iddia etmiştir.

Türkiye ile İtalya arasında 4 Ocak 1932 tarihinde imzalanan "*Anadolu Sahilleri ile Meis Adası Arasındaki Ada ve Adacıkların ve Bodrum Körfezi Karşısındaki Adanın Ciheti Aidiyeti Hakkında İtalya Hükümeti ile Aktolunan İtilafname*" (3 ncü Bölüm) isimli sözleşme ile Meis bölgesindeki adacık ve kayalıkların hangi devlete ait olduğu sorunu da hukuken çözülmüştür.

Ankara Anlaşmasında Meis Adası ile Anadolu kıyısı arasındaki adacıkların kiminin Türk, kiminin İtalyan egemenliğinde kalacağı tek tek belirtilmekte ve o bölgede karasularını ayıran bir çizgide ayrıntıları ile tanımlanmaktadır. Ayrıca Bodrum Körfezindeki Kara Ada'nın Türkiye'nin olması kararlaştırılmıştır.

Bu adacıkların 1947 Paris antlaşması ile Yunanistan'a devredilmesi ayrı bir tartışma konusudur. Bir bakış açısına göre kendi egemenliğinde bulunan adaları İtalya'nın Yunanistan'a devretme hakkı bulunmaktadır. Diğer yandan Lozan antlaşması'nın 16 ncı maddesine dayanılarak bu adacıkların Türkiye'nin katılmadığı bir antlaşma ile (Paris Barış Antlaşması) devri mümkün değildir. Halefiyet bu durumlar için geçerli değildir.

Türkiye, Lozan Anlaşması'nın 15 inci maddesi ile Meis Adası üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından İtalya lehine vazgeçmiştir. 1932 Sözleşmesi neticesinde, Meis ve bitişik adacıkları ile Strongili (İpsili) ve Ro (Ay Yeoris / Karaada) Adası da İtalya'ya devredilmiştir. Burada önemli olan nokta, bahse konu adalar bakımından “*bir ülke parçasının bir devletten diğer devlete devri*” işleminin gerçekleştirilmek istenmesidir. Ancak, Uluslararası Hukuk bakımından tamamlanmamış bir devir işlemi söz konusudur. Doktrinde tartışmalı da olsa devir işleminin tam olarak gerçekleşmesi için iki unsurun bir araya gelmesi gerektiği belirtilmektedir. Bunlar;

— Bir devir anlaşmasının yapılması (1932 Sözleşmesi),

— Ülke kesiminin diğer devletin egemenliğine girmesi (fiilen devri) (Gündüz,1998),

Strongili ve Ro Adası'nın 1932 Sözleşmesi ile hukuki devri tamamlanmış olsa da adaların fiilen devri gerçekleşmemiş, İtalya'nın adalar üzerinde fiili kontrolü olmamıştır. Kaldı ki bugün Uluslararası Hukuk bir haksız fiile dayalı işlemlere hukuki bir sonuç bağlamayı kabul etmemektedir. Bu bakımdan, devir yalnız barış içinde ve devletlerin serbest iradeleriyle yapılan bir işlem ise, hak geçirici bir işlem niteliğini kazanabilir. Bilindiği gibi İtalya'nın savaş tehdidi ve 1930'lu yılların siyasi konjüktürü Türkiye'yi İtalya ile böyle bir düzenleme yapmaya zorlamıştır.

Paris Barış Anlaşması'nın 14 ncü maddesi ile İtalya, Meis Adası ile bitişik adacıkların tüm hükümlerini Yunanistan'a vermiştir. 1932 Sözleşmesi ile hukuken İtalya'ya devredilen, ancak Meis Adası'nın bitişik adacığı olarak izah edilemeyecek olan Strongili ve Ro Adası bulunmaktadır. EK-13'de sunulan coğrafi faktörler, her iki adanın da mesafeler, boyutlar ve derinlikler itibariyle Meis gibi müstakil adalar olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bir ülke üzerindeki yetkilerin el değiştirmesinin anlaşmalar üzerindeki etkilerini düzenleyen “*1978 Halefiyet Sözleşmesi*” ve genel halefiyet prensipleri, Strongili ve Ro Adası için tatbik edilemez niteliktedir. Yunanistan Strongili ve Ro Adası için hak iddia edemez. Çünkü İtalya bu iki adanın devrini, fiilen ele geçirmekle tam olarak gerçekleştirememiştir. Bu nedenle bahse konu adaların 1932 yılından itibaren İtalya'ya ait olduğu da ileri sürülemez. Bu noktadan hareketle İtalya, bütün unsurlarıyla gerçekleşmemiş bir devir işlemi ile sahip olmadığı bu adalar üzerindeki egemenlik iddiasında bulunamaz ve anılan adaları başka bir devlete devrettiği veya devredeceğini iddia edemez.

5.7. Halefiyet (Ardılık)

Halefiyet, bir ülke üzerinde yetkilerin devletler arasında el değiştirmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Bir ülke parçasının bir devletten ötekine devredilmesi durumu, halefiyetin ortaya çıkış şekillerinden birini oluşturmaktadır.

Devir bir devletin, belirli bir ülke parçası üzerinde haiz olduğu egemenlik hakkından, diğer bir devlet lehine olmak üzere, bir anlaşma ile vazgeçmesi işlemdir. Devir, ilgili iki tarafın bu yoldaki iradelerini açıkça gösteren, tereddüde yer vermeyen bir anlaşma ile olmalıdır. Bu gereklilik, bir ülke üzerindeki egemenliğin kime ait olduğunun tereddüde tahammülü olmamasından kaynaklanmaktadır. Devir anlaşması ile egemenlik hakkı, bu yeni devlete geçer. Bir ülke üzerindeki hakların, devirle, bir başka devlete geçebilmesi için, ülke devreden devletin o ülke üzerinde hukuken o hakkı haiz olması gerekir. Hiç bir devlet haiz olduğu haktan fazlasını, bir başkasına devredemez (*Nemo plus juris transferre potest quam ipse habet*) (Toluner,1996).

Uluslararası Hukukun anlaşmalara halefiyet konusundaki belirsizliğini gidermek amacıyla “*Devletlerin Anlaşmalara Halef Olması Sözleşmesi*” düzenlenmiştir. Bütün hükümleriyle yapıla geliş hukukunu kapsamadığı genellikle kabul edilen ve ancak devletlerin eğilimleri doğrultusunda kaleme alınan bu sözleşme, ülke parçasının el değiştirmesi durumunda anlaşmalara halef olmayı da kapsamaktadır.

Bir ülke parçasının bir devletten ayrılarak başka bir devletin ülkesine katılması durumunda, sözleşmenin 15 inci maddesine göre; önceki devletin yürürlükte olan anlaşmaları söz konusu ülke parçası bakımından yürürlükten kalkmakta ve sonraki devletin anlaşmaları, halef olma tarihinden başlayarak, kural olarak yürürlüğe girmektedir. Ancak sonraki devletin anlaşmalarının söz konusu ülke parçası bakımından yürürlüğe girebilmeleri için, bu anlaşmaların konu ve amaçlarına aykırı bir durumun ortaya çıkmaması ya da anlaşmanın uygulanma şartlarının temelden değişmemesi gereklidir.

1978 Halefiyet Sözleşmesi'nin 8 nci ve 9 ncu maddelerinin konuya ilişkin uygulama yeri bulunup bulunmadığı irdelendiğinde; 8 nci maddeye göre, devletlerin halefiyet tarihinde yetkilerin el değiştirmesine konu olan ülkede yürürlükte bulunan anlaşmalardan önceki devlet

için doğmuş bulunan yükümlülükler ya da hakların, önceki devletle sonraki devlet arasında yapılan bir intikal anlaşmasıyla sonraki devlete intikal edecekleri kararlaştırılmış bulunması nedeniyle, bu anlaşmalara taraf bulunan diğer devletlerle ilişkilerde, sonraki devletin yükümlülükleri ya da hakları şekline dönüşemez.

9 ncu maddeye göre de yine devletlerin halef olmaları tarihinde yürürlükte olan anlaşmalardan, yetkilerin el değiştirmesine konu olan ülke bakımından doğmuş bulunan yükümlülükler ya da haklar, sonraki devletin bu anlaşmaları ülke bakımından yürürlükte tuttuğunu öngören tek taraflı bildirim ile, kendisinin ve bu anlaşmalara taraf olan diğer devletlerin yükümlülükleri ve hakları şekline dönüşmez.

Görüldüğü üzere 8 nci ve 9 ncu maddelerde önce bir devir anlaşması (ülke devri) hemen peşinden bir intikal anlaşması veya deklarasyonu (*önceki hakların ve yükümlülüklerin intikali*) yapıldığı öngörülmektedir. Ege’de ikinci anlaşma (*intikal anlaşması*) ve bu anlamda bir deklarasyon söz konusu olmadığından 8 nci ve 9 ncu maddelerin uygulanma yeri bulunmamaktadır. Esasen Birleşmiş Milletler Hukuk Komisyonu’nun bu maddeye ilişkin yorumundan (*Commentary*) bu durumun genellikle bağımsızlığına yeni kavuşan devletlerle, bağımsızlık veren devlet arasında söz konusu olduğu görülmektedir.

Sözleşme’nin 11 nci maddesinde, bir ülke üzerinde yetkilerin el değiştirmesinin bir anlaşma ile belirlenmiş bulunan bir sınır ve sınır rejimine ilişkin olarak tesis edilmiş bulunan yükümlülüklerle ve haklara hanel getirmeyeceği gösterilmiştir.

Dolayısıyla, Yunanistan’ın ancak Lozan ve Paris Anlaşmaları’nda sarahaten gösterilen ülke alanları bakımından halefiyeti söz konusu olabilecektir. Bu alanlar üzerinde 15 inci maddeye göre, kural olarak, artık Türkiye’nin taraf olduğu Sözleşme’nin (*1932 Sözleşmesi*) etkisi kalmayacak, Yunanistan’ın taraf olduğu anlaşma hükümleri uygulanacaktır. Buna karşılık egemenlik haklarının devredildiği açıkça gösterilmeyen adalarda Türkiye’nin taraf olduğu anlaşma hükümleri uygulanacaktır.

VI. DÜNYA'DA BENZER NİTELİKTEKİ EGEMENLİĞİ TARTIŞMALI ADALARIN DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1. Tanıma ve Sessiz Kalma Bağlamındaki Yaklaşımlar

Uluslararası hukukun tanıma, sessiz kalma ve estoppel (evvelce yapılan bir işin veya verilen ifadenin sonradan ileri sürülen bir iddiayı savunmaya engel olması) kurumları da ülke kazanma sonucunu doğurabilmektedir. Bu bağlamda, çalışma boyunca incelenen uyuşmazlıklardaki durumu belirlemeden önce söz konusu adaların taraflardan birisi tarafından bu üç kurumdan birinin gerçekleşmesi sonucunda kazanılıp kazanılmadığını tespit etmek gerekmektedir (Denk, 1999).

Türkiye ile Yunanistan Kardak kayalıklarına verdikleri önem, onların kendi niteliklerden çok, burada varılacak çözümün Ege'deki diğer benzer durumlara ilişkin bir örnek teşkil edecek olmasıdır. Kardak Sorunu (Yunanistan'a göre İmia) bu türdende bir anlam ifade etmektedir (Ayman, 1998).

Kardak Kayalıkları uyuşmazlığı konusunda Yunanistan tarafından iddia edilen sessiz kalma durumudur. Buna göre;

Türkiye, Kardak Kayalıkları ve benzer durumdaki adacık ve kayalıkların statüsünü bunları İtalya'ya devretmesinden ve sonra da İtalya'nın bunları Yunanistan'a devrettikten sonra Kardak Kayalıkları krizinin yaşandığı Ocak 1996 yılına kadar hiç gündeme getirmemiştir. Kaldı ki, yapılan kimi uluslararası toplantılarda ve konferanslarda Türkiye'nin tutumu da bu yönde olmuştur. Bu görüşe, Yunanistan'ın savını desteklemek için kanıt olarak gösterdiği çeşitli uluslararası konferanslardaki tutumun tamamen teknik nitelikli kimi işlerle ilgili olduğu ve ülkelerini sınırlamak ya da tespit etmek gibi bir amacın bulunmadığı şeklinde yanıt verilmektedir. Öte yandan, Palmas Adası Davası'nda yargıç Max Huber'in sessiz kalmanın egemenlik sıfatını etkilemediğini dile getirdiği ve Belçika ile Hollanda arasındaki bazı sınır alanlarının egemenliği konusunda da UAD'nin anlaşmayla yapılan devrin ulusal yönetsel kararlara dayanarak değiştirilemeyeceği gerekçesine dayanarak karar verdiği de söz konusudur (Yıldız, 2001).

Yukarıda kısaca özetlenen görüşlerinde Yunanistan, Türkiye'nin sessiz kalarak Kardak Kayalıkları ve benzer durumdaki adacık ve kayalıklar üzerindeki Yunan egemenliğini tanıdığını ileri sürmektedir. Böyle bir durumun gerçekleşmiş olup olmadığını belirlemek için, çeşitli koşulları aramak gerekmektedir. Bunlardan birincisi, Yunanistan'ın Kardak Kayalıkları dahil benzer durumdaki adacık ve kayalıklar üzerinde egemenlik uygulamasında bulunup bulunmadığıdır. Bu soruya verilecek yanıtın olumlu olması durumunda da, Türkiye'nin, yukarıda incelendiği gibi geçerli uluslararası anlaşmalarla devretmediği bu adacık ve kayalıklar üzerindeki Yunan tasarruflarını tanıyıp tanımadığının belirlenmesi gerekmektedir.

Bağımsız medyanın özellikle Tv'nin artan gücü Kardak krizinde önemli rol oynamıştır. Kamuoyu ve medya Türk dış politikasında eskiye kıyas etmeyecek kadar önemli bir faktör haline gelmiştir (Yıldırım, 2004). Türkiye ve Kamuoyu ortaya çıkan ilk rakip iddiaya sessiz kalmamıştır.

Palmas Adası davasında yargıç Max Huber'ın, "sessiz kalma ve pasiflik sonucu vazgeçmenin gerçekleştiğinin ancak rakip bir iddia varken egemenlik uygulamasında eksiklik olması durumunda söylenebileceği" şeklindeki görüşü konumuz açısından önemli bir ipucu vermektedir. Bu görüş bağlamında belirtilen durumun özellikle üzerinde insan yaşamayan ülke parçaları için geçerli olması gerektiği düşünüldüğünde, Aralık 1995 yılına kadar kimsenin haberdar olmadığı bu kayalıklarla ilgili karşı egemenlik uygulaması ve sessiz kalma gibi konuların fiilen olanaklı olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bir başka ifadeyle, üzerinde rakip iddia olmayan Kardak Kayalıkları konusunda sessiz kalma yoluyla vazgeçmenin olanaklı olmadığı açıktır (Gündüz,1998).

Yukarıda Yunanistan'ın uyuşmazlığa yaklaşımı bağlamında da incelendiği gibi, Yunanistan, Kardak Kayalıkları dahil bu adacık ve kayalıklar üzerindeki egemenliğinin Türkiye tarafından tanındığı görüşünü açıklarken, temel olarak, çeşitli tasarruflarına değil bunların uluslararası anlaşmalarla kendisine devredildiği görüşüne dayanmaktadır.

Geçerli uluslararası anlaşmalarla böyle bir devir gerçekleşmemiştir. Bu durumda, Yunanistan'ın tanıma bağlamında dile getirdiği diğer görüşlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, Yunanistan, Türkiye'nin çeşitli uluslararası konferanslardaki tutumunu hatırlatmakta ve Türkiye'nin üstü kapalı olarak bu tür adacık ve

kayalıklarda Yunan egemenliğini tanıdığını savını ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin çeşitli uluslararası konferanslardaki tutumu konusundaki değerlendirmenin geçerliliği tartışmalıdır. Zira, ne dile getirilen konferanslarda amaç egemenlik alanlarını tespit ya da teyit etmektir; ne de, bunun doğal bir sonucu olarak, burada Türkiye'yi temsil edenlerin bu yönde bir yetkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, Yunanistan'ın bu yaklaşımının uluslararası hukukun gereklerini karşıladığını söylemek olanaksızdır.

Uyuşmazlıklardan Spratly Adaları (EK-15) uyuşmazlığına gelince, burada, taraflardan Vietnam'ın tutumunu tanıma bağlamında irdelemek gerekmektedir. Vietnam, uzun süre Spratly Adaları üzerinde Çin'in egemen olduğunu resmi ağzından dile getirmiş ve hatta bu görüşü ısrarla savunmuştur. Bu gelişmeleri *de jure* tanıma olarak değerlendirmek olanaklıdır. Ne var ki, Vietnam, resmen 1975'ten sonra bu adalar üzerinde tarihsel haklara dayanan egemenliği olduğunu dile getirmeye başlamış ve önceki tutumunun nedeninin dönemin siyasi ortamı ve bu ortam içinde Çin'le iyi ilişkiler içinde bulunma gereksinimi hissetmesi olduğunu söylemiştir (Yıldız, 2001).

Vietnam'ın bu tutum değişikliğinin değerlendirilmesi ve bu değişikliğin uluslararası hukuk açısından değeri, Spratly Adalarının aidiyeti konusunda sonul bir değerlendirme yapma açısından belirleyici olacaktır. Bir ülkenin daha önce yaptığı bir açıklamayla bir durumu tanıması halinde bunu geri alması olanaksız olmaktadır. Bir başka ifadeyle, Vietnam, Spratly Adaları üzerinde Çin egemenliğini tanımıştır ve bunu geri alması hukuken olanaklı değildir. Bu durumda siyasi koşulların değiştiğinin gerekçe olarak gösterilmesinin de bir anlam ifade etmeyeceği de açıktır. Kısacası, Vietnam'ın temel olarak 1975'ten başlayarak dile getirdiği egemenlik iddiasının, daha önce bu adalar üzerinde Çin egemenliğini tanımış olması nedeniyle, hukuken geçerli olduğunu söylemek olanaklı görülmemektedir.

Senkaku/Diaouyu (Ek-16) Adaları uyuşmazlığına gelince, Çin'in Senkaku/ Diaouyu Adaları üzerinde tarihsel haklara ve işgale dayanan egemenliğinin olduğunun kabul edilmesi durumunda, bu adalar Shimonoseki Anlaşması'nın kapsamına girmektedir. 1895'te Japonya tarafından yapılan ulusal işlemle bu adaların Japon ülkesine katılmasına Çin'in itiraz edip etmediğini belirlemek önem kazanmaktadır (SAEMK,1999). Eğer Çin tarihsel egemenliğe sahip olduğunu iddia ettiği bu adaların Japonya tarafından işgal konumu yoluyla

kazanılmasına bir itirazda bulunmamışsa, Japonya'nın egemenlik iddiaları önemli bir kanıtı sahip olacaktır (Yıldız, 2001).

Çin, söz konusu adaların 1895'te iki ülke arasında imzalanan Shimonoseki Antlaşması'yla Japonya'ya devredildiğini belirtmekte ve İkinci Dünya Savaşı sürecindeki Kahire ve Potsdam Bildirgeleri ile kendisi bu adaları geri alana kadar bu adalar üzerindeki Japon egemenliğini tanımaktadır. Shimonoseki Antlaşması, Çin'in iddia ettiği gibi, Japonya'ya devredilen adalar bağlamında Senkaku/ Diaouyu Adaları'nı kapsamamaktadır. Bu durumda, Çin'in bu tarihlerden 1940'lara kadar Senkaku/Diaouyu Adaları'nın egemenlik durumunu sorgulamadığını, daha doğrusu Japonya'nın bu adalar üzerindeki egemenliğini en azından sessiz kalmak yoluyla tanıdığını söylemek olanaklı olmaktadır.

Sonuç olarak, Çin'in, tarihsel haklara dayanan egemenliğinin kabul edilmesi durumunda, 1895'ten başlayarak Japonya'nın bu adalar üzerindeki egemenliğini tanınması nedeniyle, bu adalar üzerindeki haklarını kaybetmiş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Öte yandan, Çin'in Japonya'nın egemenlik uygulamasını protesto etmemesi ve Japonya'nın bu adaları barışçıl şekilde egemenliğinde tutması söz konusu olduğundan, bu durumun kazandırıcı zamanaşımı kurumu bağlamında değerlendirilmesinin olanaklı olup olmadığı konusu gündeme gelmektedir. Her ne kadar olayın gelişimi kazandırıcı zamanaşımı kurumunu gündeme getirecek bir nitelik arz etse de, tanıma, her durumda, kazandırıcı zamanaşımının gerçekleşmesi için geçmesi gereken makul süreyi kestiğinden, Japonya'nın söz konusu adaların egemenliğini kazanmasının her durumda tanıma kurumuna dayanmaktadır.

Çin ayrıca Tayvan ile Spratly ve Paracel adaları sorununu yaşamaktadır. Söz konusu iki ülkenin amacı adalar sorunu olmasa da karşılıklı olarak gelişen askeri güçlerinin varlığından çekinmektedirler. Zira bu silahın kullanılabileceği potansiyel alanlardan birisi adalar uyuşmazlığı olacaktır. Bu bağlamda, Çin'in bir yandan adalar sorununun çözümü için işbirliği önerirken diğer yandan da işgallerine devam etmesinin nedeni de anlaşılmaktadır. Çin, herhangi bir tarafın denetiminde olmayan coğrafi oluşumların ve bölgelerin işbirliğine konu olmasını istemektedir. Böylece, bu çerçevede bir işbirliğinin kabul edilmesi durumunda, tarafların denetiminde bulunan adalar en azından o ülkelerin toprağı sayılacaktır. Çin buradan kendi adına şöyle bir sonuç çıkarmaktadır: Adaların konusunda bu tip bir çözüm yoluna

gidilene kadar coğrafi oluşum denetim altına alınsa, bu Çin için bir kazanım olacaktır. Bir başka ifadeyle, Çin'in amacının “askeri yönden kuvvetlenene kadar durumu idare etmek,” olduğu söylenmektedir. Ayrıca Çin sorunun uluslararası bir sorun hale gelmesini istemediğini açıklamaktadır ve sorunu ikili görüşmelerle çözüme kavuşturulmasını istemektedir (Yıldız, 2001).

6.2. Tarafların Uyuşmazlıkların Çözümü Konusundaki Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi

Uyuşmazlıklar büyük ölçüde taraf devletler arasındaki ilişkilerin genel durumunun bir sonucu olarak yaşanan siyasal gerginliklerdir. Taraf devletlerin uyuşmazlığın çözümü konusundaki yaklaşımları, hem bu siyasal nitelik gereği hem de sorunların hukuksal yönü nedeniyle yakından incelenmeyi gerekli kılmaktadır. Böylece, uyuşmazlıkların ortaya çıkmasında ya da sürmesinde etkili olan siyasal nedenlerin çözüm konusundaki yaklaşımlarda karşılaştırılmalı olarak değerlendirilecektir.

Kardak Kayalıkları uyuşmazlığının taraflarından Türkiye, en başta, bu sorunu örnek olay olarak görmekte ve Kardak Kayalıkları'nın aidiyeti konusunda etkileyeceğini belirtmektedir. Bu nedenle, bu çerçevede ikili görüşmeler sonucunda bir paket çözüme ulaşma önerilmekte ve böylece sadece Kardak Kayalıkları konusunda verilecek bir kararın benzer durumdaki ada, adacık ve kayalıklar konusunda önyargı oluşturmaya neden olabileceği endişesi dile getirilmektedir. Öte yandan, Ege Denizi'nde iki ülke arasında yaşanan diğer sorunlarda hakkaniyete uygun bir çözüm bulmak için tüm sorunların ikili görüşmeler yoluyla çözümlenmesi önerilmektedir. Diğer taraf olan Yunanistan ise, Türkiye'nin kendisine karşı saldırgan ve revizyonist politikasının bir göstergesi olduğunu savladığı sorunun, ancak UAD'ye götürülerek çözümlenebileceğini ve egemenliğiyle ilgili bir konuyu ikili görüşmelere konu edemeyeceğini belirtmektedir. Yunanistan, öte yandan, üye olduğu AB'yi de soruna taraf yapmaya çaba göstermekte ve uyuşmazlığın Türkiye'yle AB'nin sınırında ortaya çıkan bir sorun olduğu görüşünü benimsetmeye çalışmaktadır. Yunanistan'ın bu yaklaşımının uyuşmazlığa uluslararası bir nitelik kazandırma ve kendine destek olacak devlet arama amacı taşıdığını söylemek olanaklıdır. Örneğin, Avrupa Parlamentosu (AP), 15 Şubat 1996'da bir karar almış ve bir AB üyesi devletin sınırlarını

tartışma konusu yapan Türkiye kınanmıştır. Bu, AB'nin niteliği gereği bağlayıcı niteliği olmayan bir karardır

Spratly Adaları uyuşmazlığında, taraflardan Çin, uyuşmazlığın kesinlikle taraf devletler arasında yapılacak ikili görüşmeler yoluyla çözümlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Diğer taraflardan Vietnam ise, özellikle 1995'te ASEAN'a üye olmasından sonra tüm tarafların yer alacağı görüşmeler yoluyla çözüm bulmanın gerekliliğini dile getirmektedir. Öte yandan, Yunanistan, Ege Denizi'nde yer alan kimi ada, adacık ve kayalıkları, Topluluk Çevre Koruma (CORINE) Programı'na dahil etme girişimlerinde de bulunmaktadır.

Adaların tümü üzerinde egemenlik iddiasında bulunan ve tartışmasız egemenliklerinin önkoşul olarak kabul edilmesini isteyen Çin ve Vietnam'ın dışında uyuşmazlığa taraf olan ülkeler (Filipinler, Malezya ve Brunei) ise sorunun tüm taraflar arasında yapılacak görüşmelerle çözümlenmesi görüşünü savunmakta ve üye oldukları ASEAN'ın bu çerçevede iyi bir platform oluşturacağını dile getirmektedir. Vietnam dahil bu devletlerin soruna uluslararası nitelik kazandırarak yani başka devletleri çekme amacı taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Kaldı ki, aşağıda da belirtileceği gibi, Çin'e karşı blok oluşturmaya çalışan sorunun ASEAN üyesi taraflarının, ASEAN'la Çin'in Senkaku/Diayeu Adaları uyuşmazlığında karşı karşıya geldiği Japonya arasında bir yakınlaşmaya gittikleri de görülmektedir.

Senkaku/Diaouyu Adaları uyuşmazlığına gelince, Spratly Adaları uyuşmazlığında olduğu gibi, burada da görüşmeleri savunmaktadır. Öte yandan, Japonya da bu yöntemi benimsemektedir. Uyuşmazlığın çözümü konusunda aynı yönde yaklaşım sergileyen iki ülke, bu benzerliğe uygun olarak 1978'de bir anlaşma yapmışlar ve uyuşmazlığın çözümü konusunda kuvvet kullanmama ya da kuvvet kullanma tehdidine başvurmamama konusunda anlaşmışlardır. Ne var ki, bu anlaşmadan sonra da çeşitli çatışmalar ve gerginlikler yaşanmıştır. Öte yandan, Japonya, uyuşmazlığı rafa kaldırma ve sorunun çözümünü gelişen ekonomik ilişkilerin yakınlaştıracığı gelecek kuşaklara bırakma şeklinde bir öneri getirmiştir. Taraf oldukları uyuşmazlıkların çözümü konusundaki yaklaşımları kısaca özetlenen devletlerin tutumlarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmek gerekirse, aşağıdaki sonuçlara ulaşmak olanaklıdır.

En başta, tarafların önemli bir kısmı uyuşmazlığa taraflar arasında yapılacak (ikili) görüşmelerle çözüm bulunmasını isterken, özellikle Kardak Kayalıkları uyuşmazlığına taraf olan Yunanistan sorunu UAD'ye götürme şeklinde somutlaşan uluslararası çözüm yolunu önermektedir. Diğer yandan, Spratly Adaları uyuşmazlığına taraf kimi devletler de, üye oldukları ASEAN bağlamında ve hatta ASEAN ile Japonya arasında bir blok oluşturarak taraflar arası görüşmelere gitmek şeklinde uluslararası yönü olan yöntemler de önermektedir. Bu bağlamda, Yunanistan'ın, üyesi olduğu ve siyasi niteliği her geçen gün daha da belirginleşen AB'yi soruna doğrudan taraf yapma girişimleri de gözlenmektedir.

Hukuksal yönü olmakla birlikte özellikle siyasal boyutu da olan uyuşmazlıklar söz konusu olduğunda, görüşmeler yoluyla çözüm bulmanın uluslararası ilişkilerde en çok uygulanan yöntem olduğu açıktır. Daha açık bir ifadeyle, burada incelenen uyuşmazlıklarda olduğu gibi hukuksal yönü siyasal boyut tarafından gölgelenen egemenlikle ilgili uyuşmazlıkların çözümlenmesinde, en çok benimsenen yöntemin taraflar arası görüşmeler yapmak olduğu görülmektedir. Zira, devletlerin önemli bir bölümü, ülkesel egemenlikleriyle ilgili sorunların çözümünü bağlayıcı karar alan ve sonuca etki etmelerine olanak tanımayan organlara bırakmamayı tercih etmektedirler.

Aslında, özellikle egemenliği tartışmalı adalar konusunda uluslararası yargı ya da hakemlik organları önüne götürülen bir çok uyuşmazlığa rastlamak olanaklıdır¹. Öte yandan, İngiltere ile Arjantin arasında yaşanan Falkland Adaları uyuşmazlığı ise bir savaş yaşanmasına neden olmuştur. Ne var ki, bu tür bir yöntemin genellikle siyasal boyutu çok az olan ya da hiç olmayan, yani taraf ülkeler arasındaki ilişkilerin genel durumunun belirli bir seviyede olduğu durumlarda daha geçerli olduğu da açıktır. Öte yandan, uyuşmazlıkların ikili görüşmelerde ele alınması her zaman için çözüm sonucunu getirmemekte Senkaku/Diaouyu Adaları ve Spratly Adaları uyuşmazlıklarının olduğu gibi çözümü uzun yıllar süren “kronik” uyuşmazlıklar doğabilmektedir. İkili ilişkilerinin genel durumu ve aralarında diğer uyuşmazlıkların içinde bulunduğu çözümsüzlük durum hatırlandığında, Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan Kardak Kayalıkları uyuşmazlığının da benzer bir nitelik

---

¹ Palmas Adası uyuşmazlığı, Doğu Grönland Adası uyuşmazlığı ve Minquires ve Ecrehos Adası uyuşmazlığı gibi. Palmas Adası uyuşmazlığı hakeme gitmiş ve hakem Hollanda lehine karar vermiştir. UAD'a götürülen Doğu Grönland Adası uyuşmazlığında ise adaların Danimarka'ya ait olduğuna karar verilmiştir. UAD'ye giden Minquires ve Ecrehos Adası uyuşmazlığında da İngiltere lehine karar alınmıştır.

kazanmasının olası olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Sonuç olarak, uyuşmazlığın siyasal boyutunun önemli ölçüde belirleyici olduğu uyuşmazlıklarda, taraf devletlerin karşılıklı ödünlerin de gündeme geldiği ve çoğu zaman bir orta yolun bulunduğu ikili görüşmeleri tercih ettikleri söylenebilir. Öte yandan, yukarıda da belirtildiği gibi, özellikle ikili ilişkilerin istenen seviyenin çok altında olduğu durumlarda bu yöntemin bile çoğu zaman uygulanabilir olmadığı da açıktır.

Üçüncü bir devletin arabuluculuğu yöntemine gelince, örneğin Spratly Adaları uyuşmazlığında Endonezya'nın gayri resmi şekilde yürütmeye çalıştığı bu yöntemin, tarafların sorunun uluslararası bir nitelik kazanması konusundaki tutumlarıyla büyük ölçüde benzer şekilde değerlendirildiği açıktır. Nitekim, sorunun ikili görüşmelerle ele alınması gerektiğini söyleyen ve uyuşmazlığın uluslararası nitelik kazanmasına karşı çıkan Çin, yukarıdaki örnekte belirtilen duruma da karşı çıkmakta ve üçüncü tarafın arabuluculuğunu kabul etmemektedir. Öte yandan, Kardak Kayalıkları uyuşmazlığının taraflarından Türkiye'nin tutumu da bu yöndedir. Devletlerin bu tutumlarının nedenlerinden birisi de, uluslararası toplumda yalnız kalacakları ve hukuksal organlar tarafından siyasal kaygılarla alınacak bağlayıcı kararlar nedeniyle istemedikleri bir sonuca katlanmak durumunda kalabilecekleri yönündeki inançları olsa gerektir.

Öte yandan, sorununun özellikle UAD gibi uluslararası yargı ya da hakemlik organlarına götürülmesi durumunda bile tarafların bunun ilkelerini ikili görüşmeler sonucunda hazırlanan uzlaşma (tahkimname) ile belirlemesi gerektiği de açıktır. Taraflar, her durumda ikili görüşmeler yapmak ve en azından sorunu tanımlamak durumundadırlar ki, bunun da siyasi yönü ağır basan uyuşmazlıklarda çoğu zaman fiilen olanaklı olmadığı açıktır.

Taraf olunan uyuşmazlıklara uluslararası bir nitelik kazandırma bağlamında üçüncü devletleri yanına çekme konusuna gelince, çalışma boyunca incelenen uyuşmazlıklarda özellikle Kardak Kayalıkları uyuşmazlığının tarafı olan Yunanistan ve Spratly Adaları uyuşmazlığına tarafı olan kimi ülkelerin bu yöntemine başvurduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda dikkat çeken en önemli ortak nokta, üçüncü tarafları sorunun doğrudan tarafı yapma yönündeki girişimlerdir. Örneğin, Yunanistan, Kardak Kayalıkları'nın Türkiye ile kendisi arasındaki değil Türkiye ile AB arasındaki sınıra ilişkin bir sorun olduğunu savlayarak ve bu

görüşünü benimsetmeye çalışarak sorunun diğer tarafı olan Türkiye karşısındaki konumunu güçlendirmeye çalışmaktadır. Spratly Adaları uyuşmazlığına Çin dışında taraf olan devletler ise, üye oldukları ASEAN örgütünü de, en azından yapılacak görüşmelere platform yaparak, soruna taraf yapmaya çalışmaktadır. Öte yandan, Çin’le Senkaku/Diaouyu Adaları uyuşmazlığı konusunda karşı karşıya gelen Japonya’yı da yanlarına çekerek Çin karşısında bir blok oluşturmayı hedeflemektedirler. Çin’in buna karşı da aynı şekilde olmakta ve Çin, Tayvan’la, adalar sorunu özelinde bir yakınlaşmaya gitmektedir.

Tarafların sorunların çözümü konusundaki görüşleri ne olursa olsun, taraflar arasındaki ikili ilişkilerin geliştirilmesinin somut uyuşmazlıkların çözümü konusunda önemli bir adım olacağı açıktır. Görüldüğü gibi, bu tür uyuşmazlıklar genellikle ikili ilişkilerinin genel durumu istenen seviyelerde olmayan devletler arasında yaşanmaktadır. Daha doğrusu, siyasi alanda iyi ilişkilere sahip olmayan devletler arasında çıkan bu tür uyuşmazlıklar kolayca kronik bir hal alabilmekte ve çoğu zaman ikili görüşmeler veya uluslararası yargı ya da hakemliğe başvurarak çözümlenebilecek sorunlar çözümsüz bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılmaktadır. Çözümü ikili ilişkilerin düzeltilmesine bu kadar bağlı olan uyuşmazlıklar, öte yandan, ikili ilişkilerin düzelmesi sonucunu doğuracak iyileşmelerin ilk adımı olma potansiyeline de sahiptirler. Zira, bu tür bir uyuşmazlığın çözümlenmesi, taraflar arasındaki iyi ilişkilerin başlangıcı da olabilecektir. Bu bağlamda, somut uyuşmazlığın bir süre için rafa kaldırılması ve uyuşmazlığa konu olan adaları da içine alan bölgede ortak ekonomik ve kültürel etkinliklerin yapılması, taraflar arası iletişimin de artmasıyla, uyuşmazlığın çözümü konusunda önemli aşamalar kat edilmesini olanaklı kılacaktır (Denk, 1999).

VII. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ege’de egemenliği tartışmalı topraklar sorununun ortaya çıkışı, Yunanistan’ın eskiden beri süregelen bölgeye hakim olma arzusuna dayanmaktadır. Figen Akad olayı Yunanistan’ın bu arzusu nedeniyle ortaya çıkan sorunun sadece resmileşmesini sağlamıştır. Bu olayın öncesinde ve sonrasında, Yunanistan’ın kendisine anlaşmalarla devredilen adalar üzerindeki haklarını aşarak Anadolu sahillerinden itibaren üç milin dışında kalan bütün ada adacık ve kayalıkları sahiplenme arzusunu yansıtan olaylar yaşanmıştır. Bu olaylar bize Yunanistan’ın bu topraklar üzerinde diğer devletleri zımnen tanıma ihtiyacı duyduğu sözde hakimiyetinden kendisinin de kuşkulu olduğunu göstermektedir.

Uluslararası Hukuk terimleri ile ifade etmek gerekirse, *Ege’de bir devlet ülkesinden (Osmanlı İmparatorluğu / Türkiye Cumhuriyeti ülkesinden) başka bir devletin (Yunanistan’ın) kendi lehine ülke kazanması söz konusudur. Bu ülke devri ile gerçekleşmiştir.*

Ülke devri, bir devletin ‘mahdut bir ülke alanı’ üzerinde haiz olduğu egemenlik haklarını, diğer bir devlete bir anlaşma ile nakletmesi işlemidir. *Devir, ‘ilgili iki tarafın bu yoldaki iradelerini açıkça saptayan’ ve “devredilen toprağı tayin, tarif, tavsif eden” kuşkuya yer vermeyen bir anlaşma ile olmalıdır.* Bu gereklilik, bir ülke üzerindeki egemenliğin kime ait olduğunun tereddüde tahammülü olmamasından kaynaklanmaktadır. Türklerin Ege Adalarındaki toprak kaybı, Yunanistan lehine, Türklerle savaşmadan, büyük devletlerin yardımlarıyla ve oldubittilerle bir kısım Ege Adaları’nı egemen olmayı başarmıştır. Daha da ileri giderek uluslararası anlaşmalarla kendisine devredilen hakları aşarak, Anadolu sahillerinden itibaren üç deniz mili mesafenin dışında kalan bütün ada, adacık ve kayalıklar üzerindeki egemenlik haklarına ilişkin uyuşmazlıkların Kardak kayalıkları ile sınırlı kalmayacağını devamlı görmek gerekir.

Türkiye’nin Kardak Kayalıkları konusunda uygulamış olduğu politikanın başarılı olması durumunda, Ege’de benzeri adacık ve kayalıkların tümü üzerinde hak iddia etmesinin söz konusu olabileceği ve bu durumun Yunanistan için özellikle karasuları ve kıta sahanlığı ile ilgili iddialarında ciddi sıkıntılara neden olacağı açıktır.

Yunanistan Kardak Kayalıkları ile ilgili krizin sonucunda yaptığı açıklamada ulusal hedeflere ulaştığını açıklamış ve “Kardak Kayalıklarından çekilsek bile bu adalar bizimdir” şeklinde demeçler vermiştir. Yunanistan’ın kriz sonrasında verdiği bu demeçlerindeki yaklaşımın, sadece iç politikasına yönelik saptırma amaçlıdır. Yunanistan, uluslararası hukuka göre Türk toprağı olan Kardak Kayalıkları (vb.) üzerindeki Türk egemenliğini Türkiye ile tartışma konusu yapmayı başarmıştır.

Türkiye barışın korunması uğruna egemenlik haklarından feragat etmiş ve ülke topraklarının bir parçası üzerinde bayrağını bulundurmama taahhüdüne girmiştir. Dahası alınan karara uymaması durumunda, karşısında Yunanistan ile birlikte ABD’nin de bulunmasına neden olacak bir pozisyona girmiştir. Uyuşmazlığın giderilememesi durumunda kendi topraklarını kullanmada zorlukla karşılaşacak, bayrağını dikmesi veya kayalığı sivil/askeri amaçlı kullanması durumunda mütecaviz (saldırgan) taraf olarak nitelendirilebilecektir.

Diğer yandan Ege’nin tamamı üzerinde egemenlik hakkı olduğunu iddia eden Yunanistan’ın, müzakere masasına oturtulmasının başlı başına diplomatik bir başarı olacağı da açıktır. Böyle bir sürecin Ege Denizi’ndeki haksız jeopolitik statünün tartışılmaya açılmasını sağlayabileceği ve Türkiye’nin unutulmuş haklarını gündeme getirebileceği de düşünülebilir.

Buraya kadar yapılan değerlendirmeler doğrultusunda Kardak Kayalıkları ile yaşanan krizin taktik galibi olan Türkiye’nin, stratejik düzeyde aynı başarıyı elde edebilmesi, Yunanistan’ı Ege’nin tümü üzerinde müzakere masasına oturabilmesine bağlıdır. Aksi halde, Ege Denizi’nde Yunanistan lehine olan haksız statükoyu gündeme getiremeyecektir.

Yunanistan’ın, Kardak Kayalıkları krizinde geri adım atmasının nedeni; Türkiye’nin askeri gücü ve gösterdiği kararlı tutumdur. Yunanistan Türkiye ile topyekün bir harbi veya kısmi bir çatışmayı göze alamamıştır. Mevcut durumun ve demeçlerin Türkiye için çok önemli emareler, ipuçları taşıdığı mütalaa edilmektedir. Görülmektedir ki Yunanistan, 12 mil uygulamasında olduğu gibi, adacık ve kayalıklarla ilgili olarak da, ulusal güç unsurlarının (özellikle askeri gücünün) politik hedeflerini destekleyebilecek seviyeye gelmesini veya Türkiye’nin ciddi bir bunalıma düşmesini beklemektedir.

Türkiye'nin mevcut stratejisinin başarısı ancak, hiç bir dönemde Yunanistan'ın beklediği zaafa düşmemekle ve uluslararası hukukta yer bulan hak ve menfaatlerini korumadaki kararlılığını ve haklılığını tüm uluslararası platformlarda duyurabilme becerisi ile mümkündür. Oysa jeopolitik konumu, sosyoekonomik özellikleri ve tarihi gerçekleri, Türkiye'nin belirli periyotlarla ciddi bunalımlar yaşadığını göstermektedir.

Ege'yi Yunan gölü haline çevirmek niyetinde olan ve yayılcı politikasını uygulayamayacağı için Türkiye ile dostça bir ilişki istemeyen Yunanistan ile Ege'de sorunların çözümüne yönelik hukuki ve diplomatik görüşme yapmanın, Ege'de gerileyebileceği son noktaya kadar çekilmiş olan Türkiye için, Kardak Kayalıkları ile ulaşılan bu aşamadan sonra da herhangi bir yarar sağlamayacağı değerlendirilmektedir. Türkiye'nin hukuki ve diplomatik alandaki enerjisini Yunanistan üzerinde tüketmek yerine (direkt tutum yerine), Yunanistan'ın ABD ve AB nezdinde ki girişimlerini engellemek ve kendi tezlerini bu merkezlerde etkin bir şekilde anlatma (dolaylı tutum) yolunu tercih etmesinin veya doğrudan doğruya uygulamaya geçirmesinin doğru olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin inisiyatifi yeniden ele geçirmek ve gelecekte kaçınılmaz olduğu görülen çatışma nedenlerini ortadan kaldırmak üzere, öncelikle hukuken daha avantajlı olduğu sorunlu sahalardan başlamak üzere aktif bir politik üslup kullanmasının gereklidir.

Devletin üst karar mekanizmasının uyum içinde çalışmasının önemi bir kez daha anlaşılmıştır. Bu kapsamda Türkiye olumlu, Yunanistan ise olumsuz örnek olabilecek bir tutum sergilemiştir.

Türkiye'nin bir kayalık için bile savaşı göze alabileceği gösterilmiş, 12 mil veya benzeri oldu bittiler için karşı tarafa en etkili bir şekilde mesaj verilmiştir. Sivil otorite genel olarak inisiyatifi elinde tutmayı tercih etmiştir. Bunun başlıca nedeninin ise gelişmiş iletişim ve medya unsurları ile uluslararası ortamın örtülü baskısı olduğu değerlendirilmektedir. Her iki ülke de saldırgan olmamak ve diğer ülkenin saldırgan görülmesini sağlamak üzere çaba harcamıştır.

Ege'nin hemen hemen tamamını, Balkan Harbi sırasındaki bir kaç ay zarfında Yunan AVEROF zırhlısı ve yanındaki birkaç gemiyi engelleyecek bir deniz kuvvetine sahip olmadığı için kaybetmiş olan Türkiye'nin, ulusal hak ve menfaatlerini korumak üzere

caydırıcı bir Deniz Kuvvetine sahip olmasının önemi anlaşılmıştır. Bu sayede tek bir Mehmetçiğin bile burnu kanamamış, uluslararası baskılardan uzak ve ülkeyi büyük sıkıntılara sokacak bir sıcak çatışma olmaksızın soruna müdahale edilebilmiştir.

Mevcut anlaşma hükümleri ve uluslararası deniz hukukuna göre Kardak Kayalıkları Türkiye'ye aittir. Türkiye mevcut ve benzeri sorunların ikili müzakereler ile çözümlenmesinden yanadır. Bununla birlikte Türkiye, Ege'de 6 milin üzerinde bir karasuları uygulaması da dahil olmak üzere hiç bir oldu bittiği kabul etmeyeceğini, böyle bir girişime karşı gerektiğinde tüm milli güç unsurları ile cevap vermeye hazır olduğunu kararlı bir şekilde göstermiş ve göstermeye devam etmelidir.

Yunanistan'ın Kardak Kayalıkları konusunda mevcut politikasının başarılı olması durumunda, Ege'de benzeri arazi parçaları üzerinde de hak iddia etmesi beklenmelidir. Bu nedenle verilecek en ufak bir taviz gelecekte Türkiye'yi çok daha büyük problemlerle karşı karşıya bırakabilir.

Ege'de gerileyebileceği son noktaya kadar gerilemiş olan Türkiye'nin mevcut stratejisinin başarısı ancak, hiç bir dönemde Yunanistan'ın beklediği zaafa düşmemekle ve uluslararası hukukça korunan hak ve menfaatlerini korumadaki kararlılığını (ve haklılığını) tüm uluslararası platformlarda duyurabilme becerisi ile mümkündür. Oysa jeopolitik konumu, sosyoekonomik özellikleri ve tarihi gerçekleri, Türkiye'nin belirli periyotlarla ciddi bunalımlar yaşadığını göstermektedir.

Kıta Sahaneliği geçmişi nispeten yeni olan bir milletlerarası hukuk kavramıdır. ABD Başkanı Truman tarafından 1945'de ortaya atılmış ve kısa bir süre içinde diğer bütün kıyı devletleri tarafından kabul görmüştür. 1958 Kıta Sahaneliği Sözleşmesi bu geniş kabulü formüle etmiştir.

7.1. Sonuçlar

Egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiş adalar konusunda örnek olarak seçilen çeşitli uyuşmazlıkların uluslararası hukukun ilgili kural ve kurumları bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesinden sonra, aşağıdaki sonuçlara ulaşmak olanaklıdır.

- Adaların deniz alanlarındaki etkileri deniz alanlarının çeşidine göre farklılık arz etmektedir. Adaların etkilerinin kara suları, bitişik bölge, kıta sahanlığı, münhasır

ekonomik bölge gibi farklı deniz alanlarına göre hukuki rejimleri de göz önünde tutularak sahip olunan haklara göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekirken, milletler arası hukukun tüm deniz alanları için tek bir ortak tanım altında kabul ettiği ada tanımını büyük eksiklidir. Yaşamaya elverişli olmayan ya da kendine ait bir ekonomik yaşamı bulunmayan kayalıkların kıta sahanlığına ya da münhasır ekonomik bölgeye sahip olamayacağını kabul etmekte ancak yaşamaya elverişlilik ve kendine ait ekonomik yaşamın varlığının kabulü veya reddi konusunda bir açıklama yapmamaktadır. Yine bahsi geçen kayalıkların boyutu ve tanımı konusunda bir ölçüt getirilmemiştir. Ancak bu istisnai hüküm kabul edildiği takdirde adaların deniz alanlarına olan etkileri göz önüne alınmayacak yani ihmal edileceklerdir. Bugün milletler arası hukuk tarafından, adalar ile kara ülkesi arasında bir eşitlik sağlanmaya çalışılmış ise de diğer taraftan istisnasız olarak böyle bir kabulün düşünülmemeyeceği, gerek ülke uygulamaları gerek milletler arası hukukun bu hakka getirdiği sınırlama hükümleri gerekse de Milletler Arası Adalet Divanının kazai içtihatlarında kabul edilmiştir. Milletlerarası hukuk, adaların eşitsizlik yarattığı bu tür durumlarda eşit uzaklıktan sapılacağını ve hakkaniyet gereği ilgili tüm durumlar göz önünde tutularak anlaşma ile sınırın belirlenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

- Adaların değişik hukuksal etkiler doğurmaları yalnızca sınırlandırma konusunda ortaya çıkmamaktadır. Uluslararası hukukta görülen son gelişmeler bugün kimi ada türlerinin de ötekilerden farklı olarak birtakım özel deniz alanlarına (takımadalar-yapay adalar) sahip olabilmelerini kabul etmektedir.
- Çözümü ikili ilişkilerin düzeltilmesine bağlı olan uyuşmazlıklar, öte yandan ikili ilişkilerin düzelmesi sonucunu doğuracak iyileşmelerin ilk adımı olma potansiyeline de sahiptirler. Zira, bu tür bir uyuşmazlığın çözümlenmesi, taraflar arasındaki iyi ilişkilerin başlangıcı da olabilecektir. Bu bağlamda, somut uyuşmazlığın bir süre için rafa kaldırılması ve uyuşmazlığa konu olan adaları da içine alan bölgede ortak ekonomik ve kültürel etkinliklerin yapılması, taraflar arası iletişimin de artmasıyla, uyuşmazlığın çözümü konusunda önemli aşamalar kat edilmesini olanaklı kılacaktır. Böylece, uyuşmazlıkların çözümü de, bu genel

iyileşme ortamında büyüyen gelecek kuşaklara bırakılabilecektir.

- Türkiye'nin mevcut stratejisinin başarısı ancak, hiç bir dönemde Yunanistan'ın beklediği zaafa düşmemekle ve uluslararası hukukta yer bulan hak ve menfaatlerini korumadaki kararlılığını ve haklılığını tüm uluslararası platformlarda duyurabilme becerisi ile mümkündür. Oysa jeopolitik konumu, sosyoekonomik özellikleri ve tarihi gerçekleri, Türkiye'nin belirli periyotlarla ciddi bunalımlar yaşadığını göstermektedir.
- Mevcut anlaşma hükümleri ve uluslararası deniz hukukuna göre Kardak Kayalıkları Türkiye'ye aittir. Türkiye mevcut ve benzeri sorunların ikili müzakereler ile çözümlenmesinden yanadır. Bununla birlikte Türkiye, Ege'de 6 milin üzerinde karasuları uygulaması da dahil olmak üzere hiç bir oldu bittiği kabul etmeyeceğini, böyle bir girişime karşı gerektiğinde tüm milli güç unsurları ile cevap vermeye hazır olduğunu kararlı bir şekilde göstermiş ve göstermeye devam etmelidir.
- Aidiyeti anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmeyen adalar, coğrafi olarak çok küçük olan adalar olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Uyuşmazlığın yaşanmasında da bu durumun önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Zira, özellikle buldukları bölgelerle ilgili düzenlemelerin yapıldığı dönemlerde ekonomik ve siyasi açıdan fazla öneme sahip olmayan bu adalar, boyutlarının küçüklüğünün de etkisiyle ismen dikkate alınmamış ve bu adaların statüsü kesin olarak saptanmamıştır. Üstelik, buldukları bölgeyle ilgili devir anlaşmalarında kullanılan kimi ifadelerin bu adaları kapsayıp kapsamadığı da açık değildir. Bu durumun özellikle Kardak Kayalıkları ve Senkaku/Diaoyu Adaları için geçerli olduğu açıktır. Bu sorunlar, temel olarak hukuksal sorunlardır ve ilgili adaların uluslararası hukuka göre hangi tarafa ait olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.
- Kardak Kayalıkları'nın önem kazanmasının Ege Denizi'nde yaşanan diğer sorunlardan ayrılması olanaksız görülmektedir. Zira, Kardak Kayalıkları'nın aidiyetinin saptanmasının benzer durumda olan birçok ada, adacık ve kayalığın geleceğini de etkileyeceği anlaşılmaktadır. Bu durumda da, başta karasularının genişliği ve tarafların kıta sahanlığının sınırlanması olmak üzere Ege Denizi'nde

yaşanan çeşitli sorunların da egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmeyen adalar konusuyla bağlantılı olarak gündeme gelmesi kaçınılmazdır. Görüldüğü gibi, temelde hukuksal olan Kardak Kayalıkları uyuşmazlığı ancak adaların varlığının farkına varılması ve öneminin anlaşılması sonucunda gündeme gelmiştir.

- Egemenliği tartışmalı adalar sorununa dünyanın çeşitli yerlerinde rastlanabilmektedir. Ayrıca, uyuşmazlığa konu olan adaların özellikleri ve önemi; bu tür uyuşmazlıklara taraf olan devletlerin egemenlik iddiaları ve tarafların uyuşmazlığın çözümü konusundaki yaklaşımları arasında da önemli benzerlikler olduğu görülmektedir. Öte yandan, tarafların uluslararası hukukun ilgili kurum ve kurallarına dayanan egemenlik iddialarının geçerliliği bir yana, bu tür uyuşmazlıkların ortaya çıkmasında ve hatta çözümlenememesinde adaların stratejik önemlerinin ve taraf devletler arasındaki ikili siyasi ilişkilerin genel durumunun önemli ölçüde etkilidir. Taraflar arasındaki ikili ilişkilerin düzeltilmesi yönünde yapılacak çalışmaların ve görüşmelerin adalar uyuşmazlığının geleceğini önemli ölçüde etkileyeceği söylenebilir. Hatta, ikili ilişkilerin iyileşmesi sürecinde bu gibi sorunların ortadan kaldırılmasını ve bu uyuşmazlıkların ele alınmasının görece normalleşen ikili ilişkilerin hakim olduğu dönemlere bırakılması da uyuşmazlıkların çözümünü kolaylaştıracak ve siyasal kaygıların etkisinin soyutlanmasıyla hukukun gereklerinin yapılması olanaklı olacaktır.

7.2. Teklifler

- Çözümü ikili ilişkilerin düzeltilmesine bağlı olan bu uyuşmazlıklar, ikili ilişkilerin düzelmesi sonucunu doğuracak iyileşmelerin ilk adımı olma potansiyeline de sahiptirler. Bu tür bir uyuşmazlığın çözümlenmesi, taraflar arasındaki iyi ilişkilerin başlangıcı da olabilecektir. Ege ile coğrafi, tarihi, ekonomik, sosyal ve güvenliğe yönelik kopmaz bağları olan Türkiye'nin, kendisinden daha küçük bir ülke tarafından karasularına hapsedilmesini ve yüzlerce yıl tek başına kullandığı denizden soyutlanmasını hiçbir hukuk anlayışı ve kuralı haklı gösteremez. Bu nedenle Yunanistan'ın Ege'yi tek başına

sahiplenme niyetinin iyi niyet ile bağdaştırılması mümkün değildir. Bu nedenle Türkiye'nin burada ana esasları belirtilen hukuki gerekçelerini somut verilere dayalı coğrafi ve tarihi delillerle desteklemesi ve politik destek sağlamak üzere gerçek bilgileri uluslararası platformlarda özellikle ABD ve Avrupa Birliği üyesi devletlere anlatması gerekmektedir.

- Egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmeyen adaların deniz ticaretinin kontrolü amacıyla kullanılması hayati öneme sahiptir. Türkiye'nin deniz ticaretinin %90'ı Ege Denizi'nden ve Boğazlar vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Bu adalardan Antiipsara, Orta Ege'yi, Furni, Orta Ege'den Güney Ege'ye geçişi, Koçbaba, Güney Ege'yi kontrol eder durumda olmaları nedeniyle bu konuda kilit rol oynamaktadırlar. Ege'deki deniz ticaret yollarının büyük bir bölümünün Yunanistan'ın kontrolünde olması sebebiyle, Türkiye'nin deniz ticaretini kontrol etme olanakları sınırlı durumdadır.
- Ancak Yunanistan bu adaları iskana açmış, adalara fener, balıkçı barınağı ve askeri tesisler inşa etmiştir. Türkiye, halen Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne devredilmiş durumda olan bu adalar için uluslararası alanda yoğunluğu artırıcı çalışmalarda bulunarak oluşabilecek muhtemel krizleri önlemeye çalışılmalıdır.
- Halen çalışmaları devam eden arşiv araştırmalarının süratle tamamlanması, geçmişte elde edilen haksız menfaatlerin ortaya konması Yunanistan'la, adalarla ilgili ortaya çıkması muhtemel bir problemde vakit kaybetmeden ortaya konması ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin inisiyatifi daima elinde tutmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir.
- Turizm Bakanlığı ve sivil turizm kuruluşları tarafından düzenlenen turistik gezilere, yurt dışı ve yurt içi tanıtım faaliyetlerine, bu adalar da dahil edilerek dünya kamuoyunun meseleler hakkında doğru bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- Türkiye, bölgeye ait mevcut siyasi ve deniz haritalarını yeniden düzenlemesi, adaların isimlerini, tarihsel isimleri veya uygun Türkçe isimlerle yayınlanması ile hazırlanan bu haritalar ilgili uluslararası platformlarda deklere edilmelidir.

- Türkiye lke içindeki sivil toplum rgtleriyle, Ege sorunu ve egemenliği anlaşmalarla devredilmeyen adalar gibi Türkiye'nin bekasını tehdit eden hususlarda işbirliği yaparak günümüzde çok fazla uygulanan NGO faaliyetleri ile sorunu çözmeye çalışmalıdır. Ayrıca uluslararası sivil toplum örgütleri ile işbirliği yaparak ve Türkiye'nin etki alanında bulunan müttefik sayılabilecek ülkeleri bu konuda bilgilendirerek destekleri alınmalıdır.
- Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada ülkesidir. Deniz hak ve menfaatlerimizle ilgilenecek ve çözümler üretebilecek ileriye dönük köklü politikalar oluşturabilecek bir bakanlığın kurulmasına ihtiyaç olduğu, ayrıca egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiş adaların sürekli takibi ve kontrollerinin yapılabilmesi için, konularında uzman personelin istihdam edileceği bir komisyonun teşkil edilmelidir.
- Yunan adalarının Anadolu kıyısına yakın bulunması diğer bir önemli konudur. Bu adalarda yaşayan halk, ekonomik ve sosyal yönden Türkiye'ye bağımlıdır. Bu durum çok iyi değerlendirildiğinde Ege ve adalar sorununun çözümüne önemli katkılar sağlayabilir. Bu kapsamda Türkiye'nin, buradaki halkla ekonomik ve sosyal bağlarını kuvvetlendirmesi ve uzun vadede siyasi bütünleşmeye gidecek tedbirleri alması faydalı olacaktır.
- Türkiye'nin inisiyatifi yeniden ele geçirmek ve gelecekte kaçınılmaz olduğu görülen çatışma nedenlerini ortadan kaldırmak üzere, öncelikle hukuken daha avantajlı olduğu sorunlu sahalardan başlamak üzere inisiyatifi elde bulunduran aktif bir politik üslup kullanmalıdır.

KAYNAKLAR

- APATAY, Ç. (2006): Ege'de Olup Bitenler, Ankara Deniz İkmal Grup Komutanlığı Basımevi
- ARMAOĞLU, F. (1995): 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, Alkım Yayınevi
- AYMAN, S.G. (1998) :Kardak Krizinin Türk-Yunan İlişkilerine Etkisi, Foreign Policy
- ATEŞ, A.(1996): Ege Ada, Adacık ve Kayalıklarının Coğrafi-Tarihi-hukuki Durumu ve Uygulanan Politikalar, Harp Akademisi Yayınları
- BAŞEREN, H. ve KURUMA HMUT A.(2004): The Twilight Zones in The Aegean Ege'de Gri Bölgeler Unutul(may)an Türk Adaları, TTK B.Evi
- DENK, E. (1999): Egemenliği Tartışmalı Adalar: Karşılaştırmalı Bir Çalışma, Öteki Matbaası
- GÜNDÜZ, A. (1998): Milletlerarası Hukuk, Beta Y.Evi
- İNAN, Y. ve BAŞEREN, H. (1997): Kardak Kayalıklarının Statüsü, Ankara
- KURUMA HMUT A.(1998): Ege'de Temel Sorun Egemenliği Tartışmalı Adalar TTK, B.Evi
- KÜÇÜK, C. (1998): “Ege Adalarında Türk Egemenliği Dönemi”,Egede Temel Sorun Egemenliği tartışmalı adalar, TTK Yayınları
- PAZARCI, H. (1990): Ege Denizindeki Türk-Yunan Sorunlarının Hukuki Yönü, Metis Yayınları
- SAEMK, (1999): Devletlerarası İlişkilerde Egemenliği Tartışmalı Adalar Sorunu, Ankara Üni. B.Evi
- ŞİMŞİR, B.N.(1989): Ege Sorunu I-II, TTK B.Evi
- SÖNMEZOĞLU, F. (2006) : Türk Dış Politikası, DER Yayınevi
- TOLUNER, S. (1996): Milletler Arası Hukuk Dersleri Devletin Yetkisi, Beta Yayınevi
- UÇAROL, R. (2006): Siyasi Tarih, Der Yayınları
- YILDIRIM, M. (2004): Türk Dış Politikası, Ötüken Yayın Evi
- YILDIZ, İ. (2001): Ege Denizindeki Aidiyeti Tartışmalı Coğrafi Formasyonlar, Harp Akademisi

İNTERNET KAYNAKLARI

http://en.wikipedia.org/wiki/Senkaku_Islands :Ansiklopedi

<http://www.abchukuk.com/arsiv/lausanne.html>: Hukuk Sitesi

<http://www.turkishgreek.org/kardak.htm> :

<http://www.marine.gov.uk>: Intergovernmental Oceanography Commission

<http://www.mfa.gov.tr>: Dışişleri Bakanlığı

<http://www.shodb.gov.tr>: Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı

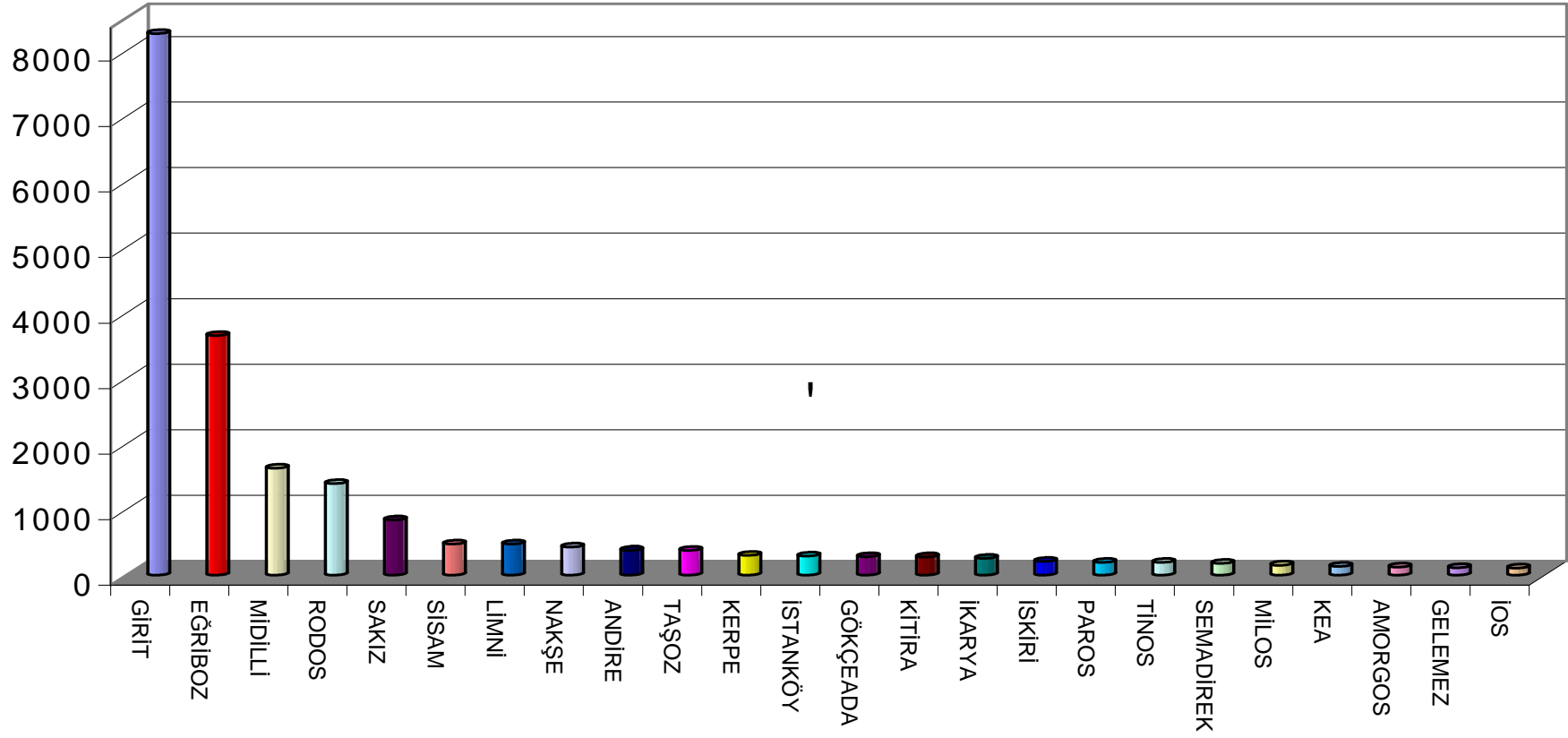
<http://www.denizcilik.gov.tr>: Denizcilik Müsteşarlığı

<http://www.imo.org>: Uluslararası Denizcilik Örgütü

<http://www.googleearth.com>: Uydu Görüntüleri

<http://www.un.org>: Birleşmiş Milletler

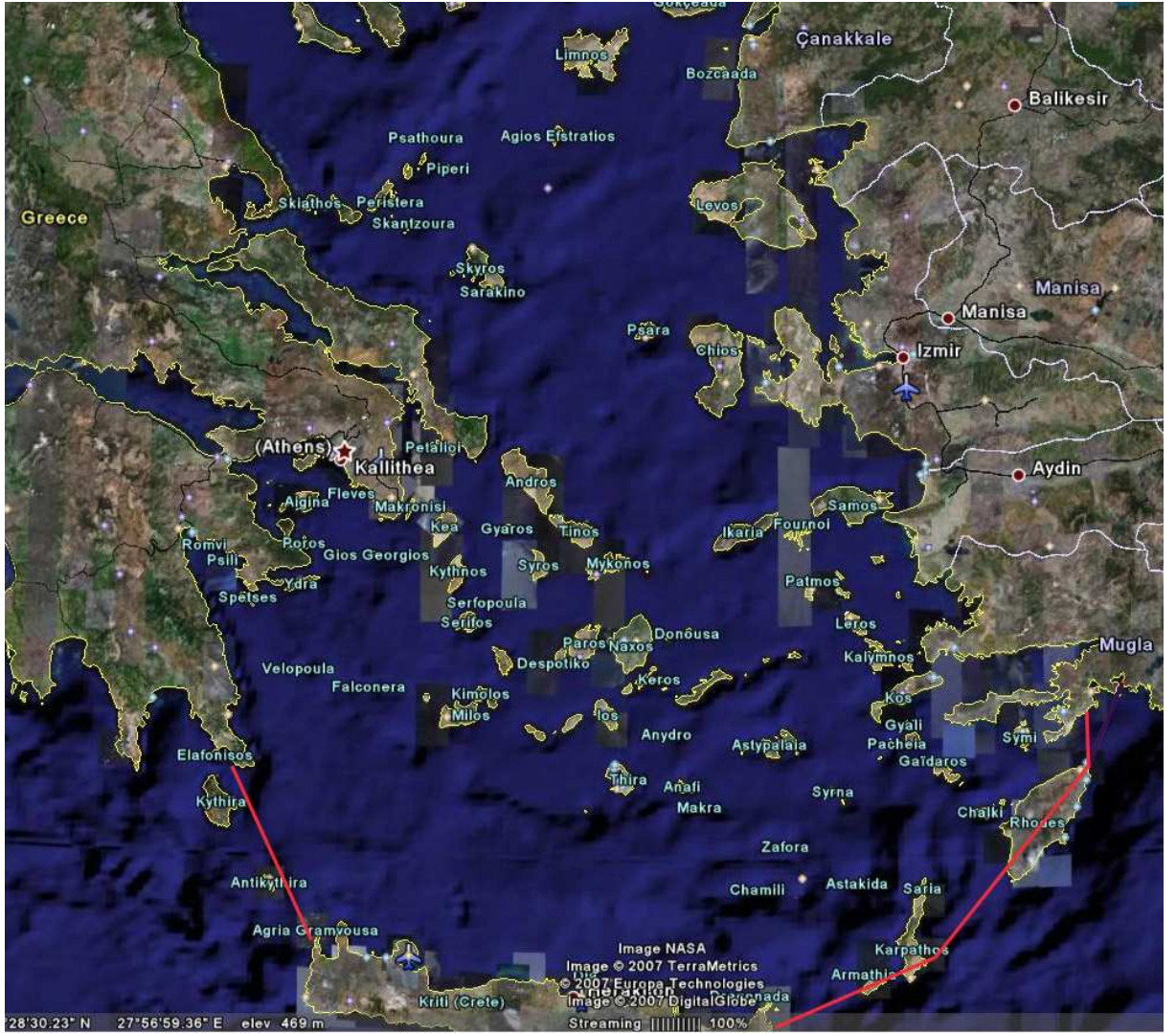
EK-1
BAŞLICA EGE ADALARININ YÜZ ÖLÇÜMLERİ (Yıldız, 2001)

ADA	GİRİT	EĞRİBOZ	MİDİLLİ	RODOS	SAKIZ	SİSAM	LİMNİ	NAKŞE	ANDİRE	TAŞOZ	KERPE	İSTANKÖY
YÜZÖLÇÜMÜ(K M2)	8258,6	3653,8	1630,4	1398	841,6	476,1	475,6	428	379,7	378,8	301,1	290,2
ADA	GÖKÇEADA	KİTİRA	İKARYA	İSKİRİ	PAROS	TİNOS	SEMADİREK	MİLOS	KEA	AMORGOS	GELEMEZ	İOS
YÜZÖLÇÜMÜ(K M2)	279,2	278	255,2	209,5	194,4	194,2	178	150,6	130,5	121	111	107,8

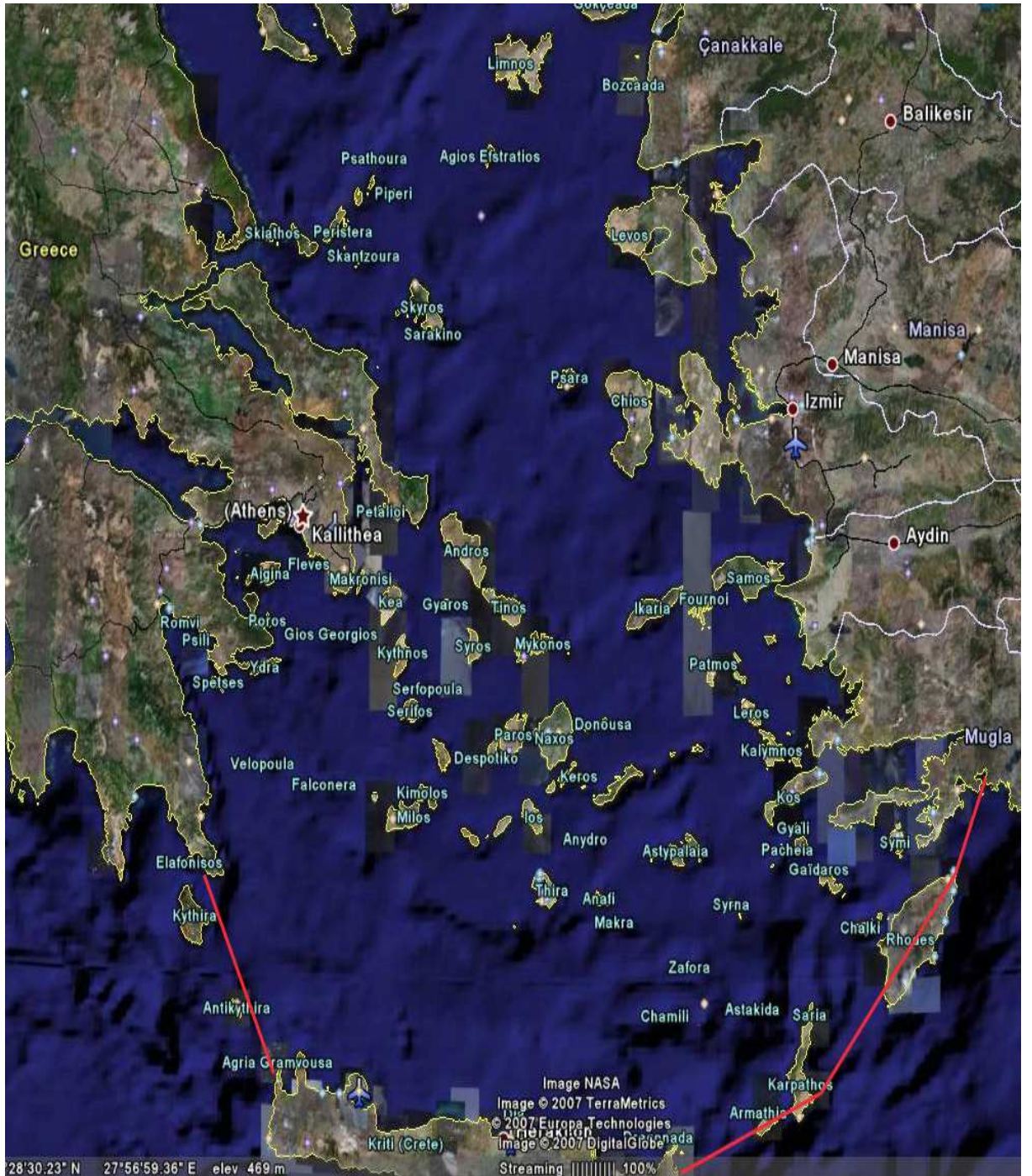
EK-2

EGE DENİZİ SINIRLARI SP 23 (1953)

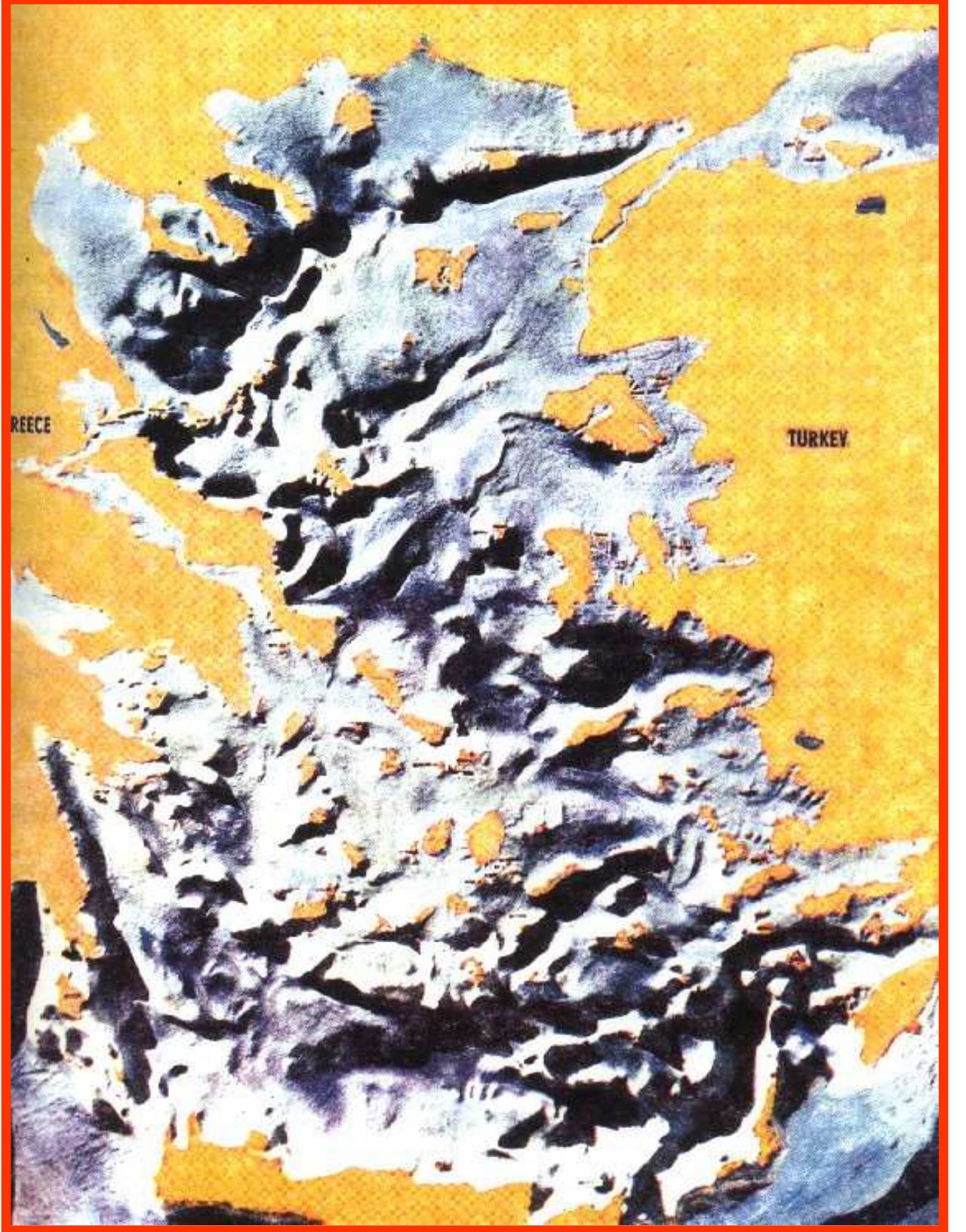
EK-3

EGE DENİZİ SINIRLARI (1986)

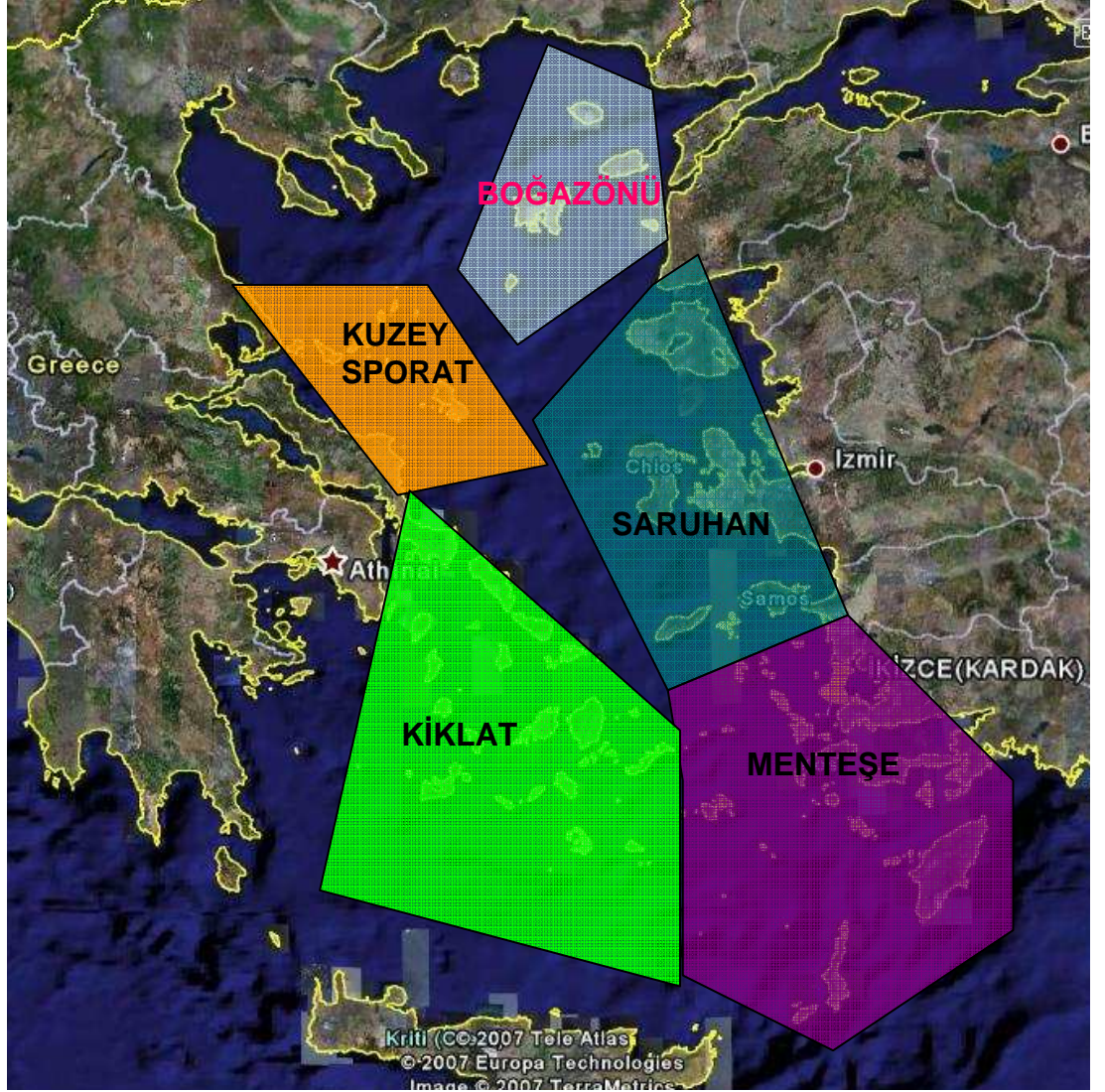
EK-4

EGE DENİZİNİN BATİMETRİK GÖRÜNTÜSÜ (ATEŞ, 1996)

EK-5

EGE DENİZİ ADA GRUPLARI

EK-6

TRAKYA VE BOĞAZ ÖNÜ (ÇANAKKALE) ADALARI (ATEŞ, 1996)				
NO	TÜRKÇE İSMİ	YUNANCA İSMİ	ENLEM(K)	BOYLAM(D)
1	TAŞOZ	THASOS	40° 40'	024° 40'
2	SEMADİREK SEMENDİREK	SAMOTHRAKİ SAMOTRAKE SAMOTRAKİ SYMOTRAKY SANTEMENDİRAKE	40° 27'	025° 30'
3	ZÜRAFA	ZURAFSA	40° 27'	025° 50'
4	GÖKÇEADA İMROZ	İMROS İMBROS LEMBRO	40° 10'	025° 50'
5	İLİMLİ LİMNİ	LEMNOS LİMNOS	39° 55'	025° 15'
6	BOĞÇE BOZCA	TENEDOS THENEDOS	39° 50'	026° 02'
7	BOZBABA BOZPAPAS	AYA İSTİRATİ AYA EFSTRATİOS AYA EVSTRATİOS AGİO STRATİ	39° 30'	025° 00'
SARUHAN ADALARI				
8	MİDİLLİ	MİTİLİNİ METELİNİ MİLYTENE LESBOS	39°10'	026°10'
9	İPSARA	PSARA	38°34'	025°40'
10	KOYUN ADALARI	SPALMATORİ SANTARMO	38°30'	026°14'
10A	KOYUN ADASI	İNUSSA	KOYUN ADALARI	
10B	PAŞA	PASSA		
10C	VATOS	VATOS		
10D	PONDİKO	PONDİKO		
11	KARA	CONİ	38°27'	026°33'
12	SAKIZ	KİOS KHIOS CHIOS SCIO	38°22'	026°03'

13	SİSAM SUSAM	SAMOS	37°45'	026°50'
14	AYI	SAMOPULO	37°38'	026°47'
15	HURŞİT	FURNİ	37°36'	026°30'
16	AHİKERDE KARYOT AHİKERYE	NİKERYA İKARIA NİCARIA	37°36'	026°10'
16A	VENEDİK KAYASI	KALEGOROS		
16B	FİMENA	FORNOZ		
MENTEŞE ADALARI				
17	EŞEK	GAİDURONİSİ AGATHONNİSİ	37°28'	026°58'
18	MANDIRAKİ NERGİSCİK	ARKİ	37°23'	026°47'
19	BATMOSPAPAS ABATMOSPAPAS BATNOZ	PATMOS PATHNOS PATNOS	37°20'	026°34'
20	FONTA MOREZO LİPSO	LİPSO	37°18'	026°49'
21	BULAMAÇ MOREZO	PHARMOKO PHARMACO FARMAKONİSİ	37°17'	027°10'
22	İLERİYE İLERYOZ LERYOZ	LERO LEROS	37°10'	026°50'
23	KELEMEZ KİLİMLİ GELEMEZ	KALİMNOS KALİMNO CALİMENE	37°00'	026°58'
24	KEÇİ	PSERİMOS	36°57'	027°09'
25	İSTANKÖY	KOS STANCO	36°51'	027°10'
26	BİRGÖZ	STRONGİLİ	36°41'	027°15'
27	YAHYE SAKARCILAR	YALİ YIALİ	36°40'	027°10'
28	ZÖMBİKİ ZONBİKİ SÖMBEKİ	SİMİ SYMİ GİMİ SÖMBEKİ	36°35'	027°48'
28A	NİMOS	NİMOS		
29	İNCİRLİ	NİSERO NİSİROS	36°36'	027°10'

		<i>NİSERİ</i>		
30	KAPRO	<i>RİGUSO</i>	36°36'	027°07'
31	İSTANBULYA KOÇBABA	<i>STAMPALİA ASTROPULYA ASTIPALAIA ASTİPALİA ASTYPALİA</i>	36°35'	026°26'
32	LİSTİYE	<i>RALDUA</i>	36°34'	027°11'
33	YILAN	<i>OFİDUSA</i>	36°33'	026°10'
33A	ARDIÇCIK	<i>KİNAROS</i>		
33B	LEVİTA	<i>KOÇBABA</i>		
34	KORONE ÇERTE	<i>KANDELİSO MADARİNO KANDİLUSA</i>	36°30'	027°00'
35	İLLEKİ	<i>PİSKOPI TİLO TİLOS</i>	36°27'	027°25'
36	ARDIÇCIK	<i>SİRİNA FGİOS İOANNİS AY.YOANNİS</i>	36°21'	026°44'
37	KEÇİ		36°20'	026°50'
38	LİMONİYE	<i>ALİMANİA LİMONİE</i>	36°16'	027°41'
39	ÜÇ ADALAR		36°16'	026°47'
40	RODOS	<i>RODHOS RHODES</i>	36°14'	028°00'
41	HERKE	<i>KALKİ KHALKİA KHALKİ</i>	36°14'	027°33'
42	MEİS	<i>KAPELLERİZO CASTELLORİZO</i>	36°09'	029°35'
43	YUMURTA	<i>AVGONİSİ</i>	35°55'	026°30'
44	KARDEŞLER	<i>UNİARİSİA</i>	35°49'	026°27'
45	KİRYE KERPE	<i>SCARPANTO KARPATOS</i>	35°36'	027°10'
45A	KÜÇÜK KERPE	<i>SAROS SARIA</i>		
46	KOŞO KAŞOT ÇOBAN	<i>KASO KASOS</i>	36°22'	026°55'

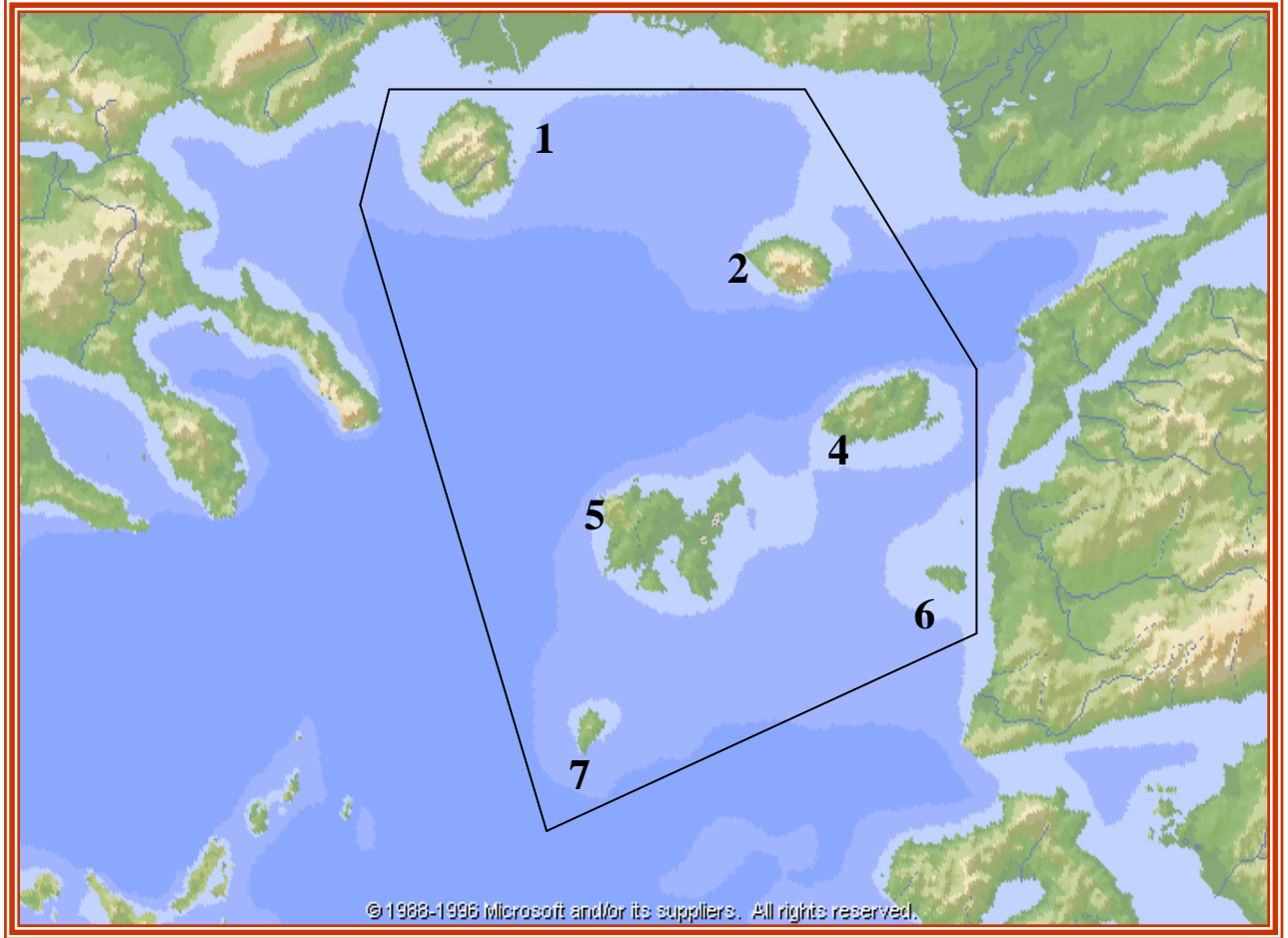
KUZEY SPORAT ADALARI				
47	HASIR	PSATHURA PSADURA PSATURA PATUAR	39°28'	024°10'
48	KEÇİ	İURA YİURA YİVRA	39°22'	024°10'
49	İBLİSLİK	PİPERİ PİPEDİ	39°21'	024°18'
50	BOZADA	PELAGO BELAGO PİLERSA MELİSA	39°20'	024°05'
51	ÇAMLICA	KHELİDROMİ İLYODROMA ALONİSOS	39°13'	023°55'
52	ISKADOS EŞKATOR	SKİATHOS	39°10'	023°27'
53	ISKABLOS	SKOPELOS	39°07'	023°42'
54	İKİZCELER	SKANTZURA SKANTURA	39°05'	024°05'
55	İSKİRİ İŞKİROZ	SKİROS SKYROS	38°50'	024°35'
56	İSKİRİ POLİ	SKYROPULON	38°49'	024°32'
57	MAYMUNCUK	PODİA PODİ	38°48'	024°32'
KİKLAT ADALARI				
58	İĞRİBOZ EĞRİBOZ	EUBOEA	38°28'	023°55'
59	ANDİRE	ANDROS ANDREA	37°53'	024°55'
60	EGİNE	EGİNA AİGİNA	37°43'	023°30'
61	BİBERCİK	MAKRONİSON HELENE ELENİ	37°40'	024°09'
62	NERGİSCİK		37°40'	023°20'
63	TEMAŞALIK	SUNİON KOLONES	37°39'	023°56'
64	İSTİNDİN	TİNOS	37°36'	025°10'

65	ANDİRE PAPASLIĞI	<i>YAROS</i> <i>YÍAROS</i> <i>JURA</i>	37°36'	024°42'
66	MURTAD MÜRTED	<i>KEA</i>	37°36'	024°18'
67	MEKENE MUKANE MÖKENE	<i>MYKONÍ</i> <i>MÍKONÍ</i> <i>MÍKONOS</i>	37°27'	025°25'
68	KEDELAN PAPASLIĞI	<i>ST.GOGÍO</i> <i>AY.YEORYÍOS</i>	37°27'	023°56'
69	SİRE ŞIRA	<i>SÍROS</i> <i>SYROS</i> <i>SYRA</i>	37°24'	024°55'
70	SİĞİRCIKLAR	<i>RÍNÍA</i>	37°23'	025°15'
71	DELOS	<i>DELOS</i>	37°23'	025°18'
72	TERME TERMİYE	<i>THERMÍA</i> <i>TERMÍA</i> <i>KITNOS</i> <i>KYTHNOS</i>	37°23'	024°25'
73	ÇAMLICA	<i>HYDRA</i> <i>SÍDERA</i>	37°20'	023°23'
74	SULUCA	<i>SPEZÍA</i> <i>RÍPOLO</i>	37°15'	023°10'
75	KÜÇÜK KOYUNLUCA	<i>SERÍFOPULO</i>	37°14'	024°37'
76	KOYUNLUCA	<i>SERÍFOS</i>	37°10'	024°30'
77	HAÇLILAR	<i>DENUSA</i> <i>TEMOSA</i>	37°06'	025°50'
78	NAKŞE NAKŞA	<i>NAKSOS</i> <i>NAXOS</i>	37°03'	025°30'
79	BARA	<i>PAROS</i>	37°03'	025°13'
80	ANDİ BARA	<i>ANTÍ PAROS</i>	37°00'	025°04'
81	YAVUZCA	<i>SÍFNOS</i> <i>SÍPHANOS</i>	36°58'	024°43'
82	PINAR	<i>KOPRÍA</i> <i>KUPHO</i>	36°57'	025°39'
83	DÖNGİLİ	<i>EPÍSKOPI</i> <i>DESPOTÍKO</i> <i>RÍNKOLÍ</i>	36°57'	025°01'
84	KARO	<i>KAROS</i> <i>KEROS</i>	36°53'	025°40'
85	ANTİ KARO	<i>ANTÍ KAROS</i>	36°52'	025°37'
86	YAMORKO YAMORKİ	<i>AMARGOS</i>	36°51'	025°55'

87	ÖRENLİ	HERAKLİA	36°51'	025°27'
88	OLMO	POLINO PELAGOS POLYAİGOS	36°47'	024°37'
89	ANYA ANYE	İOS	36°43'	025°22'
90	DEĞİRMENLİK	MİLOS MİLO	36°41'	024°24'
91	ANİDO SİYAH	ANİDROS AREDROS ANHYORON	36°37'	025°42'
92	AYA KİRİKİ	KARDİOTİSSA	36°37'	025°05'
93	SIKINOS	SİKİNOS	36°39'	025°08'
94	POLOKANDİRE POLİKANDİRE	POLEGANDROS POLYKANDRO APLEGANDROS	36°37'	024°57'
95	SANTORON	SANTORİN TIRA TERA	36°24'	025°28'
96	ANAFİYE	ANAPHİ ANAFİ	36°22'	025°45'
97	KİRİSTİYANE	KRİSTİAN CRİSTİAN	36°14'	025°12'
GÜNEY EGE ADALARI				
98	BÜYÜK ÇUHA	KİTİRA KİTHERA	36°14'	023°00'
99	KÜÇÜK ÇUHA SİKLİYE	ANTİ KİTARA	35°50'	023°20'
100	YUMURTA	AİGİO	35°36'	025°34'
101	SIÇAN	PONDİKONİSİ	36°34'	023°30'
102	TAVŞAN	DİA	36°28'	025°13'
103	YENİÇERİ	PEKSİMADA	35°20'	026°10'
104	GİRİT	CRİTİ	35°10'	025°00'
105	GAVDOS	GAVDOS		
106	GAVDOPULA	GAVDOPULA		

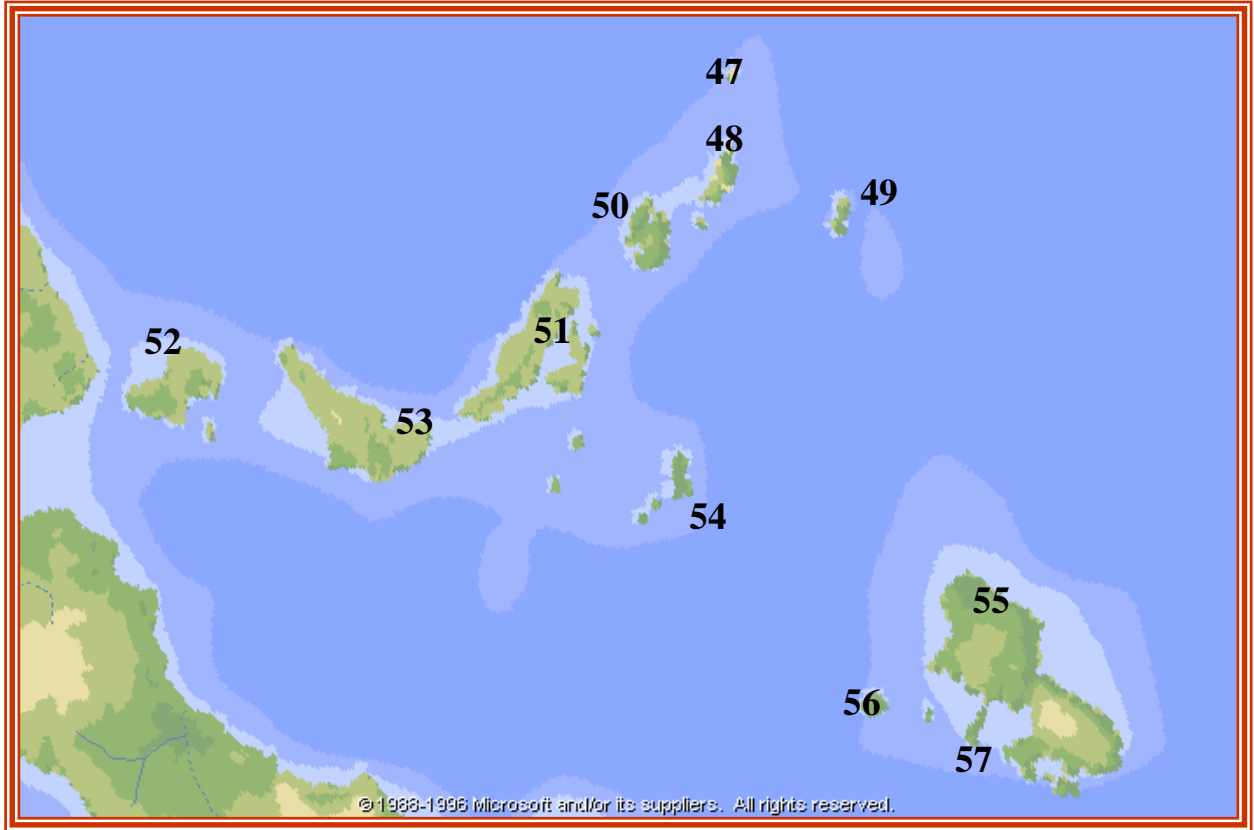
EK-7

TRAKYA VE BOĞAZÖNÜ ADALARI

EK-8

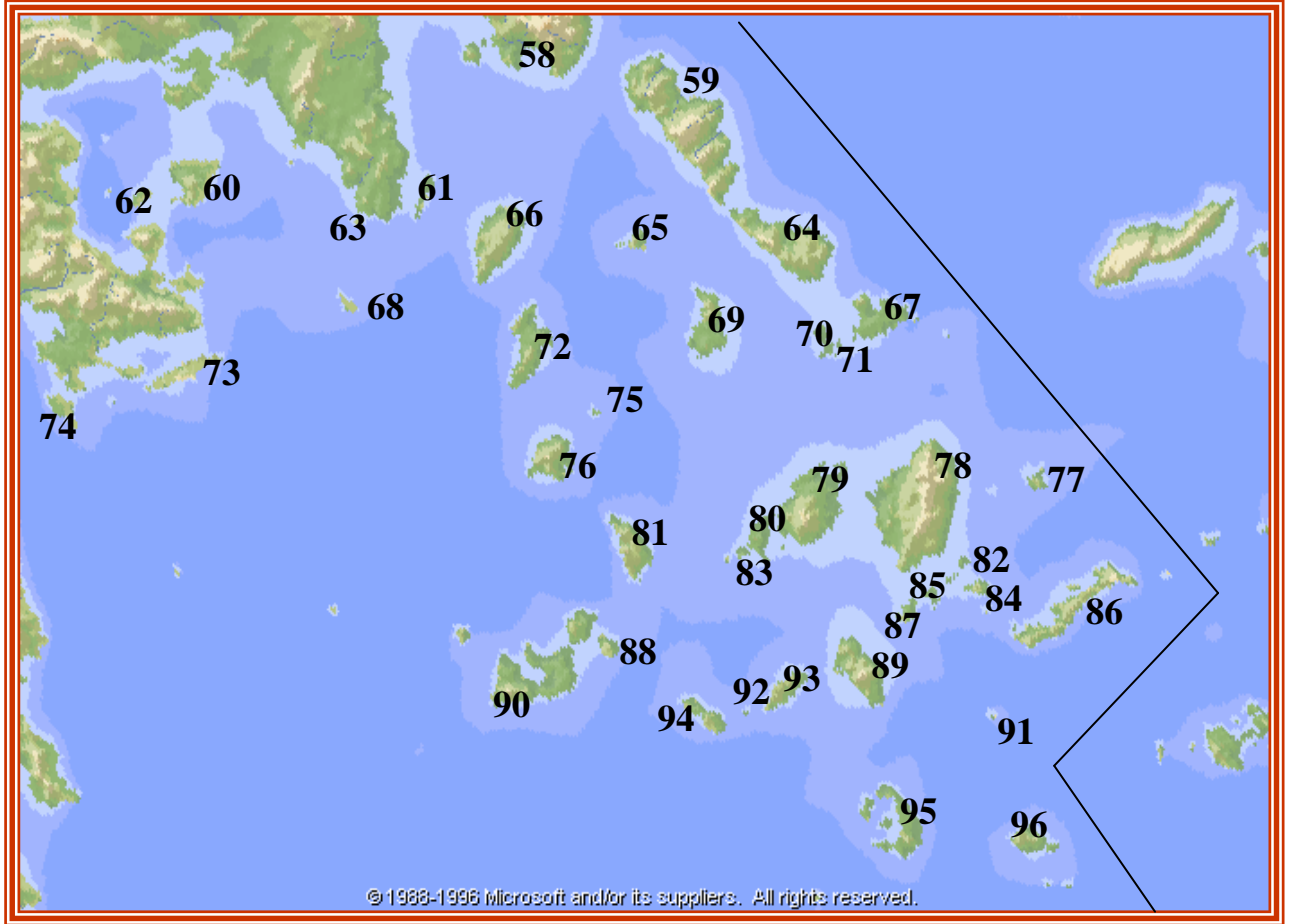
KUZEY SPORAD ADALARI

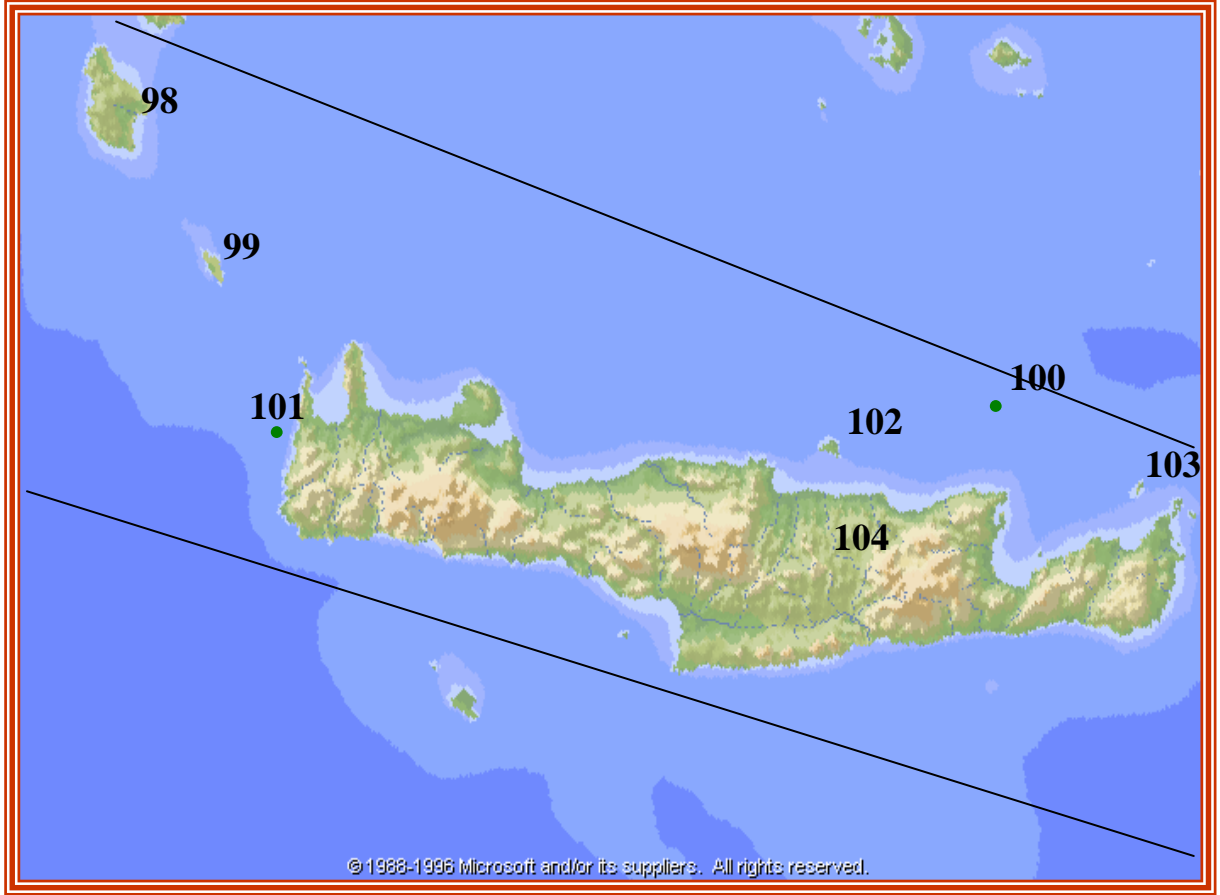
EK-9

KİKLAT ADALARI

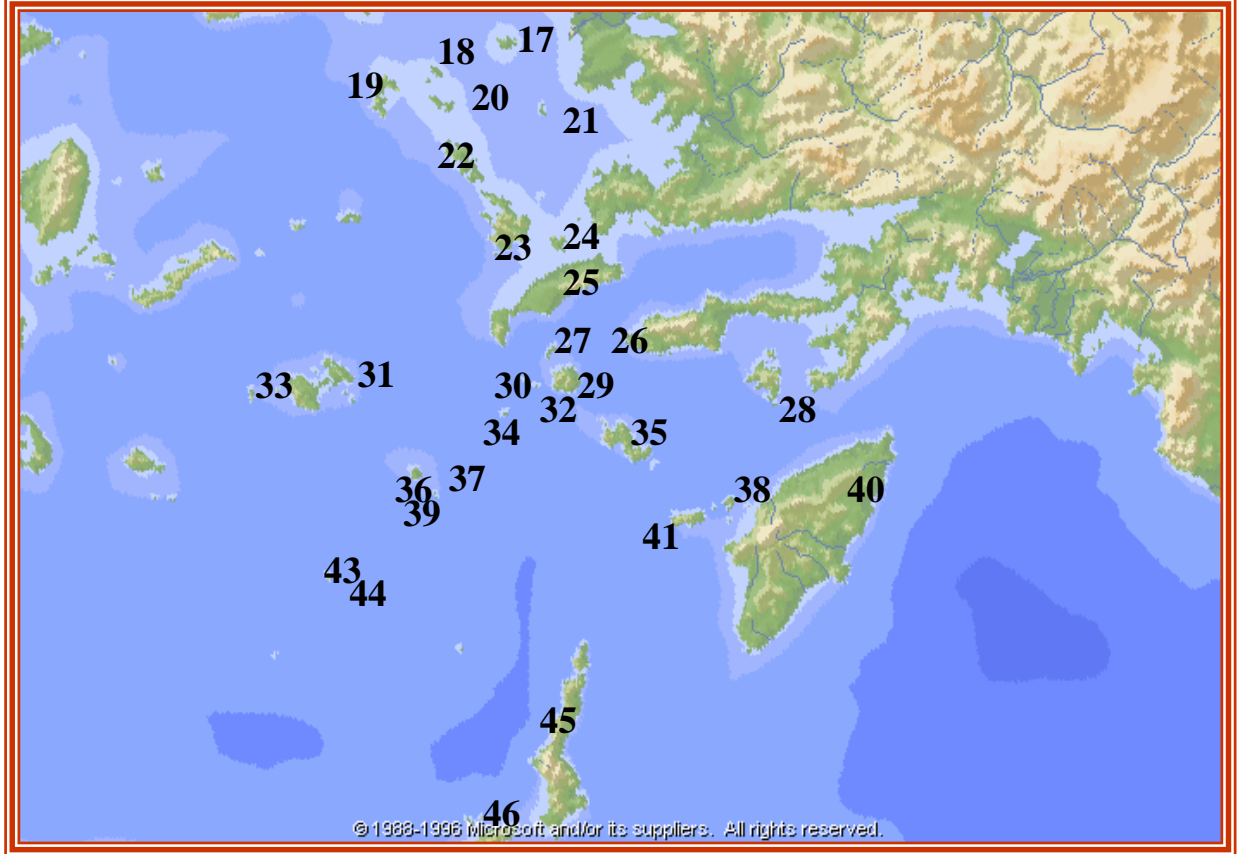
EK-10

GÜNEY EGE ADALARI

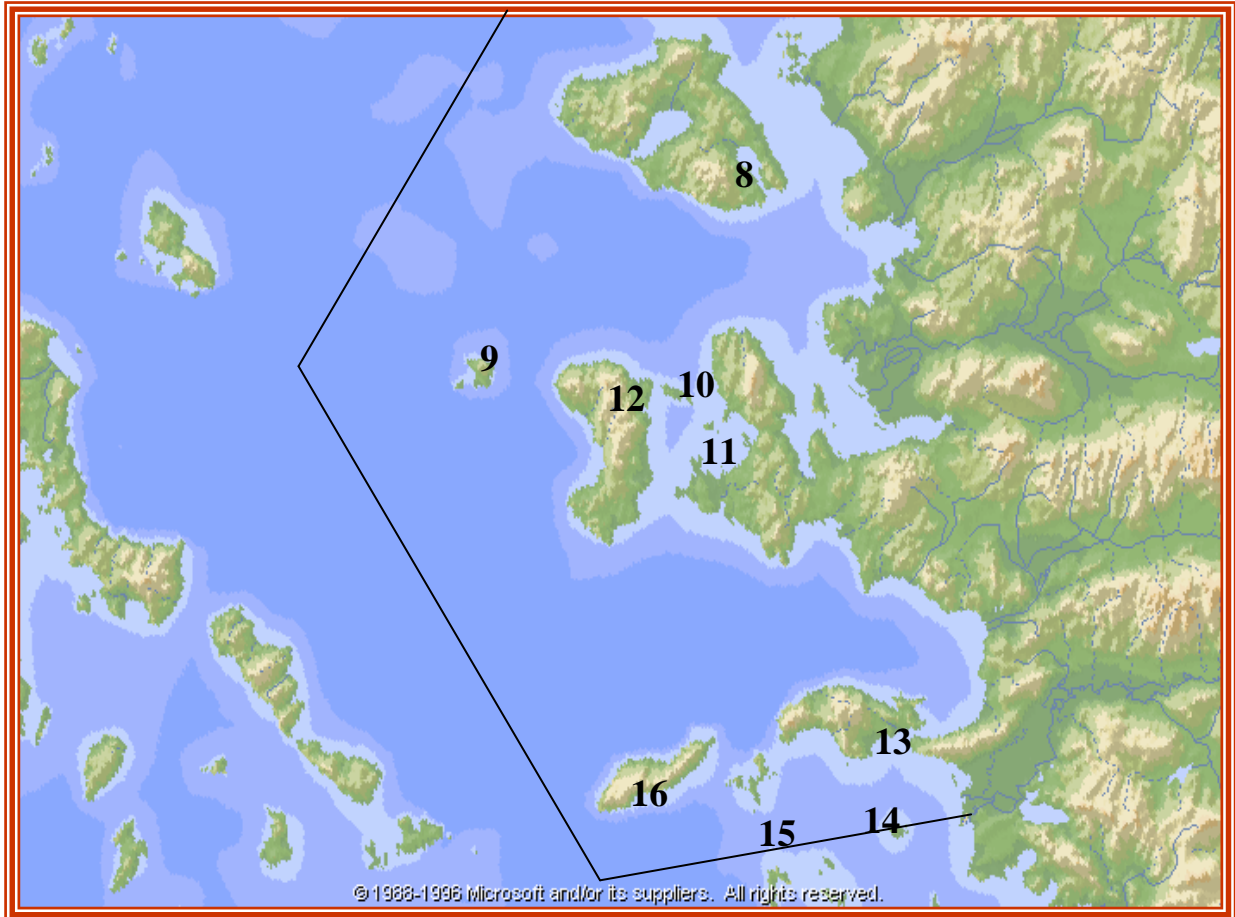
EK-11

MENTEŞE ADALARI

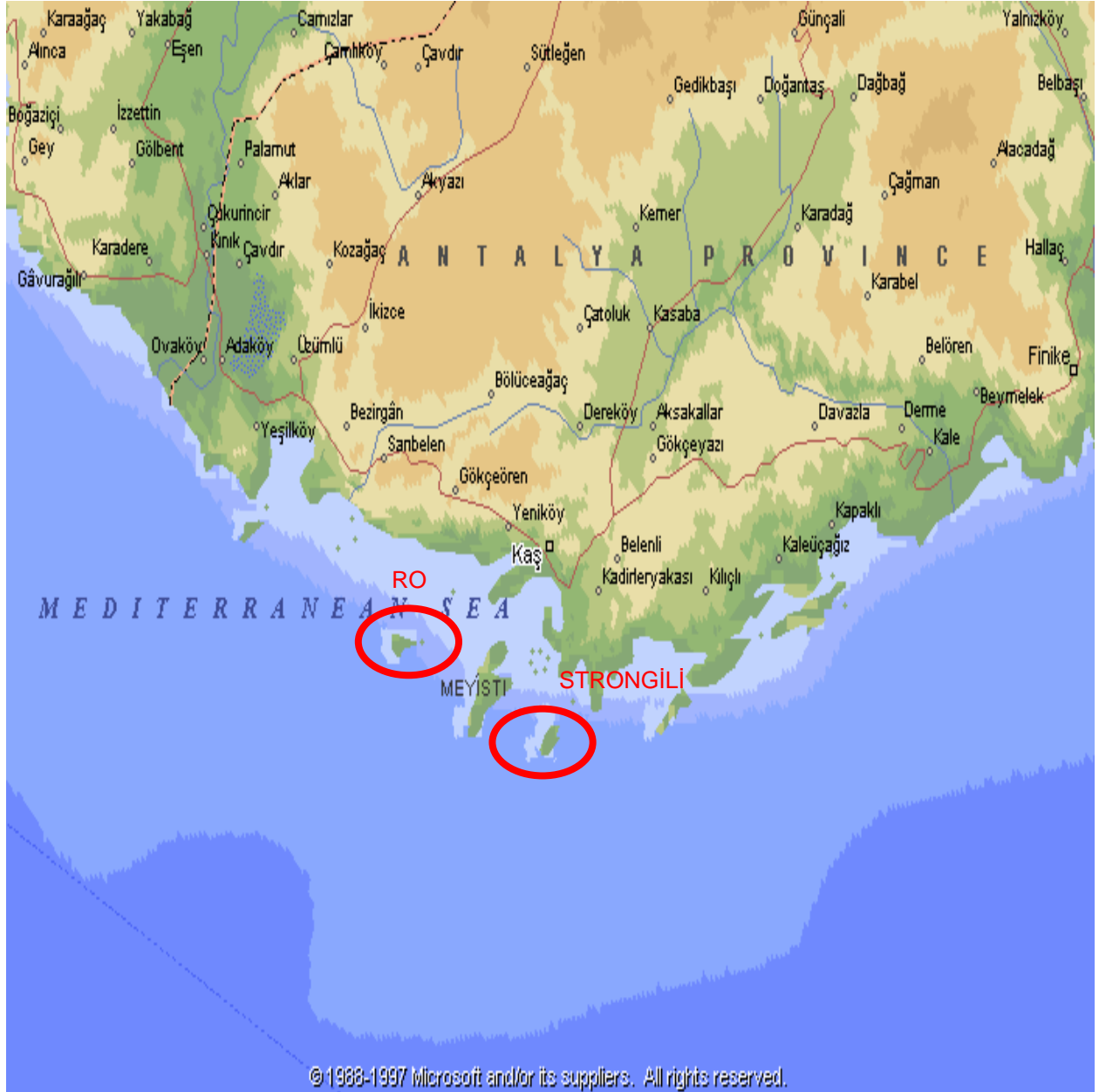
EK-12

SARUHAN ADALARI

EK-13

STRONGİLİ VE RO ADALARI

EK-14

STRONGİLİ (İPSİLİ) VE RO ADASI'NA (KARAADA) AİT COĞRAFİ FAKTÖRLER

1. STRONGİLİ(İPSİLİ)

a. Mesafeler

(1) Anadolu'ya mesafesi	:	1.8 mil
(2) Sarı Ada'ya mesafesi	:	1 mil
(3) Meis Adası'na mesafesi	:	2 mil

b. Derinlikler

(1) Anadolu'dan ayrıldığı en derin nokta	:	177 m
(2) Meis Adası'ndan ayrıldığı en derin nokta :		351 m

2. RO (KARAADA)

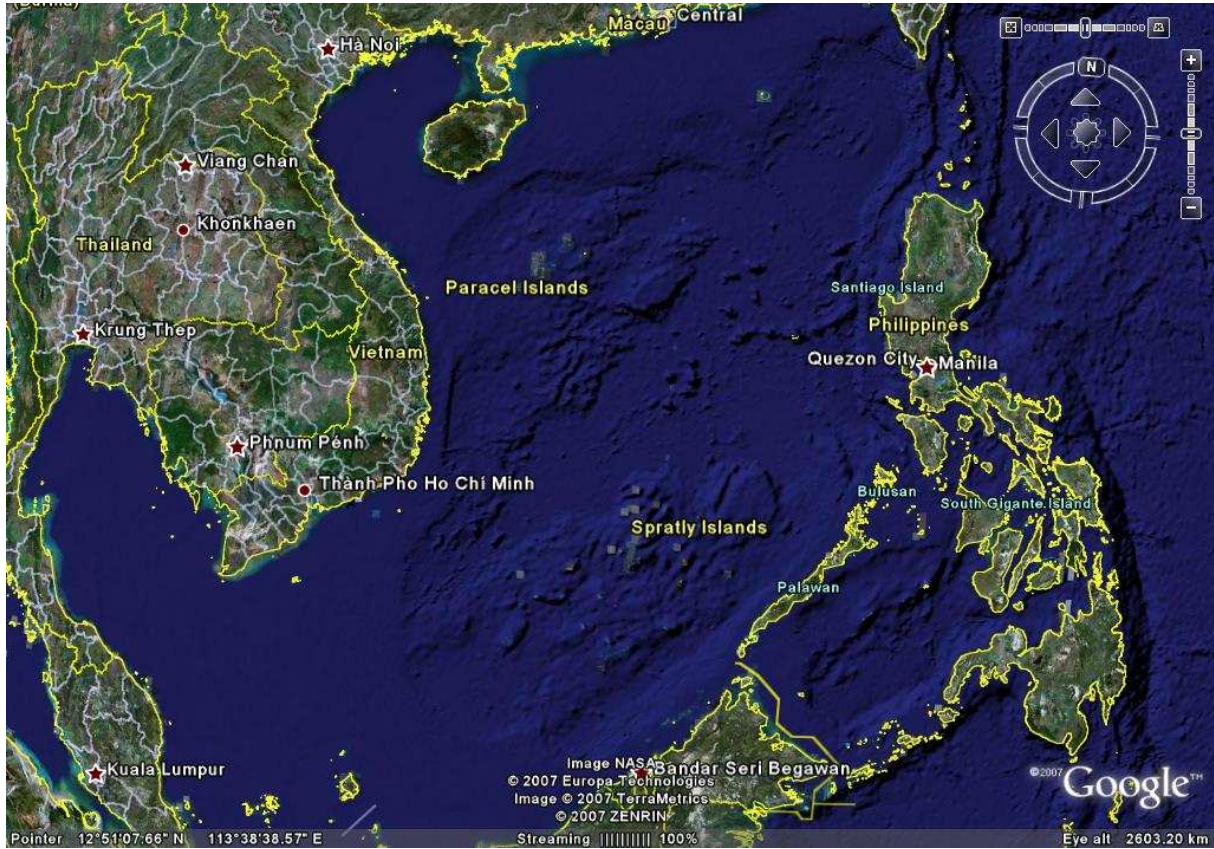
a. Mesafeler

(1) Anadolu'ya mesafesi	:	3 mil
(2) Görmeli Adası'na mesafesi	:	2.2 mil
(3) Meis Adası'na mesafesi	:	2.8 mil

b. Derinlikler

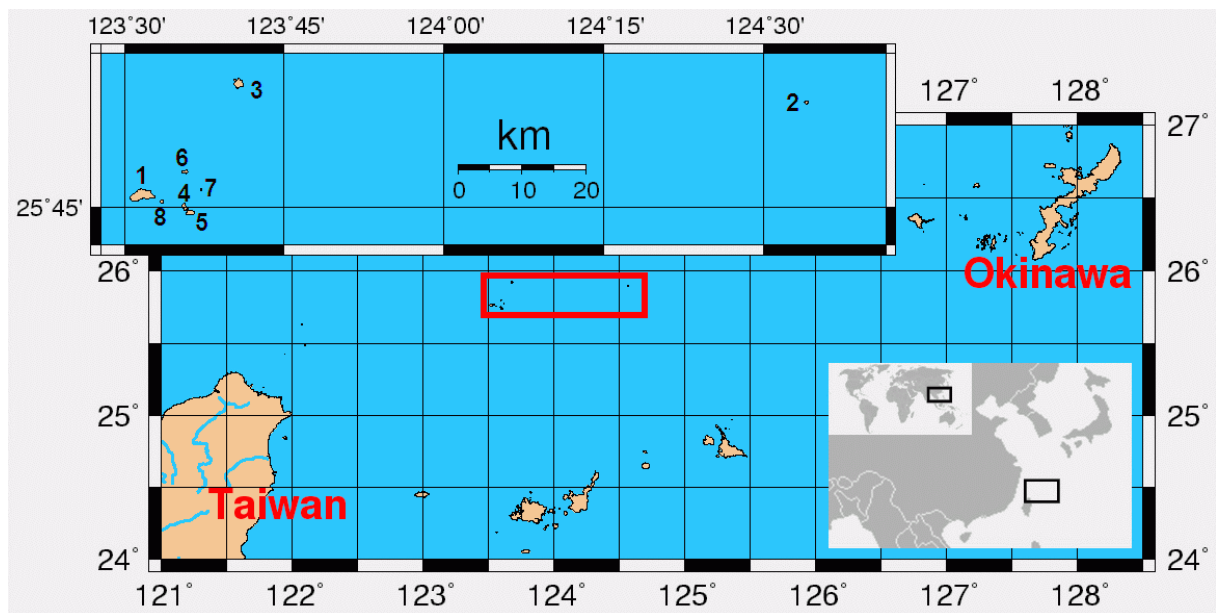
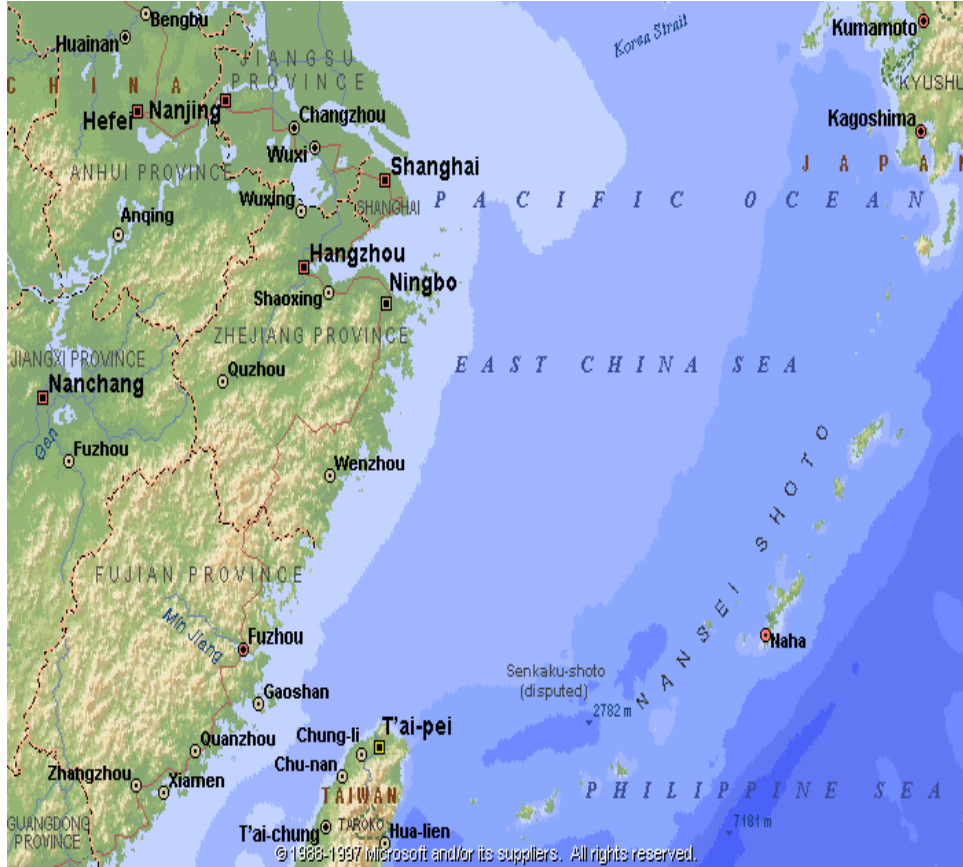
(1) Anadolu'dan ayrıldığı en derin nokta	:	100 m
(2) Meis Adası'ndan ayrıldığı en derin nokta :		412 m

SPRATLY VE PARACEL ADALARI

EK-16

SENKAKU VE DİAUYU ADALARI

EK-17**EGEMENLİĞİ ANLAŞMALARLA DEVREDİLMEMİŞ COĞRAFİ FORMASYONLAR**
(Yıldız, 2001)

SIRA NO	BÖLGESİ	ADA/ADACIK İSMİ	ENLEM	BOYLAM
1	KUZEY EGE ZÜRAFA ADALARI	ZÜRAFA ADACIĞI	40 28 26	25 49 40
2	“	ZÜRAFA KAYALIĞI	40 28 26	25 49 30
3	“	ZÜRAFA KAYALIĞI	40 28 20	25 49 48
4	ORTA EGE KOYU ADALARI	KOYUN ADASI (İNUSSAİ)	38 31 33	26 13 49
5	ORTA EGE KOYU ADALARI	KOYUN ADASI KUZEYİ KAYALIK	38 31 36	26 16 02
6	ORTA EGE KOYU ADALARI	VATOS ADASI	38 29 24	26 17 24
7	ORTA EGE KOYU ADALARI	VATOS BATISI ADACIK	38 29 24	26 16 54
8	ORTA EGE KOYU ADALARI	PONDİKA ADASI	38 30 24	26 16 38
9	ORTA EGE KOYU ADALARI	MANDARAKİ ADASI	38 30 41	26 13 03
10	ORTA EGE KOYU ADALARI	KOYUN Y. YERİ ÖNÜ ADACIK-1	38 30 53	26 12 53
11	ORTA EGE KOYU ADALARI	KOYUN Y. YERİ ÖNÜ ADACIK-2	38 30 48	26 12 57
12	ORTA EGE KOYU ADALARI	PRASSONİSSİYA ADASI	38 31 33	26 11 01
13	ORTA EGE KOYU ADALARI	PAŞA (PASHA)	38 30 33	26 17 06
14	ORTA EGE KOYU ADALARI	PRASSONİSSİYA GÜNEYİ KAYALIK	38 31 28	26 11 02
15	ORTA EGE KOYU ADALARI	PAŞA-ADASI BATISI	KUZEY 38 30 50	26 16 35

16	ORTA EGE KOYU ADALARI	GAVİTHİ ADASI	38 29 57	26 16 06
17	ORTA EGE KOYU ADALARI	ARKHONDO ADASI	38 30 30	26 15 54
18	ORTA EGE KOYU ADALARI	PANDİKO GÜNEY BATISI ADACIK	38 30 21	26 16 29
19	ORTA EGE KOYU ADALARI	KOYUN ADASI GÜNEYİ KAYALIK-1	38 30 30	26 13 58
20	ORTA EGE KOYU ADALARI	PASHA BATISI ADACIK	38 29 49	26 16 48
21	ORTA EGE KOYU ADALARI	KOYUN ADASI GÜNEYİ KAYALIK-2	38 30 48	26 13 26
22	ORTA EGE- ANTİ PSARA ADALARI VE VENEDİK KAYALIĞI	ANTIİPSARA ADASI+26 ADET KAYALIK	38 32 30	25 30 35
23	“	ANTIİPSARA GÜNEYİ ADACIK+4ADET KAYALIK	38 31 40	25 31 00
24	“	KOUTSOULİA (MEDİAKO) ADACIĞI+6ADET KAYALIK	38 31 30	25 31 10
25	“	VENEDİK (KALAGERİ) KAYALIĞI+2 ADET KAYALIK	38 08 00	25 18 20
26	“	MİKROS KALAGEROS KAYALIĞI	38 08 30	24 18 50
27	ORTA EGE- HURŞİT (FURNİ) ADALARI	HURŞİT (FURNİ) ADASI	37 34 40	26 29 30
28	“	KESİR (DİAPORİ) ADASI	37 34 15	26 28 00
29	“	MİNAS (AYİOS MİNAS) ADASI	37 35 45	26 33 30
30	“	MİNAS GÜNEYİ ADACIK	37 35 10	26 32 35
31	“	MİNAS BATISI KAYA	37 36 30	26 33 35
32	“	MAKRİ (MAKARONİSİ) ADASI	37 30 45	26 29 45
33	“	PLAKA ADASI	37 31 05	26 29 15
34	“	PLAKAKİ ADACIĞI	37 30 45	26 29 15

35	“	STRONGİLİ ADACIĞI	37 31 30	26 29 40
36	“	BÜYÜK ANDRAPOFAS (AGRİDİA)	37 31 00	26 32 30
37	“	KÜÇÜK ANDROPOFAS (KERDOAGRİDİA)	37 31 00	26 32 30
38	“	FORNOZ (FİMENA) ADASI	37 35 20	26 26 20
39	“	FORNOZ GÜNEYİ LİMENOPEĞRA	37 33 40	26 27 00
40	“	FORNOZ KUZeyİ TİMANAKİ ADASI	37 36 15	26 25 50
41	“	FORNOZ KUZeyİ KATERGAKİA ADACIĞI-1	37 35 30	26 24 40
42	“	FORNOZ KUZeyİ KATERGAKİA ADACIĞI-2	36 35 25	26 24 35
43	“	ALATO ADASI (ALATONİSİ)	37 32 00	26 24 00
44	“	PETROKARAVA ADASI	37 36 30	26 28 30
45	“	HURŞİT KUZeyBATISI ADACIK+1 ADET KAYALIK	37 35 15	26 28 30
46	“	KARNİASTİ ADASI	37 30 20	26 28 50
47	“	PRASO (PRASSONİSİ) ADASI	37 31 30	26 31 00
48	“	ANİDRO ADASI	37 24 45	26 29 45
49	“	PETROKARAVA KAYALIKLARI	37 24 25	26 26 15
50	“	PETROKARAVA KAYALIKLARI	37 24 25	26 26 15
51	“	PETROKARAVA KAYALIKLARI	37 24 25	26 26 15
52	ORTA EGE NERGİSCİK ADALARI	NERGİSCİK (ARKİ) ADASI	37 23 15	26 44 15
53	“	KALAVOLA ADASI	37 21 48	26 46 10
54	“	GRİLUSA ADASI	37 22 10	26 42 30
55	“	NERGİSCİK KUZey DOĞUSU (KAUMAROS) ADACIĞI	37 24 25	26 43 35
56	“	NERGİSCİK GÜNEY DOĞUSU (AVAVİSTO) ADACIĞI	37 22 05	26 45 00
57	“	MAKRONİSİ ADASI	37 22 00	26 45 00
58	“	NERGİSCİK GÜNEYİ ZUKKA ADACIĞI	37 21 40	26 44 55

59	“	NERGİSCİK GÜNEYİ İSMİNERO ADACIĞI	37 21 40	26 44 55
60	“	NERGİSCİK GÜNEYİ ZUKKA ADACIĞI	37 21 34	26 45 05
61	“	KALAVALO BATISI PSAHTO ADASI	37 21 10	26 45 28
62	“	KLAVALO GÜNEY BATISI ADACIK	37 20 55	26 45 35
63	“	NERGİSCİK BATISI STRONGİLİ ADASI	37 22 30	26 43 05
64	“	NERGİSCİK BATISI MARATİ ADASI	37 22 15	26 43 05
65	“	NERGİSCİK BATISI İSPLATO ADASI	37 22 00	26 44 00
66	“	NERİGİSCİK GÜNEYDOĞUSU NERGİSCİK-MKARONİSİ ARASI KYALIK	37 22 07	26 45 00
67	ORTA EGE - EŞEK ADASI (GAİDAROS)	EŞEK (GAİDAROS) ADASI	37 27 00	26 58 18
68	“	NERO ADASI	37 28 40	26 59 45
69	“	STRONGİLİ ADASI	37 29 12	26 58 51
70	“	GLAROS ADASI	37 28 02	27 00 27
71	“	PSATONİSİ (PIATTO) ADASI	37 28 06	26 57 09
72	“	KUNELİ ADASI	37 25 30	26 59 20
73	“	PRASSO ADASI	37 28 50	26 59 50
74	“	PRASSO ADASI GÜNEY BATISI	37 28 48	26 59 45
75	“	KAZZAGANI ADASI	37 29 03	26 59 18
76	“	EŞEK ADASI BATISI KAYALIK	37 2 730	26 56 18
77	“	EŞEK ADASI G.BATISI KAYALIK	37 27 00	26 56 40
78	“	EŞEK ADASI KUZEYİ KAYALIK	37 28 40	26 56 42
79	ORTA EGE- BULAMAÇ (FARMAKONİ Sİ) ADASI	BULAMAÇ (FARMAKONİSİ) ADASI	37 17 24	27 05 12
80	“	BULAMAÇ ADASI BATISI ADACIK	37 17 30	27 04 45
81	“	KEÇİ (PSERİMOS) ADASI	36 56 28	27 08 24
82	“	KEÇİ ADASI KUZEY BATISI KAYACIK (BASSİLİKO)	36 57 00	27 10 00

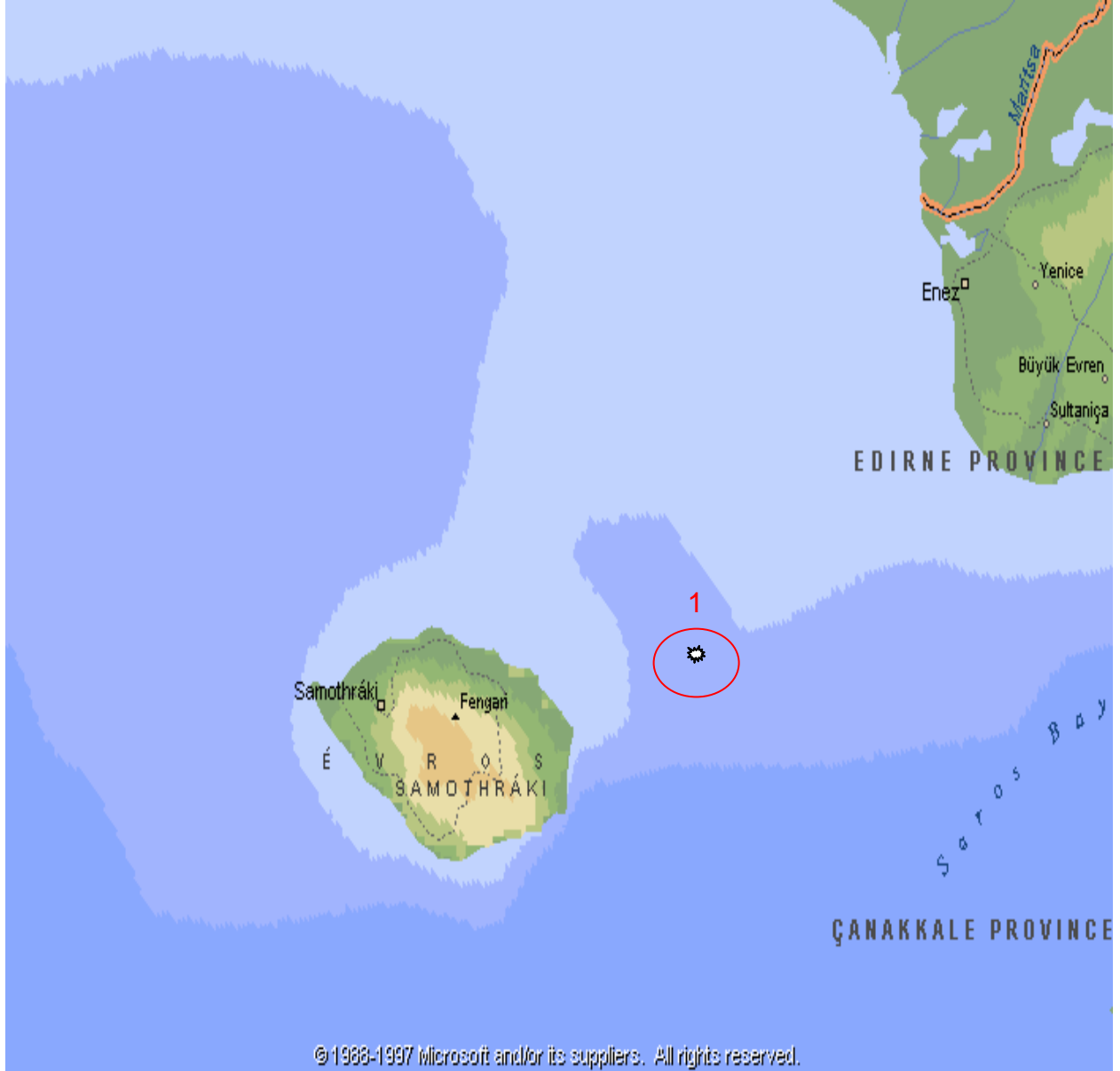
83	“	KEÇİ ADASI G.BATISI ADACIĞI (SKOPELOY ERİNİYES)	36 55 12	27 09 12
84	“	PLATİ ADASI	36 56 29	27 05 42
85	“	PLATİ KUZEYİ KAYALIK (NEKROTİKES)	36 57 16	27 05 50
86	“	PLATİ GÜNEYİ KAYALIK-1	36 56 00	27 05 45
87	“	PLATİ GÜNEYİ KAYALIK-2	36 56 00	27 05 45
88	“	PİTTA KAYACIĞI	37 05 03	27 04 02
89	“	BATI KARDAK KAYALIĞI	37 02 55	27 08 47
90	“	DOĞU KARDAK KAYALIĞI	37 03 03	27 09 04
91	“	KALOLİMNOZ ADASI	37 03 45	27 05 13
92	“	PRASO ADASI	37 03 25	27 04 55
93	“	KEÇİ ADASI BATISI LİDYA ADACIĞI	36 56 20	27 10 45
94	ORTA EGE DATÇA BATISI ADALARI	PEGUSA (PERİGUSA) ADASI	36 35 20	27 02 15
95	“	PEGUSA ÇEVRESİ KAYALIKLARI(4 ADET)	36 35 20	27 02 15
96	“	STRONGİLİ ADASI	36 40 50	27 10 50
97	“	SAKARCILAR (YİALİ) ADASI	36 40 00	27 07 20
98	“	SAKARCILAR ÇEVRESİ KAYALIK(3 ADET)	36 40 50	27 07 48
99	“	SAKARCILAR ÇEVRESİ KAYALIK	36 40 00	27 07 00
100	“	AYANTONİOS ADACIĞI	36 39 35	27 08 15
101	“	PAŞA (PAKYA) ADASI	36 34 10	27 04 20
102	“	ÇERTE (KANDİLUSA) ADASI	36 30 10	26 28 15
103	“	KOÇBABA (LEVİTHA) ADASI	37 00 35	26 27 35
104	“	KOÇBABA KUZEYİ ADACIK	37 01 50	26 27 35
105	“	KOÇBABA GÜNEYİ ADACIK	36 59 27	26 27 00
106	“	KİNAROS ADASI	36 58 50	26 16 50
107	“	KİNAROS BATISI KAYALIK	36 58 45	26 15 10
108	“	MAVRA ADACIĞI	36 58 50	26 27 35

109	“	MAVRA DOĞUSU ADACIK	37 00 00	26 24 00
110	“	LAROS ADASI	36 39 35	26 19 50
111	“	ARDACIK (SİRİNA) ADASI	36 21 00	26 40 30
112	ORTA EGE- KOÇBABA (LEVİTA) ADALARI	ARDACIK (SİRİNA) KAYALIK	36 21 45	26 41 15
113		ARDACIK (SİRİNA) KAYALIK-BATI	36 20 45	26 40 30
114		ARDACIK (SİRİNA) KAYALIK	36 22 00	26 40 45
115		B. ADELFI (ADELFA) ADASI	36 25 30	26 37 10
116		K. ADELFI (ADELFA) ADASI	36 25 10	26 36 10
117		K. ADELFI BATISI KAYALIK	36 25 10	26 36 10
118		AVGO ADASI	36 19 35	26 43 40
119		AVGO BATISI KAYALIK	36 19 35	26 43 40
120		AVGO BATISI KAYALIK	36 19 35	26 43 40
121		STEFENYA (STEFONİA) ADASI	36 18 00	26 45 20
122		YANNİ KAYALIĞI	36 17 20	26 41 30
123		PLAKİDA (PLALİDHA) ADASI	36 17 10	26 44 45
124		PLAKİDA BATISI KAYALIK	36 17 10	26 44 45
125		PLAKİDA BATISI KAYALIK	36 17 10	26 44 45
126		MESO (MESSAKONİSİ) ADASI	36 18 00	26 44 20
127	GÜNEY EGE- GİRİT K.DOĞUSU ADALARI	KAMILO (KAMILONİSİ) ADASI	35 51 50	26 14 00
128	“	UNİA (UNİANİSİA) ADASI	35 49 50	26 00 15
129	“	UNİA (UNİANİSİA) BATISI ADACIK	35 49 45	26 27 15
130	“	AVGO (AVGONİSİ) ADASI	35 55 30	26 30 15
131	“	KARAVO ADASI	35 59 50	26 26 20
132	“	KARAVO GÜNEYİ ADACIK	35 59 50	26 26 20
133	“	MİKROSOFRANO (NİSYA) ADASI	36 02 45	26 26 30

134	GÜNEY EGE- GİRİT DOĞUSU ADALARI	SOFRANO ADASI	36 34 15	26 23 45
135	“	SOFRANO GÜNEYİKAYALIKLAR(2 ADET)	36 04 15	26 23 45
136	“	SOFRANO GÜNEYİ SOKHAS ADASI	36 03 20	26 24 15
137	“	ASTAKİDAPULA ADASI	35 52 45	26 50 30
138	“	ASTAKİDAPULA KUZEYİ ADACIK+1KYALIK	35 53 20	26 49 20
139	“	ASTAKİDAPULA K.DOĞUSU ADACIK	35 54 25	26 50 05
140	“	ASTAKİDA ADASI	35 53 05	26 49 30
141	GÜNEY EGE- GİRİT CİVARI ADALARI	DİA ADASI	35 27 15	25 13 25
142		YİANİSADA ADASI	35 19 50	26 10 30
143		YİANİSADA GÜNEYİ KAYALIK	35 19 30	26 11 00
144		YİANİSADA KUZEYİ KAYALIK	35 21 30	26 10 45
145		PAKSİMADİA ADASI	35 22 40	26 10 30
146		DRAGONARA ADASI	35 21 00	26 10 30
147		DRAGONARA KUZEYİ ADACIK (YİANİSORES)	35 21 40	26 10 30
148		DRAGONARA BATISI KAYALIK	35 21 00	26 10 30
149		AVGO (AVGONİSİ) ADASI	35 36 20	26 34 40
150		DİA ADASI POTELLİ ADACIĞI	35 27 50	25 11 20
151		DİA ADASI POTELLİ KAYALIĞI (2 ADET)	35 27 50	25 11 20
152		DİA ADASI PAKSİMADİA ADACIĞI	35 26 00	25 16 40

EK-18

ZÜRAFA ADASI

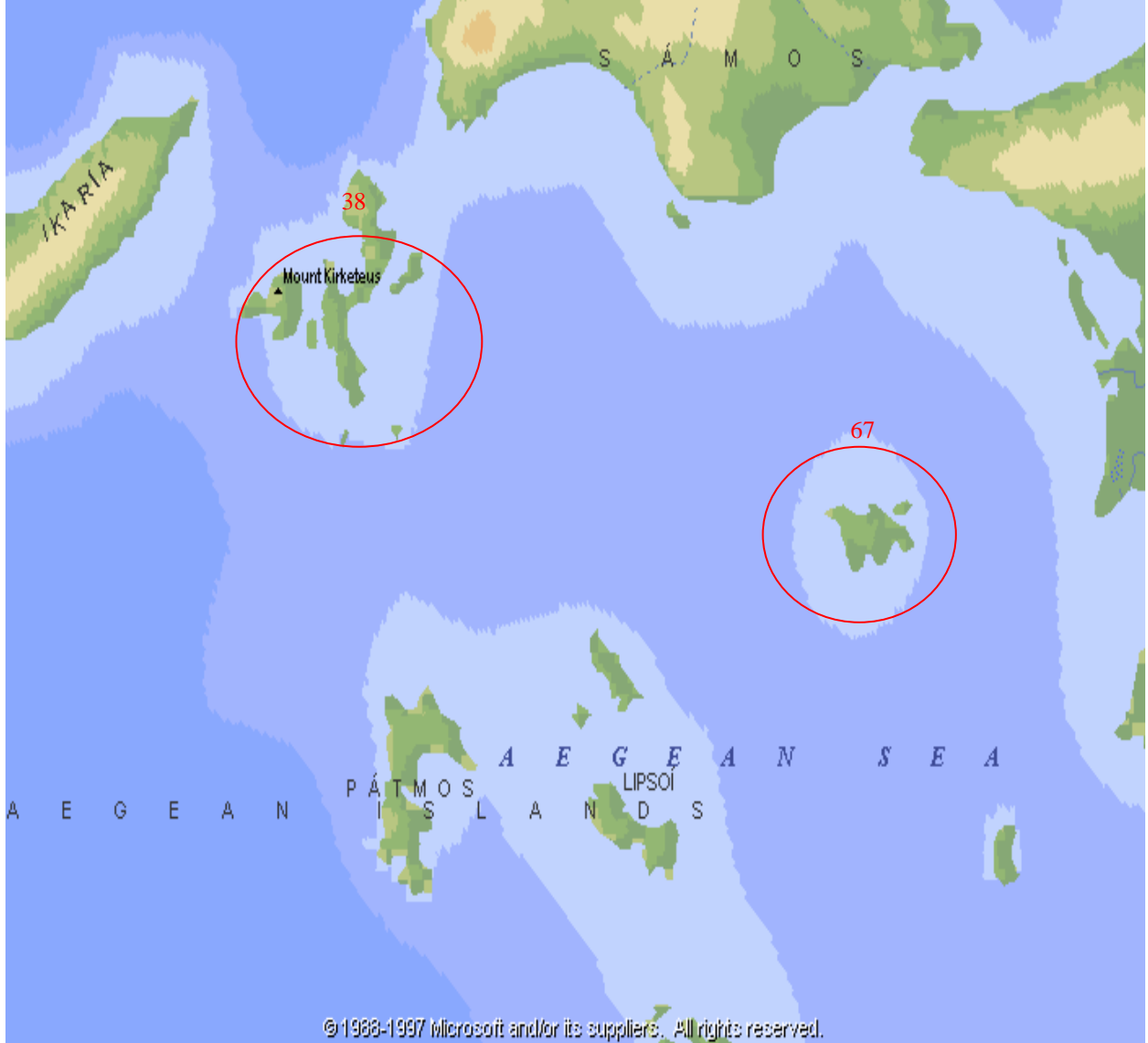
EK-19

ANTİ İPSARA, PAŞA VE VATOS ADALARI

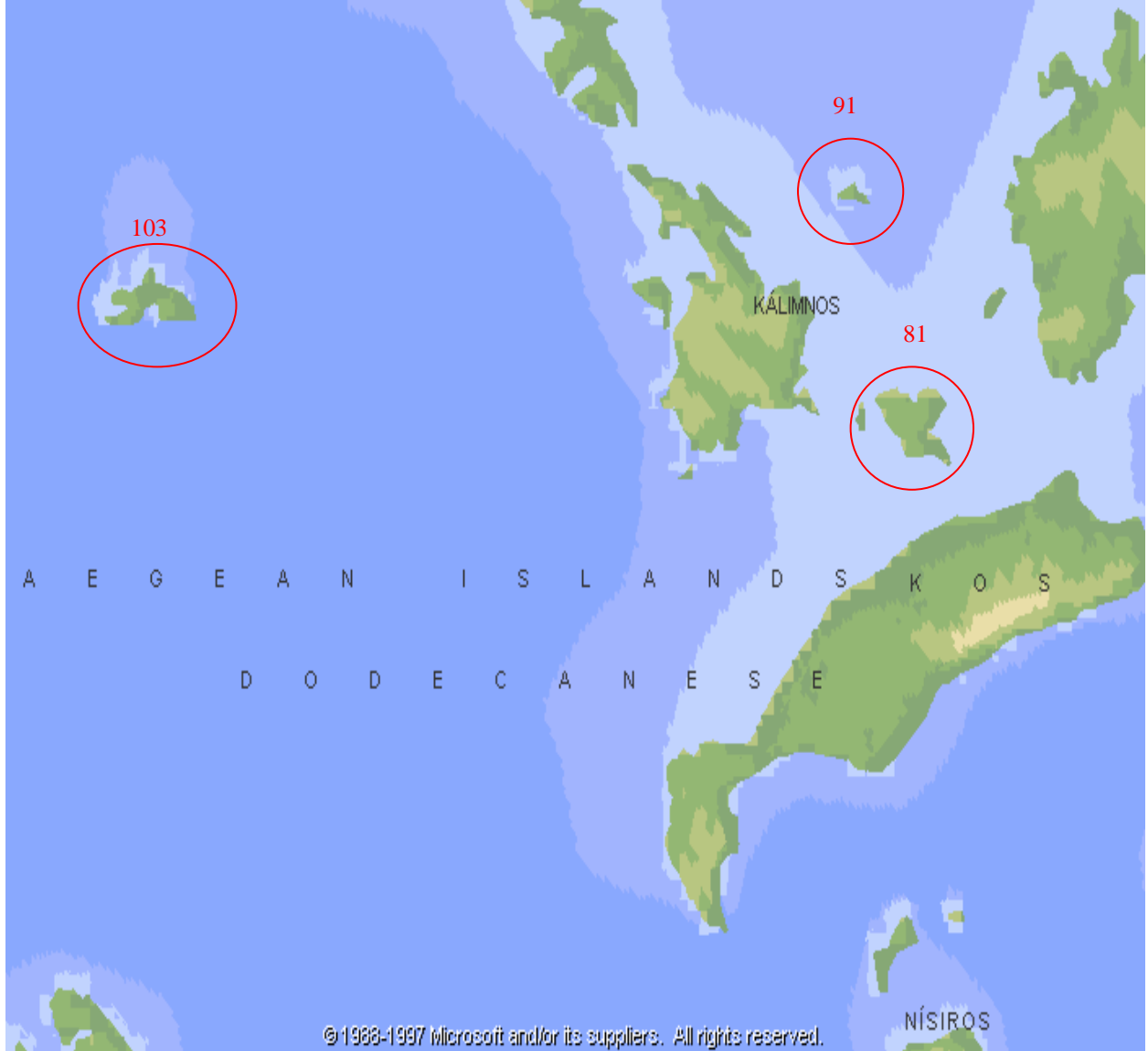
EK-20

FURNİ, EŞEK, NERGİSCİK VE BULAMAÇ ADALARI

EK-21

KOÇBABA, KALOLİMNOZ, KEÇİ ADALARI

EK-22

SOFRANO, ASTAKIDA, DÍA, PAKSÍMADA ADALARI

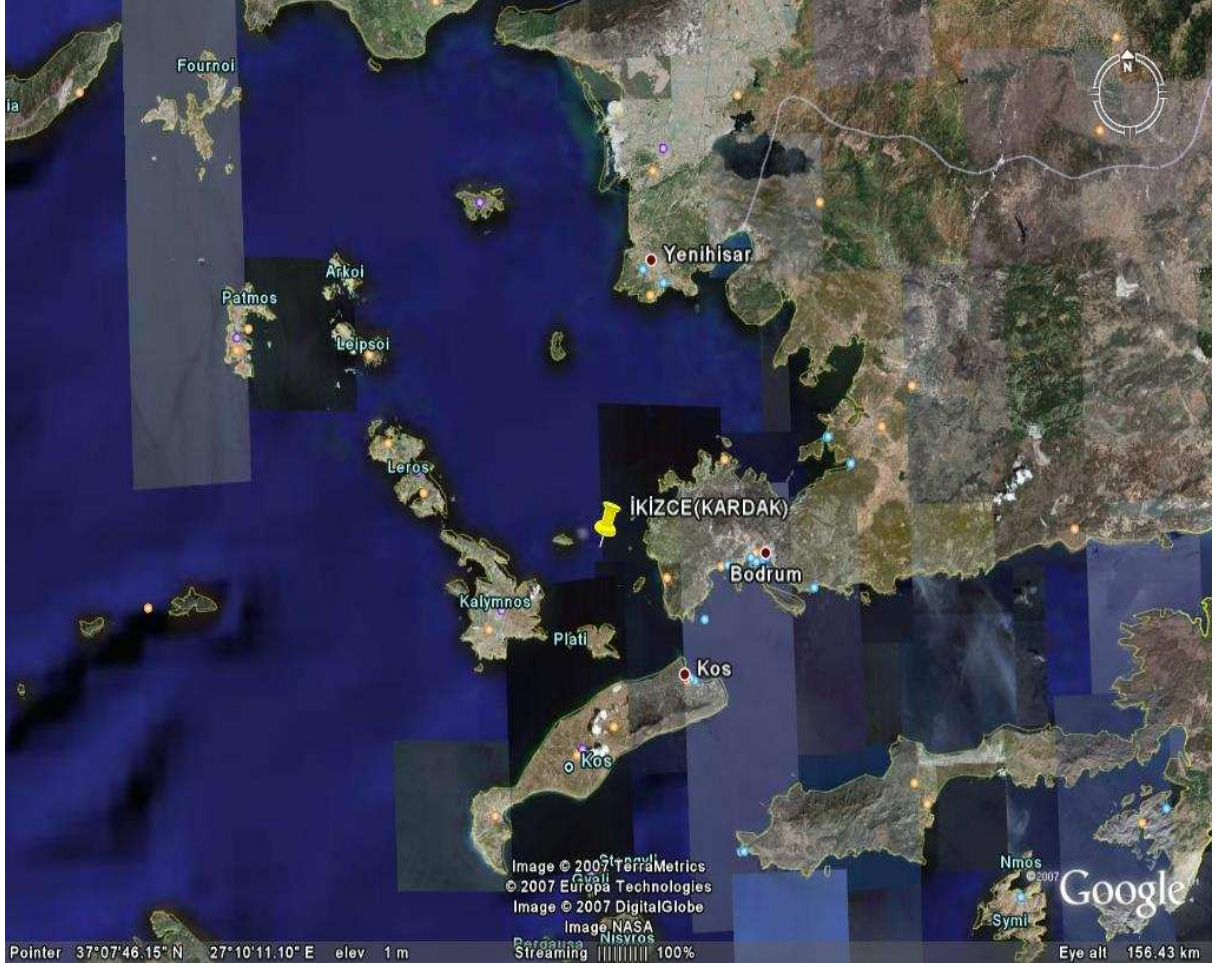
EK-23

Ege'de Egemenliği Devredilmemiş Adalar ve 6 Millik Karasularını Gösterir Harita

EK-24

KARDAK KAYALIKLARI

EK-25

EGE ADALARI PROGRAMI VERİ KAYIT VE GÖRÜNTÜLEME SAYFASI

Tarafımdan geliştirilen Ege Adaları programının Veri Kayıt Ve Görüntüleme Sayfası sayesinde Ege Denizinde mevcut adalara ilişkin bilgiler veri tabanına girilmekte, görüntülenebilmekte ve istenildiğinde Excel ortamında döküm alınabilmektedir.

Ege Adaları v1.0

Ada Bilgileri   Ada Resmi

Türkçe Adı MINAS ADASI
Ada Adı AYIOS MINAS
Enlem 37.35.45 N
Boylam 26.33.30 E
Yüzlüçümü

Aidiyeti
 Türkiye   Yunanistan   Tartışmalı

KAY	TURKCEADI	ADAADI	ENLEM	BOYLAM	ACIKLAMA	AIDIYETI	YUZOLCUMU
64	NERGİSCİK G.DOĞUSU		37.22.07 N	26.45.00 E	ORTA EGE NERGİSCİK(JARKI)	Tartışmalı	
65	EŞEK ADASI	GAİDAROS	37.27.00 N	26.58.18 E	ORTA EGE EŞEK(GAİDAROS)	Tartışmalı	
66	NERO ADASI		37.28.40 N	26.59.45 E		Tartışmalı	
11	KOYUN Y.YERİ ÖNÜ ADA		38.30.48 N	26.12.57 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
12	PRASSONİSSİYA ADASI		38.31.33 N	26.11.01 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
13	PAŞA	PASHA	38.30.33 N	26.17.06 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
14	PRASSONİSSİYA GÜNEY		38.31.28 N	26.11.02 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
16	GAVITHİ ADASI		38.29.57 N	26.16.06 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
17	ARKHONDO ADASI		38.30.30 N	26.15.54 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
18	PANDİKO GÜNEY BATISI		38.30.21 N	26.16.29 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
19	KOYUN ADASI GÜNEYİ K		38.30.30 N	26.13.58 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
20	PASHA BATISI ADACIK		38.29.49 N	26.16.48 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
21	KOYUN ADASI GÜNEYİ K		38.30.48 N	26.13.16 E	ORTA EGE KOYUN ADALARI	Tartışmalı	
22	ANTIİPSARA ADASI +26		38.32.30 N	25.30.35 E	ORTA EGEANTİ PSARA ADAI	Tartışmalı	
24	KOUTSOULIA ADACIĞI +1	MEDIAKO	38.31.30 N	25.31.10 E	ORTA EGEANTİ PSARA ADAI	Tartışmalı	
25	VENEDİK KAYALIĞI +2 Aİ	KALAGERİ	38.08.00 N	25.18.20 E	ORTA EGEANTİ PSARA ADAI	Tartışmalı	
26	MİKROS KALAGEROS KA		38.08.30 N	24.18.50 E	ORTA EGEANTİ PSARA ADAI	Tartışmalı	
27	HURŞİT ADASI	FURNİ	37.34.40 N	26.29.30 E	ORTA EGEHURŞİT(FURNİ)	Tartışmalı	
29	MINAS ADASI	AYIOS MINAS	37.35.45 N	26.33.30 E	ORTA EGEHURŞİT(FURNİ)	Tartışmalı	
30	MINAS GÜNEYİ ADACIK		37.35.10 N	26.32.35 E	ORTA EGEHURŞİT(FURNİ)	Tartışmalı	
31	MINAS BATISI KAYALIK		37.36.30 N	26.33.35 E	ORTA EGEHURŞİT(FURNİ)	Tartışmalı	
32	MAKRI ADASI	MAKARONİSİ	37.30.45 N	26.29.45 E	ORTA EGEHURŞİT(FURNİ)	Tartışmalı	
33	PLAKA ADASI		37.31.05 N	26.29.15 E	ORTA EGEHURŞİT(FURNİ)	Tartışmalı	
34	PLAKAKİ ADACIĞI		37.30.45 N	26.28.15 E	ORTA EGEHURŞİT(FURNİ)	Tartışmalı	

resim al

EK-26

EGE ADALARI PROGRAMI RESİM GÖRÜNTÜLEME SAYFASI

Ege Denizinde mevcut adaların resimlerin görüntülediği sayfadır.

ÖZGEÇMİŞ

- Doğum tarihi : 16 Temmuz 1981
- Doğum yeri : İstanbul
- Lise : (1995 – 1999), Deniz Lisesi.
- Lisans : (1999 – 2003), Deniz Harp Okulu.
- Çalıştığı kurum (lar) : (2003-devam ediyor), Deniz Kuvvetleri Komutanlığı